

ՀՀ ՍՓՅՈՒՈՔԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՀՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
ԱՐՎԵՍՏԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ԱՆՆԱ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

ՍՓՅՈՒՈՔԱՀԱՅ ԱՐՎԵՍՏ.

ԱՐԴԻ ՎԻՃԱԿԸ ԵՎ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆ.

ԱՐՈՒՍՅԱԿ ԱՅՆԹԱՊԼՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

ՀՀ ԳԱԱ «ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ
2012

ՀՏԳ 78
ԳՄԳ 85.31
Ա732

Հրատարակվում է ՀՀ ԳԱԱ խմբագրական-հրատարակչական
խորհրդի որոշմամբ

Հրատարակվում է ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտի
գիտական խորհրդի որոշմամբ

Պատասխանատու խմբագիր՝
արվեստագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
ԱՐԱՐԱՏ ԱՂԱՍՅԱՆ

Ա732 **ԱՍԱՏՐՅԱՆ ԱՆՆԱ**

Միջուռքահայ արվեստ. արդի վիճակը և զարգացման հեռանկարները:
Լիբանանահայ երաժշտություն: Արուսյակ Այնթապյան /Ա.Ասատրյան,
Պատ. խմբագիր՝ Ա.Վ.Աղասյան. - Եր.: ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն»
հրատարակչություն, 2012. - 160 էջ + 16 էջ նկ.:

2011-ին ՀՀ սփյուռքի նախարարության և ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտի համատեղ ջանքերով մեկնարկել է «Սփյուռքահայ արվեստ. արդի վիճակը և զարգացման հեռանկարները» ծրագիրը: Մատենաշարի երկրորդ հատորը նվիրված է լիբանանահայ երաժշտությանը: Հեղինակն առաջին անգամ արխիվային նյութերի հիման վրա ներկայացնում է լիբանանահայ դաշնակահարուհի, մանկավարժ, կոմպոզիտոր և երաժշտական-հասարակական գործիչ Արուսյակ Այնթապյանի գործունեությունն ու ստեղծագործությունը: Հավելվածում ներկայացված են Ա.Այնթապյանի մինչ օրս մեզ անհայտ, մինչդեռ ժամանակին մեծ ժողովրդականություն վայելած նրա դաշնամուրային ստեղծագործություններից երկուսի՝ N 3 «Bonheur retrouvé» («Վերագտած երջանկություն») ռապսոդիայի և արաբական ժողովրդական դաբկեի մշակում «Chatti ya dinyi» պիեսի, ինչպես նաև ձայնի և դաշնամուրի համար գրված «Pour toi seul» («Միայն քեզ համար») տանգոյի նոտաները, որոնք գիտական շրջանառության մեջ են դրվում առաջին անգամ:

Հասցեագրված է արվեստագետներին, երաժիշտներին և ընթերցող լայն շրջաններին:

ՀՏԳ 78
ԳՄԳ 85.31

ISBN 978-5-8080-1000-0

© ԱՍԱՏՐՅԱՆ ԱՆՆԱ
© ՀՀ ԳԱԱ «ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

**Նվիրվում է Տիգրան Չուխաճյանի
ծննդյան 175-ամյա հոբելյանին**

**Հրատարակվում է
«Սփյուռքահայ արվեստ. արդի վիճակը և զարգացման
հեռանկարները» ծրագրի շրջանակներում**

**Հրատարակվում է
ՀՀ սփյուռքի նախարարության աջակցությամբ**

ՀԵՂԻՆԱԿԻ ՄԱՍԻՆ

Աննա Գրիգորի Ասատրյանը ծնվել է Երևանում, 1968թ. սեպտեմբերի 1-ին: 1983-ին ավարտել է Երևանի Ն.Կ.Վրուպակյայի անվան N 19 միջնակարգ դպրոցի ութնամյա դասընթացը և Երևանի մանկական ձայնի պահպանման երաժշտական դպրոցը: 1987-ին գերազանցությամբ ավարտել է Երևանի Ռ.Մելիքյանի անվան երաժշտական ուսումնարանի տեսական բաժինը՝ եղել Լենինյան կրթաթոշակառու: 1992-ին գերազանցությամբ ավարտել է Երևանի Կոմիտասի անվան պետական կոնսերվատորիայի վոկալ-տեսական ֆակուլտետի երաժշտագիտության բաժինը՝ եղել Կոմիտասի անվան կրթաթոշակառու, ընտրվել Կոնսերվատորիայի գիտական խորհրդի անդամ: 2001-ին ավարտել է ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտի ասպիրանտուրան, պաշտպանել դիսերտացիա «Տիգրան Չուխաճյանի օպերաները» թեմայով և ստացել արվեստագիտության թեկնածուի գիտական աստիճան: Դասավանդել է Երևանի Ռ.Մելիքյանի անվան երաժշտական ուսումնարանում (1991-2003), աշխատել Հայկական բաց Համալսարանի երաժշտագիտության ֆակուլտետի ղեկավար, ընտրվել Համալսարանի գիտական խորհրդի անդամ (2000-2002):

2002-ին աշխատանքի է անցել ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտում որպես գիտաշխատող, 2003-ին նշանակվել ինստիտուտի գիտական քարտուղար, ընտրվել գիտական խորհրդի անդամ: 2005-ին նշանակվել է ինստիտուտի տնօրենի՝ գիտական գծով տեղակալ, 2009-ից՝ նաև Սփյուռքահայ արվեստի նորաստեղծ բաժնի վարիչ: ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտի գիտական աստիճանաշնորհման 016 մասնագիտական խորհրդի գիտական քարտուղարն է (2004-ից): 2008-ին պաշտպանել է դոկտորական դիսերտացիա «Հայ երաժշտական թատրոնը ժԹ դարի երկրորդ կեսին. սկզբնավորումը և զարգացումը» թեմայով և ստացել արվեստագիտության դոկտորի գիտական աստիճան: 2005-2007-ին ղեկավարել է ՀՀ պետական բյուջեից գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության պայմանագրային (թեմատիկ) ֆինանսավորմամբ «Տիգրան Չուխաճյանի երաժշտական թատրոնը», իսկ 2008-2010-ին՝ «Տիգրան Չուխաճյանի ստեղծագործական ժառանգությունը» թեմաները: 2012-ին ստացել է արվեստագիտության մասնագիտությամբ պրոֆեսորի գիտական կոչում:

ՀՀ Նախագահ Ա.Սարգսյանի կարգադրությամբ 2009-ին նշանակվել է Հանրային խորհրդի անդամ: 2009-ին ընտրվել է Երևան քաղաքի ավագանու անդամ, Մշակույթի, կրթության և սոցիալական հարցերի մշտական Հանձնաժողովի նախագահի տեղակալ: Տիգրան Չուխաճյան Հիմնադրամի Հիմնադիր-նախագահն է (2002): Ընտրվել է Հումանիզմի պրոբլեմների ակադեմիայի նախագահության անդամ, Բնության և Հասարակության մասին միջազգային ակադեմիայի իսկական անդամ: Պարգևատրվել է ՀՀ ԳԱԱ Նախագահության Պատվոգրով (2005), ՀՀ ԿԳՆ «Ոսկե հուշամեդալով» (2008):

Հեղինակ է 8 մենագրության («Արչակ Բ». Հայոց անդրանիկ օպերան (Պատ. խմբագիր՝ Ա.Աղայան), Երևան, «Ոսկան Երևանցի», 2006, 268 էջ: Հայաստանի պետական ակադեմիական երգչախումբ (Պատ. խմբագիր՝ Ա.Աղայան), Երևան, «Ամրոց գրուպ», 2007, 136 էջ, 8թ. նկ.: «Զեմիրե». Տիգրան Չուխաճյանի կարապի երգը (Պատ. խմբագիր՝ Ա.Աղայան), Երևան, «Ոսկան Երևանցի», 2009, 176 էջ, 1թ. նկ.: Ամենայն Հայոց մանստրոն. Հովհաննես Չեքիջյան (Պատ. խմբագիր՝ Ա.Աղայան), Երևան, «Ամրոց գրուպ», 2009, 240 էջ, 2 մամուլ ներդիր: ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտ - 50 (Պատ. խմբագիր՝ Ա.Աղայան), Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2010, 395 էջ + 32 էջ նկար: Տիգրան Չուխաճյանի երաժշտական թատրոնը (Պատ. խմբագիր՝ Ա.Աղայան), Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 480 էջ), Սփյուռքահայ արվեստ. արդի վիճակը և զարգացման հեռանկարները: Լիբանանահայ թատրոն (Պատ. խմբագիր՝ Ա.Աղայան), Երևան, «Ոսկան Երևանցի», 2011, 184 էջ, Ավագ Պետրոսյան - 100, գիրք-ալբոմ (Համահեղինակ՝ Ա.Պետրոսյան), Երևան, «Գասպրինտ», 2012, 200 էջ), ավելի քան 80 գիտական հոդվածների՝ տպագրված Հայաստանի, Ռուսաստանի Դաշնության, Իտալիայի, Լիբանանի, Իսրայելի գիտական ժողովածուներում և Հանդեսներում: Զեկուցումներով Հանդես է եկել միջազգային և Հանրապետական գիտաժողովներում:

ԱՌԱՋԱԲԱՆ

Միրելի ընթերցող

2011-ին ՀՀ սփյուռքի նախարարության և ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտի համատեղ ջանքերով մեկնարկեց «Սփյուռքահայ արվեստ. արդի վիճակը և զարգացման հեռանկարները» ծրագիրը: 2011-ին լույս տեսավ մատենաշարի անդրանիկ հատորը՝ տողերիս հեղինակի «Լիբանանահայ թատրոն» մենագրությունը, որտեղ թերթեցինք լիբանանահայ թատրոնի պատմության էջերը՝ հանգամանորեն ներկայացնելով մասնավորապես «Գասպար Իփեկյան» և «Վահրամ Փափազյան» թատերախմբերի գործունեությունը:

Մատենաշարի երկրորդ հատորը պիտի նվիրվեր լիբանանահայ երաժշտությանը, քանի որ Բեյրութը հայ երաժշտական մշակույթի օջախներից է: Այստեղ են գործել կոմպոզիտորներ Բարսեղ Կանաչյանը, Համբարձում Պերպերյանը, Աշոտ Պատմագրյանը և Պողոս Ջելալյանը, դիրիժորներ Օ.Ասատուրյանը, Ա.Գալաջյանը, ջութակահար և դիրիժոր Օննիկ Սուրմելյանը, կոմպոզիտոր, երաժշտագետ և խմբավար Մինաս Գանգրունին, երգչուհի և դաշնակահարուհի Մարի Ավետյանը, երգչուհիներ Արփինե Փեհիլվանյանը, Էլիզաբեթ Փեհիլվանյանը, Սոլինա (Սոնա) և Մոսի Մինասյանները, Ա.Պետրոսյանը, Ելիզ Թաշչյանը, Ա.Գասպարյանը, Սիրարփի Հակոբյանը, Մ.Ավետիսյանը, երգիչ Խաչիկ Փելեկյանը, երգիչ և կոմպոզիտոր Կարպիս Կարեյանը, դաշնակահարներ Սոնա Վարդապետյան-Ահարոնյանը, Արուսյակ Այնթապյանը, Կյուրեղ Մանկրյանը, Սինթիա Խաչատրյանը, Չարուհի Եղբայրյանը, Շ.Մխիթարյանը, Գ.Էմբարյանը, թավջութակահար Վ.Պերպերյանը, ինչպես նաև Էմանուել Էլմաճյանը, Ժակ Գոճյանը, Միհրան Էլմայանը, Ջվարթ Սեմերճյան-Պուճիգանյանը և ուրիշներ: Բարձր գնահատականի են արժանացել հայկական «Գուսան», «Կոմիտաս», «Գարուն» և այլ երգչախմբերը և նվագախմբերը՝ Բարսեղ Կանաչյանի, Համբարձում Պերպերյանի, Օննիկ Սուրմելյանի և այլոց ղեկավարությամբ:

Լիբանանահայ կոմպոզիտորական ստեղծագործության վերաբերյալ նյութեր հավաքելու նպատակով մեր քայլերը, բնականաբար, մեզ տարան Ե.Չարենցի անվան գրականության և արվեստի թանգարան՝ այնտեղ պահվող արխիվային նյութերն ուսումնասիրելու նպատակով: Ծանոթանալով արխիվներին՝ մեզ համար մի մեծ բացահայտում արվեց,

ինչը կտրականապես փոխեց նախնական մտահղացումը: Պարզվեց, որ մեզ հայտնի դաշնակահարուհի և մանկավարժ Արուսյակ Այնթապյանը միաժամանակ եղել է Լիբանանում և նրա սահմաններից դուրս՝ ի մասնավորի Ֆրանսիայում և ԱՄՆ-ում ճանաչված կոմպոզիտոր և թողել մինչ օրս մեզ անձանոթ երաժշտական ժառանգություն:

Իր գիտական կյանքը սփյուռքահայ երաժշտության ուսումնասիրությանը նվիրած երաժշտագետ Յիցիլիա Բրուտյանն իր աշխատություններում Ա.Այնթապյանին անդրադարձել է ընդամենը հետևյալ տողերով. «Արուսեակ Այնթափեանը պսակաւոր է Փարիզի արուեստների, գիտութեան եւ գրականութեան մեծ պատուանշանի: Շատ շնորհալի դաշնակահարուհին յաճախ է հանդէս եկել իր մենահամերգներով: Նա օժտուած է նաեւ ստեղծագործական ձիրքով: Սուղ տուեալներից քաղուած փաստերի համաձայն՝ «Չարթօնք»-ի (Բէյրութ, 30 մայիսի, 1963) 1963 մայիսի 2-ին տեղի ունեցած տարեկան համերգում կատարուել են նրա ստեղծագործութիւններից երկուսը՝ «Ռափսոդիա թիւ 2 եւ լիբանանեան տապքէի ժողովրդական եղանակների մշակումները «Շաթթի Եա Տիւնեա» անուանմամբ»¹:

Ընդամենն այսքանը՝ Արուսյակ Այնթապյանի մասին: Եվ դա այն դեպքում, որ հենց Հայաստանում, հենց Երևանում, հենց Ե.Չարենցի անվան գրականության և արվեստի թանգարանում է գտնվում նրա արխիվը, որը մինչ օրս չի արժանացել որևէ մեկի ուշադրությանը և չի ուսումնասիրվել առհասարակ:

Պարզվեց, որ Գ.ԱԹ-ում պահպանվող Ա.Այնթապյանի ֆոնդը ստացվել է 1981-ին, Այնթապյան քույրերի կողմից և մշակվել է 1986-ին՝ երաժշտական բաժնի վարիչ Յողիկ Բեքարյանի կողմից: Արխիվը պարունակում է կոմպոզիտորի ստեղծագործությունների ձեռագրերը և հրատարակված օրինակները, համերգների ծրագրերը, հայալեզու և ֆրանսալեզու մամուլում Այնթապյանի մասին տեղ գտած հրապարակումները, նրա ստեղծագործական ու համերգային գործունեությունը լուսաբանող անձնական փաստաթղթերը, մամակները, հայերեն և ֆրանսերեն բանաստեղծությունները, ստեղծագործությունների ձայնագրությունները, լուսանկարները, հրավիրատոմսերը, շքանշաններն ու մեդալները, ընդհանուր առմամբ՝ 462 փաստաթուղթ, որը կազմում է 125 միավոր:

¹ **Բրուտեան Յիցիլիա**, Հայ երաժշտական մշակոյթի աշխարհասփիւռ ընձիղները, Երեւան, 1996, էջ 229-230:

Եվ չկարողանալով դիմագրավել մեզ «անձանոթ» կոմպոզիտորի ստեղծագործությունը ասպարեզ բերելու գայթակղությանը, մենք նպատակահարմար գտանք հանրությանը ներկայացնել Ա.Այնթապլյանի ստեղծագործական դիմանկարը:

Մերսինում ծնված, Բեյրութի Ամերիկյան համալսարանի երաժշտության բաժնի շրջանավարտ, երաժշտական կրթությունը Փարիզում ավարտած, համաշխարհային պիանիզմի տիտաններից մեկին՝ ֆրանսիացի դաշնակահար, մանկավարժ, դիրիժոր, երաժշտագետ, երաժշտական-հասարակական գործիչ Ալֆրեդ Կորտոյին աշակերտած, բազմաթիվ մրցանակների դափնեկիր, շքանշանների ու մեդալների ասպետ և երաժշտության մեջ ռոմանտիզմի ուղղությունը ներկայացնող Ա.Այնթապլյանի ժառանգության մեջ, բնականաբար, մեծ տեղ են գրավում դաշնամուրային ստեղծագործությունները: Նրա գրչին են պատկանում քաղաքական, պետական, հոգևոր, հասարակական ականավոր գործիչներին նվիրված և ժամանակին մեծ ժողովրդականություն վայելած գործերը, այդ թվում՝ «Bénédiction Papale au Liban» («Պապի օրհնությունը Լիբանանում»)՝ նվիրված Հռոմի 262-րդ պապ Պողոս VI-ին (1965), «Hymne au Liban» («Ձոն Լիբանանին»)՝ նվիրված Լիբանանի Հանրապետության նախագահ Շաուլ Հելուին (1966), «La Paix» («Խաղաղություն»)՝ նվիրված ՄԱԿ գլխավոր քարտուղար Ու-Թանին (1968), «La Tragédie de Dallas» («Դալասի ողբերգությունը»)՝ նվիրված ԱՄՆ 35-րդ պրեզիդենտ Ջոն Ֆիցջերալդ Բենեդու հիշատակին (1963), «Hommage» («Հարգանքի տուրք»)՝ նվիրված Շաուլ դը Գոլին (1969), ինչպես նաև եղբոր հիշատակին նվիրված «Sur une tombe» («Շիրմի վրա», 1964), «Odysseé Spatiale» («Տիեզերական ոդիսական», 1970), դաշնամուրային ռապսոդիաները, «Ֆանտազիան», «Կորսված երջանկությունը», «Տխրությունը», «Ափսոսանքը», «Բաժանումը», «Մխիթարությունը», «Հրաժեշտը»՝ նվիրված բոլոր նրանց, ովքեր սիրել են, Ջորջ Այնթապլյանի հիշատակին նվիրված «Արցունքները» և այլն, ինչպես նաև գործեր երկու դաշնամուրի համար՝ «Հուշը», «Միայն քեզ համար» և այլն: Հեղինակել է նաև երգեր՝ հայերեն և ֆրանսերեն տեքստերով: Լիբանանահայ կոմպոզիտորի ժառանգության մեջ հատուկ տեղ են գրավում լիբանանյան ժողովրդական դափնեների մշակումները դաշնամուրի և երկու դաշնամուրի համար:

* * *

Օգտվելով առիթից՝ ուզում եմ իմ շնորհակալությունը հայտնել ՀՀ սփյուռքի նախարարությանը՝ հանձնիս ՀՀ սփյուռքի նախարար Հրանուշ Հակոբյանի և ՀՀ սփյուռքի նախարարության աշխատակազմի ղեկավար Ֆիրդուս Չաքարյանի, ում շնորհիվ մեր հանրությանն է ներկայացվում սփյուռքահայ երաժշտության երախտավորներից մեկի՝ կոմպոզիտոր, դաշնակահարուհի, մանկավարժ և երաժշտական-հասարակական գործիչ Արուսյակ Այնթապյանի ստեղծագործական դիմանկարը:

Երախտագիտությունս Ե.Չարենցի անվան գրականության և արվեստի թանգարանի տնօրեն Կարո Վարդանյանին, ինչպես նաև թանգարանի աշխատակիցներ՝ երաժշտական բաժնի ֆոնդապահ Սվետա Աբովյանին և նույն բաժնի ավագ գիտաշխատող Մարինե Մուշեղյանին՝ ովքեր հնարավորություն ստեղծեցին ծանոթանալու պրոֆեսոր Ա.Այնթապյանի արխիվային նյութերին:

Հատուկ շնորհակալությունս ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտի սփյուռքահայ արվեստի բաժնի գիտաշխատող, ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտի Երիտասարդ արվեստաբանների խորհրդի նախագահի տեղակալ Մարգարիտա Քամայանին՝ ֆրանսերեն արխիվային նյութերը հայերեն թարգմանելու և մեզ տրամադրելու համար և ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտի սփյուռքահայ արվեստի բաժնի գիտաշխատող, արվեստագիտության թեկնածու Տաթևիկ Շախկույանին՝ «Chatti ya dinyi»-ի նոտաների համակարգչային շարվածքի իրականացման համար:

ԳԼՈՒԽ Ա

ԱՐՈՒՄՅԱԿ ԱՅՆԹԱՊԼՅԱՆ. ԴԻՄԱՆԿԱՐԻ ՆՐԲԱԳԾԵՐ

«Ծանօթ եւ յարգուած անուն մըն է ան, որպէս գնահատուած դաշնակահարուհի, վաստակաւոր ուսուցչուհի, եւ մանաւանդ տաղանդաւոր յօրինող որ մասնատրաբար վերջին երեք տարիներու ընթացքին իր մասին խօսիլ տուաւ Լիբանանեան թէ օտար մամուլը:

Համեստ հայուհի մըն է ան. կ'ընդունի թէ իր յօրինելու ձիրքը Աստուածատուր պարգեւ մըն է եւ թէ ինք անոր մեկնաբանն է լոկ:

Հայրենասէր է ան, հպարտ իր ծաղկող հայրենիքի վերելքով, խանդավառ արուեստի մարզին մէջ արժանագրուող յաջողութիւններով, հայ երաժշտութեան վարպետ Արամ Խաչատուրեանով եւ անոր արժանի յաջորդներով»¹:

Լիբանանահայ կոմպոզիտոր, դաշնակահարուհի, մանկավարժ, երաժշտական-հասարակական գործիչ Արուսյակ Այնթապլեանը ծնվել է² Մերսինում (Թուրքիա):

Վաղ եւն ի հայտ գալիս փոքրիկի երաժշտական ընդունակությունները. դաշնամուրի հետ առաջին ծանոթությունը տեղի է ունենում երեք տարեկանում: Իսկ հինգ տարեկանում արդէն սկսվում են դաշնամուրի պարապմունքներն իտալացի Ալֆրեդո Մոդիկայի դեկավարությամբ³:

Իր անդրանիկ ստեղծագործությունն Ա.Այնթապլեանը հորինել է 13 տարեկանում: «Տասնըրեք տարեկանիս գրած են «Քեզի Համար Միայն» կարճ կտորը, որ պահած են իր նախկին պարգութեանը մէջ: Երաժշտական յօրինումներէս ոմանք հետեւեալներն են.- Ռարգոտիներ թիւ 1 եւ 2, «Հրաժեշտ», «Միսիթարանք», «Գերեզմանաբարի մը Վրայ», «Վալս», «Ֆանթեզի», «Ձղջում», «Տիարութիւն», «Յիշատակ», «Սիրտ մը Քարի Տակ»: Կը տեսնէք թէ որքան զգացական են: Ասոնց կողքին

¹ **ԳճճԱՅԵԱՆ ԱՍՏՈՂԻԿ**, Արուսեակ Այնթապլեանի հետ, Թերթից կտրտուկներ, Անթվակիր, հայերեն, տպագիր 13 թերթ, 7 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Արուսյակ Այնթապլեանի ֆոնդ N 66:

² Յավոք, մեզ չհաջողվեց պարզել Ա.Այնթապլեանի ծննդյան թիվը: Գ.ԱԹ Ա.Այնթապլեանի արխիվում գտնվող կենսագրություններում այն բացակայում է (տե՛ս Նյութեր՝ անփոփոխ հանդեսներում. 1968-74թթ., ֆրանսերեն, տպագիր 4 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլեանի ֆոնդ N 62 և N 63):

³ Թերթից կտրտուկներ, Անթվակիր, հայերեն, տպագիր 13 թերթ, 7 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլեանի ֆոնդ N 66:

դաշնակի յարմարացուցած են «Եա Կըզայէլ» եւ «Շաթթի Եա Տընէա», անոնց տալով նաեւ հայկական երանգաւորում»⁴:

Ա.Այնթապլյանը տարրական և միջնակարգ կրթությունն ստացել է Բէյրութի Գթության դուստրերի մոտ (Les Filles de Charité):

Տարիներ անց, անդրադառնալով իր մանկության շրջանին և պատասխանելով Տրիպոլիում լույս տեսնող «Երիտասարդ հայուհի»-ի քրթակից Աստղիկ Գոճայանի «Ո՞վ մղած է ձեզ այդքան փոքր տարիքէն սիրելու երաժշտութիւնը եւ մանաւանդ դաշնակը» հարցին՝ «Ան պահ մը երազկոտ նայուածքը կ'ուղղէ անորոշին, ակնյայտօրէն փոխադրուած իր մանկութեան օրերը, ու կը պատասխանէ մեղմօրէն:

- Երաժշտասէր ընտանիքի մը զաւակ էի. երեց քոյրս դաշնակ կը նուագէր, եղբայրս՝ ջութակ, իսկ հայրս լաւ ձայն ունէր: Այս մթնոլորտը պատճառ եղաւ որ դաշնակի դասերս շարունակեմ եւ հասնիմ մինչեւ Պէյրութի Ամերիկեան համալսարանի երաժշտութեան բաժինը, ուր Քուկէլի տնօրինութեան շրջանին աշակերտեցի Ալֆրետ Քորթոյի. բոլորելով այդ շրջանին գոյութիւն ունեցող երաժշտութեան չորսամեայ շրջանը, ստացայ Պսակաւոր Արուեստից տիտղոս: Ապա մեկնեցայ Բարիզ, ուր մենաշնորհը ունեցայ անձնական աշակերտուիլին ըլլալու Քորթոյի, որուն շունչին տակ կադապարտեցի դաշնակահարուիլի իմ նախասիրութիւններս, որոնցմէ գլխաւորն էր Շոբէնը, եւ յետոյ Ռ-ախմա-նինօֆ, Լից եւ Պախ»⁵:

Հիրավի անուրանալի է ֆրանսիացի դաշնակահար՝ մասնավորապէս Շոպենի ու Շումանի ստեղծագործության մասնագետ, մանկավարժ, դիրիժոր, երաժշտագետ՝ պիանիզմի պատմության և տեսության վերաբերյալ աշխատությունների հեղինակ, երաժշտական-հասարակական գործիչ, Փարիզի L'École Normal de Musique-ի (1919) հիմնադիր, մեծ վարպետ Ալֆրետ Կորտոյի (1877-1962) դերն Ա.Այնթապլյանի կատարողական ու ստեղծագործական դիմանկարի ձևավորման գործում: Շոպենի և Շումանի ստեղծագործությունների համարձակ մեկնաբանը՝ հարյուրամյակի ամենամեծ երաժիշտներից մեկը, խորհրդանշեց դասական դարաշրջանի մայրամուտը: Մասնագետները նրան համարում էին անհատական, սուբյեկտիվ ոճի վերջին ներկայացուցիչը, ով ունակ էր ճշգրիտ տեխնիկական զոհաբերել հանուն ինտուիցիայի ամբողջա-

⁴ **Գոճայան Աստղիկ**, Արուսեակ Այնթապլեանի հետ, Թերթից կտրտուկներ, Անթվակիր, հայերեն, տպագիր 13 թերթ, 7 փաթեթ, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 66:

⁵ Նույն տեղում:

կանության, մեկնաբանման արտահայտչականության և ստեղծագործության իսկական ոգու արտահայտման: Թեև կատարողական արվեստում հետագայում այդ մոտեցումն իր տեղը զիջեց ժամանակակից «գլխական» նվագին, որը կենտրոնում դնելով տրամաբանությունն ու ճշգրտությունը՝ հավասարության նշան էր դնում երաժշտական ստեղծագործության կատարման և տառացի մետրոնոմիական «մեկնաբանման» միջև: Սակայն ժամանակի խորքից այսօր էլ մեզ է հասնում Կորտոյի պատգամը՝ «Ամենակարևորը՝ ազատություն տալ երևակայությանը, կրկին ստեղծելով ստեղծագործությունը: Սա՛ է հենց ինտերպրետացիան»⁶:

Ինչպես նշվեց՝ Ա.Այնթապլյանն իր բարձրագույն կրթությունն ստացել է Փարիզի L'École Normal de Musique-ի հովանու ներքո, հանրային կրթության մինիստրության կողմից արտոնված Բեյրութի Ամերիկյան համալսարանի երաժշտության բաժնում և ավարտել Փարիզում՝ աշակերտելով Ա.Կորտոյին, ուշադրությունը բևեռելով իր նախասիրած կոմպոզիտորի՝ Շոպենի ստեղծագործությունների վրա⁷:

Ա.Այնթապլյանի գործունեությունը ծավալվել է երեք հիմնական ուղղություններով՝

- կատարողական-համերգային գործունեություն,
- մանկավարժական գործունեություն,
- ստեղծագործություն:

1.1. Կատարողական-համերգային գործունեությունը

Ա.Այնթապլյանը բազմաթիվ համերգներով հանդես է եկել Բեյրութում, Տրիպոլիում, Դամասկոսում:

«Ռադիո-Արևելքը նրան է պարտական հայկական և արտասահմանյան ծրագրերով համերգների նախաձեռնության համար, որոնց գեղարվեստական ղեկավարն էր և 8 ամիս տևած բոլոր 15 օրերի ընթացքում հենց նա էր դաշնամուրով նվագակցում ծրագրի բոլոր մասերին (երգիչներ, բազմաձայն խմբերգեր, ջութակահարներ և այլն)»⁸:

⁶ http://ru.wikipedia.org/w/index.php?title=Корто,_Альфред&oldid=50141462

⁷ Տե՛ս Նյութեր՝ ամփոփված հանդեսներում. 1968-74թթ., ֆրանսերեն, տպագիր 4 փաթեթ, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 62 և N 63:

⁸ Տե՛ս Նյութեր՝ ամփոփված հանդեսներում. 1968-74թթ., ֆրանսերեն, տպագիր 4 փաթեթ, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 62 և N 63: Ֆրանսերենից թարգմանությունը՝ Սարգսիսի տա Զամայանի:

«Նոր կյանքը» 1966թ. նոյեմբերի 6-ի համարում ծավալուն հոդվածով անդրադառնում է Ա.Այնթապյանի Փարիզ ու Հռոմ կատարած ուղևորություններին: «Պզանտոնեան Սրբուհի Աննա քոյրերու գոլէճի դաշնակի փրօֆեսէօր, յօրինող եւ արժէքատր դաշնակահարուհի Օր. Արուսեակ Այնթապեան, այս ամառ յաջող շրջապտոյտ մը կատարեց դէպի եւրոպական ոստաններ:

Օր. Այնթապեան մասնատր յաջողութիւն արձանագրեց Փարիզի մէջ, ուր առիթը ունեցաւ ծանօթանալու եւ իր գործերը ներկայացնելու փարիզեան երաժշտագէտներու ամենաբարձր շրջանակներուն:

Արդարեւ, Այնթապեան անծանօթ մը չէր փարիզեան շրջանակներուն համար: Մի քանի տարիներ առաջ ան յօրինած էր «Միայն քեզի համար», «Ռափստոսի թիւ մէկ», «Տխրութիւն» եւ այլ մելոտիները, որոնք ժամանակին որոշ յաջողութիւն արձանագրեցին: Ֆօնթենեպլէօյի սքանչելի անտառին մէջ էր որ Արուսեակ Այնթապեան ներշնչուած եւ յօրինած է Ռափստոսին:

Օր. Այնթապեան մեծ խանդավառութեամբ կը նկարագրէ Ֆրանսայի իր բարեկամներուն ցոյց տուած ընդունելութիւնը: Ասոնց շարքին ան կը յիշէ անունները Ռճրադատ Ատեանի մեծ փաստաբաններէն մեթր Թէօտօր Վալենսին, հռչակատր դերասանուհի Կապի Մօրլէյը, փարիզեան բեմի հսկաներէն՝ Անտրէ Լիւկէն եւ երկու նշանատր տաղերգուներ Ժաննա Բաքո եւ Ժան Ժուէն: Բոլորն ալ շրջապատած են հայ արուեստագիտուհին եւ խանդավառուած անոր տաղանդով եւ զգայութեամբ:

«Տալլասի Ողբերգութիւնը», նուիրուած հանգուցեալ նախագահ Քէնետի յիշատակին, շատ յուզած է տիկին Ժազիլն Քէնետին, որ շնորհակալութեան գիր մը յղած է արուեստագիտուհին՝ Լիբանանի մօտ այն ժամանակուայ ամերիկեան դեսպան Պր. Արմին Մայերի միջոցաւ:

Փարիզեան մամուլը, հեռատեսիլն ու ձայնասփիւռը մեծ հետաքրքրութիւն ցոյց տուած են եւ գովասանական խօսքեր շնորհած անոր արուեստին մասին: Նախքան Փարիզ մեկնումը, Արուսեակ Այնթապեան ընդունուած էր նախ. Հելուի կողմէ եւ յանձնած ժապաւէն մը՝ «Զայլերգ Լիբանանի համար» իր յօրինումէն, որ ձօնուած էր նախագահին: Ազդուած, նախագահ Հելու խոստացած է անգամ մը եւս ընդունիլ Օր. Այնթապեանը՝ իր տպատրութիւնները յայտնելու համար:

Ֆրանսական մայրաքաղաքին մէջ Օր. Այնթապեան կ'ընդունուի

«Փարիզեան երաժշտական շաբաթներ»ու արուեստի խորհրդատու Տիկին Լին Վիալայի կողմէ: Լիբանանցի երաժշտագիտուհիին գործերը ունկնդրելէ ետք, Տիկին Վիալա մեծապէս կը գնահատէ անոր արուեստը, ուր կը տեսնէ վիպապաշտ դպրոցին մնայուն ազդեցութիւնը, արժէք մը, որ շատ հազուագիւտ է մեր դարուն:

Աւելի ետք, Օր.Այնթապլեան կ'ընդունուի Փարիզի երաժշտութեան բարձր քննարկութեամբ, ուր Պր. Ժօրժ Ֆրիպուլէ, երաժշտական ուսումներու թեքնիք օգնականը, մեծապէս կը գնահատէ Օր. Այնթապլեանի հարազատ ոճը եւ հաւատարմութիւնը, հանդէպ վիպապաշտ դպրոցին: Մեծ վարպետը կը խնդրէ հայ արուեստագիտուհիէն՝ իր գործերէն մաս մը ձգել իր մօտ, հետագային ուսումնասիրելու համար:

23 Սեպտեմբերին, ձայնասփիւռի տան սրահներուն մէջ, իպատիւ Օր.Այնթապլեանի մեծ քօքէյլ մը կը տրուի կազմակերպութեամբ եւ հովանաւորութեամբ «Սօսիէթէ Էնթերնասիօնալ Տանքուրաժըման օ Բրօկէ» կազմակերպութեան:

Քօքէյլի ընթացքին, Պ. Մերժ Բօլ, Պրօկլիի դուքսին ներկայացուցիչը, Այնթապլեանը կը պարգեւատրէ ընկերակցութեան արծաթեայ մեծ շքանշանով: Օր. Այնթապլեան միաժամանակ պատկառելի Փարիզի արուեստից, գիտութեանց եւ գրականութեան մեծ շքանշանին:

Փարիզէն Հռոմ անցնելով, Օր. Այնթապլեան առանձնաշնորհումը կ'ունենայ մասնաւոր ունկնդրութեան մը արժանանալու Սրբազան Քահանայապետին կողմէ: Պօղոս Ջ. Պապը, որուն իր յօրինումներէն մէկը՝ «Պապական Օրհնութիւնը», ձօնած էր Օր.Այնթապլեան, երբ վերջինս դէպի Հնդկաստան իր պատմական ճանապարհորդութեան ընթացքին էջք կը կատարէր Պէյրութի օդակայանը: Ս.Քահանայապետը կը շնորհատրէր մեծ արուեստագիտուհիին եւ այդ առթիւ իր օրհնութեանց կողքին Այնթապլեանը կը պարգեւատրէր ոսկեայ շքանշանով մը, որուն մէկ երեսին փորագրուած էր Պօղոս եւ Պետրոս առաքելներուն նկարները, իսկ միւս երեսին՝ պապական շքանշանը: Նախապէս Ս. Պապը իր նուիրակին միջոցաւ վարձատրած էր Օր.Այնթապլեանը, ողարկելով ոսկեայ վարդարան մը»⁹:

Հատկորոշ է, որ «Pour toi seul» երգի տեքստի հեղինակներ Ժան Ժուենն ու Ժաննա Պակոն 1966-ի սեպտեմբերին Ա.Այնթապլեանին են

⁹ Արուսեակ Այնթապլեանի յաջողութիւնը Հռոմի եւ Փարիզի մէջ, «Նոր Կեանք», 6 նոյեմբերի, 1966, էջ 3 և 22:

ձոնել իրենց բանաստեղծությունը՝ AROUSSIAK AINTABLIAN արքունիկոսով¹⁰:

ACROSTICHE

Dédié à AROUSSIAK AINTABLIAN

Par

Jean JOUENNE - Jeanne PACOUD

Membres des Sociétés Lyrique et Dramatique
Lauréats d'Arts, Sciences, Lettres et de la Ligue
du Dévouement National

A rtiste du Liban à la ferveur d'apôtre
R évant d'un monde heureux sans pauvres ni méchants
O ubliant tes malheurs pour pleurer ceux des autres
U n grand souffle d'amour émane de tes chants.
S ouffrance et désespoir loin d'abatte ton âme
S ont un terrain fertile, un ferment douloureux:
I Is font revivre en nous ces deux terribles drames:
A près l'horrible fin d'un frère affectueux
K ennedy abattu dans un meurtre odieux.

A ndantes, **adagios**, sous tes doigts se succèdent
I ndignés, révoltés par le démon du mal,
N ous révélant ainsi les tourments qui t'obsèdent,
T ous les élans d'un cœur tendre et sentimental
A rtiste du Liban, grande amie de la France.
B ienvenue à Paris en de trop brefs séjours.
L oin de toi tes amis gardent une espérance
I maginant déjà de plus fréquents retours.
A lors puisse ta muse ayant séché ses pleurs
N ous composer enfin des hymnes de bonheur.

Jean JOUENNE - Jeanne PACAUD
Paris, Septembre 1966

---

¹⁰ Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1969թ., 15 հունիսի, ֆրանս., տպ. 28 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 60:

1.2. Մանկավարժական գործունեությունը

Տարիներ շարունակ Ա.Այնթապյանը Բզանսոնի Սուրբ Աննայի քույրերի հաստատության դաշնամուրի պրոֆեսոր էր: Ի պատասխան Աստղիկ Գոճայանի՝ «Ձեր ժամանակը ի՞նչ ձեռով քաժնած եք ձեր ուսուցչուհիի եւ յօրինողի ասպարեզին կատարելապէս հետեւելու համար» հարցին, պրոֆեսոր Ա.Այնթապյանը խոստովանել է՝ «Պրզանսրնի դաշնակի տարիներու Փրօֆէսօրը ըլլալու հանգամանքովս շաբթուայ մի քանի օրը կը յատկացնեմ հոն, իսկ մնացեալ օրերուն կը զբաղիմ իմ անձնական աշակերտներովս, որոնց թիւը մօտաւորապէս յիսունի կը հասնի: Այս վերջիններուն մասնակցութեամբ է որ հանրութեան կը ներկայացնենք տարեկան մեր երաժշտական ունկնդրութիւնը, որոնց մասին տեղական մամուլը լայնօրէն կ'անդրադառնայ»¹¹:

Իր աշակերտներին քաջալերելու և ոգեշնչելու համար Ա.Այնթապյանը կազմակերպում է ամենամյա ունկնդրումներ, որոնց միակ նպատակն էր՝ բարձր պահել արվեստը և ծառայել արվեստին: Այդ համերգները նկատելի երևույթ դարձան Լիբանանի երաժշտական կյանքում: Ա.Այնթապյանի աշակերտների ամենամյա ունկնդրումին ներկա էին գտնվում բազում պաշտոնյաներ, ծնողներ և աշակերտների ընկերները: Ավելին՝ դրանք տեղի էին ունենում լիբանանյան բարձրաստիճան պաշտոնյաների հովանու ներքո: Այսպէս՝ 1962-ի հունիսի 17-ի համերգը կազմակերպվել էր Արտաքին գործերի նախարար Ֆիլիպ Տակլայի, 1964-ի հունիսի 14-ի համերգը՝ Արտաքին գործերի նախարար Ֆուադ Ամմունի, 1966-ի հունիսի 5-ի համերգը՝ Կրթության նախարար Ֆուադ Բուտրոսի բարձր հովանու ներքո և այլն:

Ա.Այնթապյանն իր մանկավարժական գործունեությամբ մեծապէս նպաստեց դաշնակահար կադրերի պատրաստմանը Բեյրութում: Նրա սաների թվում էին ինչպէս հայ, այնպէս էլ արաբ պատանիներ ու աղջիկներ: Դրանով իսկ Ա.Այնթապյանն իր ծանրակշիռ նպաստն է բերել լիբանանյան դաշնամուրային կատարողական դպրոցի զարգացման գործին:

Համերգների ծրագրերում Ա.Այնթապյանն ընդգրկում էր դասական, ռոմանտիկ կոմպոզիտորների, ազգային կոմպոզիտորական

¹¹ **Գոճայան Աստղիկ**, Արուսեակ Այնթապեանի հետ, Թերթից կտրուովներ, Անթվակիր, հայերեն, տպագիր 13 թերթ, 7 փաթեթ, Գ.Ա.Թ., Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 66:

դպրոցների ներկայացուցիչների, ժամանակակից, ինչպես նաև արաբ կոմպոզիտորների գործերը՝ իր նպաստը բերելով Լիբանանում նրանց դաշնամուրային երաժշտության տարածման գործին: Ձևավորված ավանդույթի համաձայն՝ յուրաքանչյուր համերգի ընթացքում նրա շնորհալի սաներից մեկի կատարմամբ տեղի էր ունենում Ա. Այնթապյանի նոր ստեղծագործության պրեմիերան:

Իր սաների ամենամյա համերգներով Ա.Այնթապյանը նպաստել է նաև Լիբանանում Արամ Խաչատրյանի երաժշտության տարածմանը՝ դրանք անպայմանորեն ներառելով համերգների ծրագրերում: Իր սիրելի Ա.Խաչատրյանի «Մուսերով պարը» երկու դաշնամուրի համար առաջին անգամ հնչել է 1956-ի մայիսի 28-ի համերգի ժամանակ՝ Մալակ Բեյդունի և Հիլդա Ջանյանի կատարմամբ¹²: Իսկ 1959-ից սկսած բոլոր համերգներին կատարվել է Ա.Խաչատրյանի երաժշտությունը՝ «Տոկատը», «Մուսերով պարը», Վալսը «Դիմակահանդեսից» և «Օրորոցայինը»: Դրանք նվագել են պրոֆեսորի ինչպես հայ, այնպես էր արաբ սաները:

1959-ի մայիսի 30-ի համերգի երկրորդ բաժնում «Մուսերով պարը» կատարել են Նադրա Խուրիև և Հիլդա Ջանյանը¹³: 1961-ի հունիսի 9-ի համերգի երկրորդ բաժնում Աստրիդ Գալուստյանը նվագել է Վալսը «Դիմակահանդեսից» և «Տոկատը», «Օրորոցայինը» հնչել է Աստրիդ Գալուստյանի ու Մոսի Պակլայանի, իսկ «Մուսերով պարը»՝ Անահիտ Պեչդիմալջյանի ու Աստրիդ Գալուստյանի կատարմամբ¹⁴:

1962-ի հունիսի 17-ի համերգը եզրափակվել է Ա.Խաչատրյանի երաժշտությամբ՝ Մոսի Պակլայանը նվագել է Վալսը «Դիմակահանդեսից», իսկ Ժակի Նասրին և Մոսի Պակլայանը՝ «Մուսերով պարը» երկու դաշնամուրով¹⁵:

1963-ի հունիսի 2-ի համերգը նույնպես եզրափակվել է խաչատրյանական հնչյուններով՝ այս անգամ երկու դաշնամուրով Սոնա Դուզ-

¹² Տե՛ս Programme, Ծրագիր, 1956թ., 28 մայիսի, ֆրանս., տպ. 8 թերթ, 1 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 49:

¹³ Տե՛ս Programme, Ծրագիր, 1959թ., 30 մայիսի, ֆրանս., տպ. 6 թերթ, 1 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 51:

¹⁴ Տե՛ս Programme, Ծրագիր, 1961թ., 9 հունիսի, ֆրանս., տպ. 7 թերթ, 1 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 52:

¹⁵ Տե՛ս Programme, Ծրագիր, 1962թ., 17 հունիսի, ֆրանս., տպ. 4 թերթ., 1 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 53:

յանն ու Սոսի Պակլայանը նվագել են «Օրորոցայինը», իսկ Սոսի Պակլայանն ու Աստրիդ Գալուստյանը՝ «Սուսերով պարը»¹⁶:

1964-ի հունիսի 14-ի համերգի երկրորդ բաժնում Վերա Աբի-ժաուդեն կատարել է Վալսը «Դիմակահանդեսից»¹⁷, իսկ 1965-ի հունիսի 13-ի համերգի երկրորդ բաժնում Վալսը հնչել է Պերլ Միսկի կատարմամբ¹⁸:

1966-ի հունիսի 5-ի համերգի առաջին բաժնում Նառա Գյոթչերյանը կատարել է «Տոկատը», իսկ համերգն ավարտվել է Արտեմիս Դիլենյանի և Կլեր Մաասաբի կատարմամբ «Սուսերով պարով»¹⁹:

1968-ի մայիսի 19-ի համերգի առաջին բաժնում Նառա Գյոթչերյանը կատարել է Վալսը «Դիմակահանդեսից», իսկ երկրորդ բաժնում Սոնա Զյուրբյանի և Նառա Գյոթչերյանի կատարմամբ հնչել է «Օրորոցայինը»՝ երկու դաշնամուրով²⁰:

1969-ի հունիսի 15-ի համերգի առաջին բաժնում Վաչե Չալակյանը նվագել է «Տոկատը», երկրորդ բաժնում Ժակլին Մասուդի կատարմամբ հնչել է «Սուսերով պարը», իսկ համերգը եզրափակվել է «Դիմակահանդեսից» Վալսով՝ Դարիո Ամադեոյի և Վաչե Չալակյանի կատարմամբ²¹:

1971-ի ապրիլի 25-ի համերգի երկրորդ բաժնում Արփինե Իփրանոսյան-Պերլ Միսկ դուետի կատարմամբ հնչել է «Օրորոցայինը», ապա Վաչե Չալակյանը նվագել է «Տոկատը»: Համերգն ավարտվել է «Սուսերով պարով»՝ Անի Բոյաջյանի և Զիվան Չալակյանի կատարմամբ²²:

1974-ի հունիսի 9-ի համերգի առաջին բաժնում Թերեզ Զուեիմի և Սոնա Չաքարիայի կատարմամբ երկու դաշնամուրով հնչել է «Օրորո-

¹⁶ St'u Programme, Ծրագիր, 1963թ., 2 հունիսի, ֆրանս., տպ. 12 թերթ, 1 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 54:

¹⁷ St'u Programme, Ծրագիր, 1964թ., 14 հունիսի, ֆրանս., տպ. 12 թերթ, 1 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 55:

¹⁸ St'u Programme, Ծրագիր, 1965թ., 13 հունիսի, ֆրանս., տպ. 12 թերթ, 1 փաթեթ, 13 հունիսի, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 56:

¹⁹ St'u Programme, Ծրագիր, 1966թ., 5 հունիսի, ֆրանս., տպ., 16 թերթ, 1 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 57:

²⁰ St'u Programme, Նյութեր Այնթապլյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1968թ., 19 մայիսի, ֆրանս., տպ. 17 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 61:

²¹ St'u Programme, Նյութեր Այնթապլյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1969թ., 15 հունիսի, ֆրանս., տպ. 28 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 60:

²² St'u Programme, Նյութեր Այնթապլյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1971թ., 25 ապրիլի, ֆրանս., տպ. 28 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 62:

ցայիմը», Ջիվան Չալակյանը նվագել է «Տոկատը», իսկ համերգը, ձևավորված ավանդույթին հավատարիմ, կրկին եզրափակվել է խաչատրյանական ակորդներով՝ «Դիմակահանդեսից» Վալսը երկու դաշնամուրով նվագել են Լենա Գելենյանն ու Ջիվան Չալակյանը²³:

Հայկական դաշնամուրային երաժշտությունն Ա.Այնթապյանի սաների համերգում ներկայացվել է նաև 1965-ի հունիսի 13-ի համերգի առաջին բաժնում՝ Սոնա Գուզյանի կատարմամբ հնչել է Սարգիս Բարխուդարյանի (1887-1973)՝ 1921-ին ստեղծված «Նագ-պարը»²⁴:

Գ.ԱԹ-ում գտնվող Ա.Այնթապյանի արխիվում առկա են 1952 թվականի հունիսի 22-ի²⁵, 1956 թվականի մայիսի 28-ի²⁶, 1957 թվականի հունիսի 14-ի²⁷, 1959 թվականի մայիսի 30-ի²⁸, 1961 թվականի հունիսի 9-ի²⁹, 1962 թվականի հունիսի 17-ի³⁰, 1963 թվականի հունիսի 2-ի³¹, 1964 թվականի հունիսի 14-ի³², 1965 թվականի հունիսի 13-ի³³, 1966 թվականի հունիսի 5-ի³⁴ համերգների ծրագրերը և 1968 թվականի մայիսի 19-ի³⁵,

²³ Տե՛ս Programme, Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1974թ., 9 հունիսի, ֆրանս., տպ. 30 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 63:

²⁴ Տե՛ս Barkhoutarian, Naz-Bar, Ծրագիր, 1965թ., 13 հունիսի, ֆրանս., տպ. 12 թերթ, 1 փաթեթ, 13 հունիսի, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 56:

²⁵ Տե՛ս Ծրագիր, 1952թ., 22 հունիսի, ֆրանս., տպ. 4 թերթ, 1 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 48:

²⁶ Տե՛ս Ծրագիր, 1956թ., 28 մայիսի, ֆրանս., տպ. 8 թերթ, 1 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 49:

²⁷ Տե՛ս Ծրագիր, 1957թ., 14 հունիսի, ֆրանս., տպ. 8 թերթ, 1 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 50:

²⁸ Տե՛ս Ծրագիր, 1959թ., 30 մայիսի, ֆրանս., տպ. 6 թերթ, 1 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 51:

²⁹ Տե՛ս Ծրագիր, 1961թ., 9 հունիսի, ֆրանս., տպ. 7 թերթ, 1 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 52:

³⁰ Տե՛ս Ծրագիր, 1962թ., 17 հունիսի, ֆրանս., տպ. 4 թերթ., 1 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 53:

³¹ Տե՛ս Ծրագիր, 1963թ., 2 հունիսի, ֆրանս., տպ. 12 թերթ, 1 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 54:

³² Տե՛ս Ծրագիր, 1964թ., 14 հունիսի, ֆրանս., տպ. 12 թերթ, 1 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 55:

³³ Տե՛ս Ծրագիր, 1965թ., 13 հունիսի, ֆրանս., տպ. 12 թերթ, 1 փաթեթ, 13 հունիսի, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 56:

³⁴ Տե՛ս Ծրագիր, 1966թ., 5 հունիսի, ֆրանս., տպ., 16 թերթ, 1 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 57:

³⁵ Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1968թ., 19 մայիսի, ֆրանս., տպ. 17 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 61:

1969 թվականի հունիսի 15-ի³⁶, 1971 թվականի ապրիլի 25-ի³⁷ և 1974 թվականի հունիսի 9-ի³⁸ համերգների կապակցությամբ հրատարակված հանդեսները՝ համերգների ծրագրերով:

Դրանց ուսումնասիրությունը ցույց տվեց, որ համերգների ծրագրերում Ա.Այնթապյանը շատ մեծ տեղ է հատկացրել իր պաշտելի Շոպենի ստեղծագործություններին: Այսպես՝ 1952-ի հունիսի 22-ի համերգի առաջին բաժնում Հիլդա Ջանյանը կատարել է Valse op. 67, N 2, Ադլա Մասուդը՝ N 3 Բալլադը, իսկ Ռայմոնդ Նահասն ու Ադլա Մասուդը՝ Polonaise Militaire-ն երկու դաշնամուրի համար: Համերգի երկրորդ բաժնի առաջին մասը լիովին նվիրվել է Շոպենի գործերի կատարմանը. հնչել են՝ Nocturne N 2, Deux Valses - en fa mineur, en do dièse mineur, Deux Etudes – en mi bémol majeur, en do mineur, Scherzo N 2³⁹:

Հաջորդ համերգներից յուրաքանչյուրի ծրագրում անպայմանորեն ընդգրկվել են Շոպենի գործերից մի քանիսը, և դա այն դեպքում, երբ մյուս հեղինակները հիմնականում ներկայացվել են մեկական ստեղծագործություններով:

1956-ի մայիսի 28-ի համերգի առաջին բաժնում Նադրա Խուրիմ կատարել է Շոպենի Valse op. 69, N 1, Արփինե Թեյլանը՝ Valse op. 69, N 2, իսկ Ֆենիսի Մավրովոնիտիսը՝ 3-8 մագուրկաները: Համերգի երկրորդ բաժնի առաջին մասը լիովին նվիրվել է Շոպենի գործերի կատարմանը. Սալվա Աբի-ժաուդեն նվագել է՝ Deux Préludes, Nocturne op. 9, N 2, Valse en do dièse mineur⁴⁰...

Հընթացս համերգների հնչել են Բախի, Հենդելի, Ժան Ֆիլիպ Ռամոնի, Լուի Կլոդ Դակենի, Ֆրիդրիխ Կուլաուի, Վոլֆգանգ Ամադեուս Մոցարտի, Լյուդվիգ վան Բեթհովենի, Յոհաննես Բրամսի, Կարլ Մարիա Վեբերի, Ֆրանց Շուբերտի, Ֆերենց Լիստի, Նորբերտ Բյուրգ-մյուլլերի, Անտոն Դիաբելլի, Էդվարդ Գրիգի, Կլոդ Դեբյուսիի, իսպա-

³⁶ Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1969թ., 15 հունիսի, ֆրանս., տպ. 28 թերթ, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 60:

³⁷ Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1971թ., 25 ապրիլի, ֆրանս., տպ. 28 թերթ, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 62:

³⁸ Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1974թ., 9 հունիսի, ֆրանս., տպ. 30 թերթ, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 63:

³⁹ St u Programme, Ծրագիր, 1952թ., 22 հունիսի, ֆրանս., տպ. 4 թերթ, 1 փաթեթ, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 49:

⁴⁰ St u Programme, Ծրագիր, 1956թ., 28 մայիսի, ֆրանս., տպ. 8 թերթ, 1 փաթեթ, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 49:

նացիներից՝ Մանուել դե Ֆալյայի, Իսահակ Ալբենիսի, Էնրիկե Գրանադոսի, լեհերից՝ Մորից Մոշկովսկու, Իգնացի Յան Պադերևսկու, Ալեքսանդեր Տանամանի, ռուս կոմպոզիտորներից Պյոտր Չայկովսկու և Սերգեյ Ռախմանինովի, արաբ հեղինակների և այլոց դաշնամուրային գործերը:

1.3. Ստեղծագործությունը

Փայլուն դաշնակահար Ա.Այնթապյանը, բնականաբար, ստեղծագործել է հիմնականում դաշնամուրի համար՝ ստեղծելով խոշոր կտավի գործեր ու մանրանվագներ: Նրա ժառանգության մեջ տեղ ունեն երկու դաշնամուրի համար արված գործերը ևս, ինչպես նաև երեք երգ՝ «Pour toi seul»⁴¹ («Միայն քեզ համար») ֆրանսերեն տանգոն ձայնի և դաշնամուրի համար (խոսք՝ Ժան Ժուենի և Ժաննա Պակոյի), «Un cour sous la pierre»⁴² («Միրտ մը քարին տակ») հայերեն երգը ձայնի ու դաշնամուրի համար (խոսք՝ Միհրան Տամադյանի) և «Priere»⁴³ (առանց խոսքի):

Ա.Այնթապյանի ստեղծագործությունները հնչել ու տարածվել են ոչ միայն Լիբանանում, այլև նրա սահմաններից դուրս՝ միջազգային ճանաչման հետ միասին կոմպոզիտորին բերելով տարբեր դիպլոմներ, մրցանակներ, մեդալներ ու շքանշաններ, որոնք գուրգուրանքով ցույց տալով Աստղիկ Գոճայանին, Ա.Այնթապյանը ներկայացրել է դրանք. «Այս մեկը «Կրանտ Մետայլ տ'Օնէօր»ն է, «Արուեստի Գիտություններու եւ Գրականութեան Ընկերակցութեան» կողմէ, ստացուծ Բարիզ, 1954 թուին: Յաջորդը բացատրութիւն չկարօտիր. նշանաւոր Քենըտիի կիսանդրին է, մետալի վրայ⁴⁴, անոր կողքին Սք. պապին շնորհած ոսկի

⁴¹ «Pour toi seul», անթվակիր, Բեյրութ, տպագիր, ֆրանսերեն 2 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 29:

⁴² «Un cour sous la pierre» (Միրտ մը քարին տակ), կից՝ երգի մեղեդին, ձեռագիր 4 թերթ, 2 թերթ, 3 թերթ, 5 թերթ, 3 թերթ, 5 թերթ, ընդ.՝ 22 թերթ, 6 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 31:

⁴³ «Priere», անթվակիր, առանց գրական տեքստի, ձեռագիր 2 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 30:

⁴⁴ «Քենեդի» հուշամեդալն Ա.Այնթապյանը ստացել է Ջոն Քենեդու հիշատակին նվիրված «La Tragédie de Dallas» (1963) ստեղծագործության համար, Լիբանանում, ԱՄՆ-ի դեսպանատան տեղեկատվական ծառայության տնօրեն Վիլիամ Օմանից՝ ԱՄՆ դեսպան Արմին Մեյերի ամունից:

մետալը⁴⁵: Անդին կ'երեւին երեք տարբեր տեսակի ֆրանսական շքանշաններ, ստացուած յաջորդաբար 1966-ին եւ 1967-ին:

ա. – Սօսիէթէ տ'Անքուրաժման Օ Բրօկրէ:

բ. – Ունիօն Ինթերնասիոնալ տիւ Պիէն Բիւպլիք եւ ամենէն կարեւորը՝ Մերիթ, Օրտըր տէ Բօմանտօր»⁴⁶:

Այնթապլյանն արժանացել է «Լիբանանի Մայրի» մեդալին, քանի որ մի կողմից՝ նրա ժառանգության մեջ կան Լիբանանին նվիրված գործեր՝ «Hymne au Liban», «La Tragédie du Liban» և «Bénédictio Papale au Liban», մյուս կողմից՝ արաբական դարկեների փոխադրումները դաշնամուրի համար:

1967թ. Փարիզում Ա.Այնթապլյանը ստանում է Առաջընթացի խրախուսման հասարակության պատվո արձաթե դիպլոմ: «1967թ. ապրիլի 9-ին Առաջընթացի խրախուսման հասարակության կողմից պարգևների հանդիսավոր բաշխման ընթացքում հաճույք ենք ունեցել տեսնելու և ծափահարելու Ա.Այնթապլյանին:

Փարիզյան գրական և երաժշտական շրջապատը սկսում է լավ ճանաչել Ա.Այնթապլյանին, ով պարգևատրվել է շքանշանով մի քանի ամիս առաջ՝ Ռ-ադիոյի և հեռուստատեսությանը տանը, Հանրային բարօրության համընդհանուր Լիզայի կողմից»⁴⁷:

Այդ իրադարձության կապակցությամբ Լուի Շեկրալան «Le Soir»-ի 1967 թվականի ապրիլի 28-ի համարում գրեց. «Պարգևի արժանացած լիբանանցիների ցուցակն օրըստօրե հարստանում է: Քամել Սուբահից, Միքայել Դեբաքեյից և մյուսներից հետո, Ա.Այնթապլյանը փառավորել է Լիբանանի անունը աշխարհի չորս ծագերում: Նա մեկնել է Փարիզ, որտեղ նրան կհանձնվի Առաջընթացի խրախուսման միավորման արձաթե մեդալ: Նա արժանի է այդ պարգևին, որը նրան կհանձնեն երաժշտության բնագավառում իր աշխատանքի համար:

Այս մեդալն ապրիլի 9-ին Փարիզի բժշկական նոր ֆակուլտետի

⁴⁵ Պապական ոսկե մեդալն Ա.Այնթապլյանը ստացել է Պողոս VI Պապին նվիրված «Bénédictio Papale au Liban» (1965) ստեղծագործության համար:

⁴⁶ **Գոճայեան Աստղիկ**, Արուսեակ Այնթապլյանի հետ, Թերթից կտրտուկներ, Անթվակիր, հայերեն, տպագիր 13 թերթ, 7 փաթեթ, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 66:

⁴⁷ Առաջընթացի խրախուսման հասարակության հանդիսավոր պարգևատրումը (պարգևների հանդիսավոր բաշխումը), Նյութեր Այնթապլյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1974թ., 9 հունիսի, ֆրանս., տպ. 30 թերթ, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 63: Ֆրանսերենից թարգմանությունը՝ Մարգարիտա Քամայանի:

ամֆիթատրոնում նրան հանձնել են Գիտությունների ակադեմիայի մշտական քարտուղար, ֆրանսիական ակադեմիայի անդամ, ֆիզիկայի նոբելյան մրցանակակիր, Առաջընթացի խրախուսման հասարակության կառավարման խորհրդի պատվավոր նախագահ դուքս Լուի դը Բրոյլը, նախագահի պաշտոնակատար, գիտությունների ակադեմիայի անդամ, պրոֆեսոր Լեոպոլդ Էսկանդը:

Ա.Այնթապլյանին շնորհավորեցին առաջընթացի քաջալերման ընդհանուր քարտուղար Ժակ Սուլան, ֆրանսիական օդային ուժերի զեներալ դոկտոր Սուբրիանը, «Ծառայության համար» շքանշանի նախագահ պարոն Մերերը, ով լիբանանյան կոմպոզիտորին հանձնեց «Ծառայության համար» շքանշանի ժապավենը:

Շնորհավորելով Ա.Այնթապլյանին՝ մենք մեզ ենք շնորհավորում, քանի որ նրա անունն ականավոր գրականագետների, գիտնականների՝ ֆրանսիացի կոմպոզիտոր Ժորժ Օրիկի, գունավոր հեռուստացույցի ստեղծող Անրի Ֆրանցի, «ռադիոստեղծող շիշի հայր» սիր Ռոբերտ Վատսոն Վոթի և այլոց կողքին է»⁴⁸:

Ինչպես տեսնում ենք՝ չափազանց սերտ են եղել Ա.Այնթապլյանի կապերը Փարիզի հետ, որտեղ նա վերջնականապես ձևավորվել էր որպես դաշնակահար ու ստեղծագործող: Այսպես, իր Ռ-ապտոդիա N 1-ը նա նվիրել է Փարիզի հայտնի փաստաբան Թեոդոր Վալենսին: Այն «ներշնչվել է և ստեղծվել Ֆոնտենբլյոյի հիասքանչ միջավայրում»⁴⁹: Ավելին՝ «Փարիզում երգիչները, բանաստեղծներն ու արվեստագետները մեր կոմպոզիտորի «Ռ-ապտոդիա համար 1»-ը տոնում էին մի շարք հետաքրքիր միջոցառումներով: Ա.Այնթապլյանը ջերմորեն ընդունվեց շատ հայտնի անհատների կողմից: Նրա պատվին հայտնի ակորդեոնահար Ֆրեդո Գարդոնին շամպայն է բացում Աստղերի բարում և կատարում է իր նվագացանկի լավագույն ստեղծագործությունները: Կարոլ Բրոնտեն Ա.Այնթապլյանի պատվին երգում է և արևելյան պար պարում»:

«Օրիորդ Ա.Այնթապլյանը վերջերս պատիվ է ունեցել կապ հաստատելու Փարիզի երաժշտության Ազգային Կոնսերվատորիայի հետ և այնտեղ ծանոթանալու պարոն Էդմոն Մարկի հետ, ով կոմպոզիտոր է

⁴⁸ **Louis Checrallah**, Aroussiak Aintablian, «Le Soir», 28.04.1967. Ֆրանսերենից քարգմանությունը՝ Մարգարիտա Քամալյանի:

⁴⁹ Նույն տեղում:

և երաժշտության դասախոս, այդ հաստատությունում օտարերկրացիների ծառայության տնօրենը: Այնթապյանը նրան ցանկացել է ցույց տալ իր նախագծերը, որոնք վերաբերում են իր աշակերտների նախապատրաստմանը՝ կոնսերվատորիա մուտք գործելու և վերջում դիպլոմ ստանալու համար: Այս նախագծերը շատ սիրով ընդունվեցին ինչպես պարոն Էդմոն Մարկի, այնպես էլ այլ որակավորված անհատների կողմից, որոնք արդարացիորեն բարձր են գնահատում կոնսերվատորիայի և օտար երկրների միջև գեղարվեստական նեղ համագործակցությունը: Նրանք գտնում են, որ դա միայն կժառայի երաժշտությանը:

Օրիորդ Ա.Այնթապյանն, ի դեպ, որպես մանկավարժ և կոմպոզիտոր իր գիտելիքների և դասավանդման մեծ փորձի շնորհիվ որակավորված է լավ կատարելագործելու համար այն նախագծերը, որոնք մեզ է ներկայացրել:

Փարիզ, 12 հոկտեմբերի, 1953»⁵⁰:

Իսկ այժմ թերթենք Ա.Այնթապյանի՝ մեզ անձանոթ դաշնամուրային ստեղծագործության էջերը:

---

⁵⁰ Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1969թ., 15 հունիսի, ֆրանս., տպ. 28 թերթ, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 60:

ԳԼՈՒԽ Բ

ԱՐՈՒՄՅԱԿ ԱՅՆԹԱՊԼՅԱՆԻ ԳԱՇՆԱՍՈՒՐԱՅԻՆ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

Արուսյակ Այնթապյանի՝ գերազանցապես դաշնամուրային ստեղծագործությունն ընդգրկում է հետևյալ երկերը՝ «Les Larmes»¹ («Արցունքները», 1953), «La Tragédie de Dallas»² («Դալասի ողբերգությունը», 1963), «Rhapsodie N 2»³ (1963), «Sur une tombe»⁴ («Շիրմի վրա», 1964), «Bénédiction Papale au Liban»⁵ («Պապի օրհնությունը Լիբանանում», 1965), «Hymne au Liban»⁶ («Չոն Լիբանանին», 1966), «La Paix»⁷ («Խաղաղություն», 1968), «Hommage»⁸ («Հարգանքի տուրք», 1969), «Odyssee Spatiale»⁹ («Տիեզերական ողիսական», 1970), «Rhapsodie»¹⁰ (1974), «Said Akb»¹¹ («Սաիդ Աքլ», 1974) և անթվակիր «Bonheur perdu»¹² («Կորու-

¹ «Les Larmes», 1953թ., նվիրված է Ջորջ Այնթապյանի հիշատակին, ձեռագիր 5 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 13:

² «La Tragédie de Dallas», 1963թ., նվիրված է Քենեդիի հիշատակին, կից՝ թերի հատվածներ և համառոտագրություն, ձեռագիր 9 թերթ, 3 թերթ, ընդ.՝ 12 թերթ, 2 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 10:

³ Rhapsodie N 2, 1963թ., կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 10 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 16:

⁴ «Sur une tombe», Սիմֆոնիա, 1964թ. 15 դեկտեմբերի, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 5 թերթ, 4 թերթ, ընդ.՝ 9 թերթ, 2 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 24:

⁵ «Bénédiction Papale au Liban», Նվիրված է Պողոս VI Պապին, 1965, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 12 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 1:

⁶ «Hymne au Liban», Սիմֆոնիա, 1966, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 11 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 8:

⁷ «La Paix», Սիմֆոնիա, 1968, նվիրված Թանին, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 17 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 9:

⁸ «Hommage», նվիրված է դր Գոլին, 1969թ., կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 19 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 7:

⁹ Նոտաները չկան, կա ձայնագրությունը՝ «Odyssee Spatiale», 6 ժապավեն, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 43:

¹⁰ Rhapsodie, 1974թ., ձեռագիր 4 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 19:

¹¹ «Said Akb», 22 հունիսի, 1974թ., ձեռագիր 17 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 22:

¹² «Bonheur perdu», անթվակիր, ձեռագիր 5 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 2:

ված երջանկություն», «Consolation»¹³ («Մխիթարություն»), «La Tragédie du Liban»¹⁴ («Լիբանանի ողբերգությունը»), «Les Adieux»¹⁵ («Հրաժեշտը»), «Rhapsodie N 1»¹⁶, «Rhapsodie N 3 (Bonheur retrouvé)»¹⁷ («Ռասպսոդիա N 3 (Վերագտած երջանկություն)»), «Rhapsodie N 3 (Rêve poetique)»¹⁸ («Ռասպսոդիա N 3 (Բանաստեղծական երազ)»), «Regret»¹⁹ («Ափսոսանք») և «Separation»²⁰ («Բաժանում»), «Fantaisie»²¹ (անթվակիր), «Tristesse»²² («Տխրություն», անթվակիր), «Regret»²³ («Ափսոսանք», անթվակիր), ինչպես նաև ստեղծագործություններ երկու դաշնամուրի համար՝ «Pour toi seul»²⁴ («Միայն քեզ համար», անթվակիր), «Souvenir»²⁵ («Հուշ», անթվակիր), «Caprice»²⁶: Մրանցից մի քանիսը ժամանակին կոչվել են սիմֆոնիաներ:

Ա.Այնթապյանը դաշնամուրի համար մշակել է արաբական ժողովրդական դարբենների մեղեդիները՝ «Chatti ya dinniy»²⁷ և «Ya Ghzayel»,

¹³ «Consolation», անթվակիր, ձեռագիր 5 թերթ, 5 թերթ, ընդ.՝ 10 թերթ, 2 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 4:

¹⁴ «La Tragédie du Liban», անթվակիր, ձեռագիր 25 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 11:

¹⁵ «Les Adieux», անթվակիր, ձեռագիր 6 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 12:

¹⁶ Rhapsodie N 1, անթվակիր, ձեռագիր 5 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 15:

¹⁷ Rhapsodie N 3 (Bonheur retrouvé), անթվակիր, ձեռագիր 9 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 17:

¹⁸ Rhapsodie N 3 (Rêve poetique), անթվակիր, ձեռագիր 11 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 18:

¹⁹ «Regret», անթվակիր, ձեռագիր 7 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 21:

²⁰ «Separation», անթվակիր, ձեռագիր 6 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 23:

²¹ «Fantaisie», անթվակիր, Բեյրութ, տպագիր 2 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 6:

²² «Tristesse», անթվակիր, ձեռագիր 2 թերթ, 3 թերթ, ընդ.՝ 5 թերթ, 2 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 25:

²³ «Regret», անթվակիր, Բեյրութ, տպագիր 2 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 20:

²⁴ «Pour toi seul», անթվակիր, երկու դաշնամուրի համար, ձեռագիր 11 թերթ, 11 թերթ, ընդ.՝ 22 թերթ, 2 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 14:

²⁵ «Souvenir», երկու դաշնամուրի համար, անթվակիր, ձեռագիր 10 թերթ, 9 թերթ, ընդ.՝ 19 թերթ, 2 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 26:

²⁶ Գ.ԱԹ Ա.Այնթապյանի ֆոնդում «Caprice»-ի նոտաները չկան, սակայն այն կատարվել է 1969թ. հունիսի 15-ի համերգի ժամանակ: Տե՛ս Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1969թ., 15 հունիսի, ֆրանս., տպ. 28 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 60:

²⁷ «Chatti ya dinniy», անթվակիր, ձեռագիր 9 թերթ, 5 թերթ, 2 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 3:

որն անվանել է «Debki N 2»²⁸: Սրանք ժամանակին մեծ ժողովրդականություն են վայելել ու բազմիցս կատարվել:

Ա.Այնթապլյանի գրչին է պատկանում նրա միակ վալսը՝ «Grand valse Brillante», որի նոտաները թեև բացակայում են կոմպոզիտորի արխիվում, սակայն այն հնչել է 1965թ. հունիսի 13-ի համերգի ժամանակ Արտեմիա Դելենյանի կատարմամբ²⁹:

2.1. ԴԱԼԱՍԻ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹՅՈՒՆԸ³⁰

**Նվիրված է ԱՄՆ պրեզիդենտ Ջոն Բենեդու հիշատակին
Ստեղծագործած է 1963-ին
Թույլ տվեք ինձ արտասվել
Տխուր ստեղծագործություն՝ նվիրված կուսակրոն մայր Վինսեն դը
Պուլին ռեզիդնալ մայրապետ, Սուրբ Աննայի հաստատության և
Բեզանտնի քույրերի վանքի տնօրեն
Նվիրված է իր աշակերտ տիկին Կլոդ Չոզզոզիին՝ ծնված՝ Սալվա
Աբի-ժաուդե**

«Միացեալ Նահանգներու Նախագահ Չոն Բենըտին կը սպաննուի եւ ահաւասիկ, զգայուն սիրտը արուեստագիտուհիին ցնցուած այդ անարգ մահով եւ մանաւանդ մտաբերելով իր հարազատ եղբոր եղեռնական վախճանը, ստիպողական ներշնչումի մը կրակովը բռնկած, գրիչը ձեռք կ'առնէ եւ կը յօրինէ «Տալլասի Ողբերգութիւնը»»³¹:

1963-ի նոյեմբերի 22-ին աշխարհը ցնցվեց ԱՄՆ 35-րդ պրեզիդենտ, 46-ամյա Ջոն Ֆիցջերալդ Բենեդու³² դավադիր սպանության գույժից, որը տեղի ունեցավ Դալասում (Տեխասի նահանգ):

Ջ.Բենեդու ողբերգական մահը ցնցեց և տրտմեցրեց Ա.Այնթապլյանին: Այդ ժամանակ իր վերապրածը թարգմանելու նպատակով

²⁸ «Debki N 2», անթվակիր, ձեռագիր 11 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 5:

²⁹ Տե՛ս Ծրագիր, 1965թ., 13 հունիսի, ֆրանս., տպ. 12 թերթ, 1 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 56:

³⁰ «La Tragédie de Dallas», 1963, նվիրված է Բենեդու հիշատակին, կից՝ թերի հատվածներ և համառոտագրություն, ձեռագիր 9 թերթ, 3 թերթ, ընդ.՝ 12 թերթ, 2 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 10:

³¹ Արուսեակ Այնթապլյանի հետ, Թերթից կտրտուկներ, Անթվակիր, հայերեն, տպագիր 13 թերթ, 7 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Արուսյակ Այնթապլյանի ֆոնդ N 66:

³² Բենեդու Ջոն Ֆիցջերալդ (1917-1963), ԱՄՆ-ի պետական գործիչ: 35-րդ պրեզիդենտը

Ա.Այնթապլյանը նույն թվականին հեղինակեց հանգուցյալ պրեզիդենտի հիշատակին նվիրված երաժշտական ստեղծագործություն: «Մինչև հոգու խորքն իրեն համակած զգացմունքը կոմպոզիտորին հիշեցրեց այն խորունկ ցավը, որը նա զգացել է իր եղբոր կորստից հետո, որը մի քանի տարի առաջ զոհվել էր դժբախտ պատահարից՝ ավտովթարից»³³:

«Հանրօգուտ Շինութեանց նախարար Պր. Շէյխ Փիեռ Ճեմայելի հովանաւորութեամբ եւ բարձրաստիճան դէմքերու եւ ծնողներու ներկայութեամբ, լեցուն սրահի մը առջեւ ելոյթ ունեցան Կիրակի 7 Մարտ ժամը 6-ին Օր. Ա.Այնթապլեանի աշակերտուհիները:

Երկու մասերէ բաղկացած յայտագիրը ճոխ էր և այլազան: Յայտագրի մէկ կարեւոր մասը կազմուած էր Օր. Այնթապլեանի յօրինումներէն, որոնց մէջ կարեւորագոյնը՝ «Տալլասի ողբերգութիւնը» նագուեցաւ Օր. Արտեմիս Տիլէնեանի կողմէ:

Այս հեղինակութիւնը Օր. Այնթապլեան յօրինած է 1963ին, նախագահ Քենեդիի սպանութեան տխուր առիթով:

Ամերիկեան դեսպանը, անձնապէս չկրնալով ներկայ ըլլալ, զինք կը ներկայացնէր Ամերիկեան դեսպանատան Եու Էս Այ Էսի Ընդհանուր Տնօրէն Չեսթըր Օփալ: Նմանապէս ամերիկեան դեսպանատան բարձրաստիճան անձնաւորութիւններէն ներկայ էին ընդհ. հիւպատոս Տէր եւ Տիկ. Ուէզլի Ճորկէնսընը և մամլոյ կցորդ Տէյվիտ Ռ-սպէրց եւ իր տիկինը:

Գնահատելի էր Օր. Այնթապլեանի կատարած աշխատանքը ամէն տեսակէտէ: Հիանալիօրէն կազմակերպուած այս ձեռնարկը վերջ գտաւ

(1961-63): Ծնվել է ծագումով իռլանդացի կաթոլիկ միլիոնատերերի ընտանիքում: 1941-45թթ. ծառայել է ԱՄՆ ռազմածովային ուժերում: 1947-53-ին՝ ներկայացուցիչների պալատի անդամ դեմոկրատական կուսակցությունից, 1953-61-ին՝ սենատոր: Որպես պրեզիդենտ հռչակել է «նոր բնագծերի» ծրագիր, որի խնդիրն էր միջազգային ասպարեզում ուժերի հարաբերակցության փոփոխման պայմաններում պահպանել ԱՄՆ-ի դիրքերն ու ամրապնդել դրանք: Ներքին քաղաքականության բնագավառում իրականացրել է տնտեսությունը խթանելու և նեգրերի ռասայական խտրականությունը մեղմող մի շարք միջոցառումներ: Արտաքին քաղաքականության մեջ հետևելով «ուժի դիրքերի» կուրսին՝ առաջ է քաշել «ճկուն հակազդման» դոկտրինան: Քենեդու գործունեությունն առաջ բերեց ԱՄՆ-ի ծայրահեղ աջ ուժերի դժգոհությունը, որոնց ձեռքով էլ նա դավադրաբար սպանվեց Դալասում (Հայկական սովետական հանրագիտարան, հատոր 12, Երևան, 1986, էջ 437-438):

³³ «La Tragédie de Dallas», 1963, նվիրված է Քենեդիի հիշատակին, կից՝ թերի հատվածներ և համառոտագրություն, ձեռագիր 9 թերթ, 3 թերթ, ընդ.՝ 12 թերթ, 2 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 10:

մեծ խանդավառությամբ նուագող աշակերտուհիներուն միջև մասնավոր գնահատանքի արժանի էին օրիորդներ Զլեր Միսքը, Արփինէ Իպրանոսեանը, Սոնա Տուգճեանը, Արտեմիա Տէլինեանը, Սոնա Քիրքճեանը, Նորա Քիրքճեանը եւ բոլոր միւս նուագողները»³⁴:

Արտեմիա Գելենյանի կատարմամբ «Գալասի ողբերգությունը» առաջին անգամ հնչեց 1964 թվականի հունիսի 14-ին³⁵:

«Տեղական եւ հայկական մամուլը ժամանակին գնահատանքով արտայայտուեցաւ հայազգի արուեստագիտուհի Արուսեակ Այնթապլեանի աշակերտներուն տուած տարեկան դաշնակի ունկնդրութեան մասին, որ տեղի ունեցաւ Կիրակի 14 յունիսի 1964ին Պէյրութի Ամերիկեան համալսարանի Էսսէմպլի Հոլի մէջ:

Ն.Վ.Արտաքին Գործոց նախարար Ֆուատ Ամնունի բարձր հովանաւորութեան տակ կազմակերպուած այս ընտրութեան ներկայ եղան Պէյրութի ընտրանին, որոնց կարգին ներկայ էր Պէյրութի Ամերիկեան դեսպանատան բարձրաստիճան անձնաւորութիւններէն, ԵՈՒԶԻՍԻ տնօրէն Պր. Ուիլեամ Օմըն:

Գործադրուած կոկիկ յայտագրին մէջ յատկանշական էր «Տալլասի Ողբերգութիւնը» Օր. Այնթապլեանի վերջնագոյն յօրինումը որ նուիրուած էր հանգուցեալ Նախագահ Ճոն Քենետիի յիշատակին: Մեծ յուզումով է որ ներկաները ունկնդրեցին այս նուագը որ ներկաներուն ապրեցուց հանգուցեալ նախագահին մահուած կակիծը: Հայազգի Օր. Այնթապլեան, որ մի քանի տարի առաջ դժբախտութիւնը ունեցած էր արկածով կորսնցնելու իր միակ եւ սիրելի եղբայրը, կարողացած էր երաժշտութեամբ մեկնաբանել այս մեծ կորուստին վեհութիւնն ու ծանրութիւնը, որովհետեւ ունէր կոտտացող քրոջ մը սիրտը կուրծքին տակ:

Եւ ահաւասիկ դարձեալ արուեստագիտուհիին նախաձեռնութեամբ է որ այս յօրինուածքը ժապաւէնի առնուելով պիտի դրկուի Միացեալ Նահանգներ ուր Պոսթըն Չարլզ գետի ափին կառուցուելիք Քենըտիի անուան մատենադարան յիշատակարանին մէջ պիտի գետեղուի որպէս Լիբանանցի և հայ արուեստագիտուհիի մը նուէրը:

Այս շաբթու, օր. Արուսեակ Այնթապլեան, «Տալլասի Ողբերգութիւնը» հեղինակութեան ժապաւէնը ներկայացուց Լիբանանի Ամերիկեան դեսպան Արմին Հ.Մէլլըին:

³⁴ Օր. Արուսեակ Այնթապլեանի աշակերտուհիներուն դաշնակի ռեսիթալը, Թերթից կտրտուկներ, Անթվակիր, հայերեն, տպագիր 13 թերթ, 7 փաթեթ, Գ.Ա.Թ. Արուսյակ Այնթապլեանի ֆոնդ N 66:

³⁵ Տե՛ս Ծրագիր, 1964թ., 14 հունիսի, Գ.Ա.Թ. Ա.Այնթապլեանի ֆոնդ N 55:

Օր. Այնթապլեան նմանապես տուավ անձնական նամակ մը որ պիտի փոխանցուի Տիկին Ժազլին Քենըտիի»³⁶:

ԱՄՆ դեսպանի աշխատասենյակում Ա.Այնթապլյանն ԱՄՆ դեսպան Արմին Մեյերին է փոխանցում «Դալասի ողբերգության» երկու ձայնագրությունները: Առաջին ձայնագրությունը, որն ուղեկցում էր ստեղծագործությանը վերաբերող հեղինակի նամակը, նախատեսված էր նենգորեն սպանված ԱՄՆ պրեզիդենտի այրու համար, իսկ երկրորդը՝ ուղղված Քենեդու մեմորիալ գրադարանին, որն ամերիկյան պետության հանգուցյալ առաջնորդի հիշատակին նվիրված ազգային հուշարձան է:

Շուտով Ա.Այնթապլյանն «Ամերիկեան դեսպանին ձեռամբ կը ստանայ «Քենըտի» մետալը, իսկ Տիկին Ժազլին Քենըտիի կողմէ շնորհակալութեան սրտագին խօսք»³⁷:

«Քենեդի» հուշամեդալն Ա.Այնթապլյանը ստացել է Լիբանանում, ԱՄՆ-ի դեսպանատան տեղեկատվական ծառայության տնօրեն Վիլիամ Օմանից իր դեսպան Արմին Մեյերի անունից «Դալասի ողբերգության» համար:

Ծրագրային «Դալասի ողբերգությունը» բաղկացած է 7 մասից³⁸՝

1. Allegro moderato

«Պրեզիդենտի և տիկին Ջոն Քենեդու ժամանումը Դալասի օդանավակայան: Ամբոխի ուրախ ծափողջույնները: Վարդերի տարափ: Աշխույժ և զվարթ նախերգանքում արտահայտվում է նրանց համար նախատեսված այս խանդավառ ընդունելության ամբողջ ջերմությունը»:

³⁶ Արուսեակ Այնթապլեանի գնահատելի ելույթը, Թերթից կտրտուկներ, Անթվակիր, հայերեն, տպագիր 13 թերթ, 7 փաթեթ, Գ-ԱԹ, Արուսյակ Այնթապլյանի ֆոնդ N 66:

³⁷ Արուսեակ Այնթապլեանի հետ, Թերթից կտրտուկներ, Անթվակիր, հայերեն, տպագիր 13 թերթ, 7 փաթեթ, Գ-ԱԹ, Արուսյակ Այնթապլյանի ֆոնդ N 66:

³⁸ Տե՛ս Ծրագիր, 1964թ., 14 հունիսի, ֆրանս., տպ. 12 թերթ, 1 փաթեթ, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 55:

2. Andante triste

«Դալասի նահանգապետի հրավերով Պրեզիդենտը և տիկին Քենեդին իրենց տեղն են զբաղեցնում բաց մեքենայում: Վերջինս մտնում է «Main Street»: Հանկարծակի երեք չոր կրակոց: Կրակել են Պրեզիդենտի վրա. նա ընկնում է մեքենայի նստարանին: Տիկին Քենեդու ճիչը. «Oh, ո՛չ: Նրանք սպանել են իմ ամուսնուն»: Խուճապ, սարսափ: Ա.Այնթապյանը ճշգրտորեն վերարտադրում է տագնապահար ընդարմացման պահերը»:

2

3. Allegro appassionato

«Պրեզիդենտական մեքենան մեծ արագությամբ սլանում է դեպի հիվանդանոց: Այս հատվածի ռիթմը սրընթաց է: Հեղինակը փորձում է թարգմանել տիկին Քենեդու մտքերի ու զգացմունքների խռովությունն այն դժբախտության առջև, որն իրեն կհասնի»:

3

The musical score for 'Allegro appassionato' is written in 2/4 time with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). It consists of three systems of staves. The first system shows the beginning with a piano (p) dynamic and a crescendo (cresc.) leading to a forte (f) dynamic. The second system features a decrescendo (dim.) and a rallentando (rall.) section, followed by a piano (p) dynamic and a crescendo (cresc.). The third system continues with a piano (p) dynamic and a crescendo (cresc.). The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings.

4. Adagio triste

«Հիվանդանոցում: Տիկին Քենեդին անհանգստացած արտասվում է: Շուտով հայտնի վիրաբույժները պետք է խոստովանեն հիվանդին փրկելու իրենց անզորությունը. Ջոն Քենեդին՝ ԱՄՆ 35-րդ պրեզիդենտը, մահացել է:

Այս մասն ավարտվում է ողբերգական ակորդներով, որոնք առաջացնում են մահվան առեղծվածի մեջ բաժանումից ծնված անվերջանալի տխրություն»:

4

The musical score for 'Adagio triste' is written in 4/4 time with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). It consists of two systems of staves. The first system shows a piano (p) dynamic and a piano fortissimo (pp) dynamic. The second system features a piano (p) dynamic and a piano (p) dynamic. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings.

5. Andante doloroso

«Դագաղի կափարիչը նոր է փակվել: Տանջված Ժակլին Քենեդին միանում է արդեն ձևավորված շքախմբին և իր հավատարիմ ձեռքն է դնում բրոնզե դագաղին: Յավի արցունքներ: Հետո վերադարձ Վաշինգտոն, մեկնում Սպիտակ տնից դեպի Տաճար: Այս ընթացքում հստակորեն լսվում է զանգակների դողանջը»:

5

ANDANTE DOLOROSO

6. Maestoso triste

«Տիկին Քենեդին ողբում է իր կործանված երջանկությունը, բայց անասան է նրա հավատը. նրա խնդրանքով թաղման արարողության ժամանակ կերգվի Շուբերտի «Ավե Մարիան»: Կոմպոզիտորը վերարտադրում է այն այստեղ»:

7. Marche funèbre de Chopin

«Այժմ թափորը Շոպենի Marche funèbre-ի ողբերգական շեշտերի ուղեկցությամբ շարժվում է դեպի գերեզմանատուն: Ժակլինի արցունքները չեն նվազում: Հեռվում դողանջին են միանում այլ զանգակներ՝ հարգանքի վերջին տուրքը մատուցելով մի մարդու՝ Չոն Քենեդուն, ԱՄՆ 35-րդ Պրեզիդենտին, ով այնքան կարճ ժամանակահատվածում այնպիսի երկար կարիերա արեց և ում երկրային ճանապարհորդությունն այժմ ավարտվում է»:

7

«Իր հուզիչ ստեղծագործությունն Ա.Այնթապյանն ավարտում է հանդիսավոր և եռանդուն ակորդներով անմահացած հորինվածքով՝ Շոպենի Marche funèbre-ով: Այս քայլերգում, նրա զանգակներում, մենք բացահայտում ենք հավերժությամբ ծանրացած սինվոլիզմ»:

2.2. ՊԱՊԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԼԻԲԱՆԱՆՈՒՄ³⁹

Հանդիսավոր ստեղծագործություն՝ նվիրված Նորին Սրբություն Պողոս VI-ին

«Այն ժամանակներում, երբ բոլոր ջանքերն ուղղված էին Եկեղեցիների միավորման ուղիները զարգացնելուն, Ա.Այնթապյանը հուզված է այն ջերմ և ինքնաբուխ ընդունելությունից, որով Բեյրութում դեկտեմբերի 4-ին⁴⁰ Լիբանանի ժողովուրդը և կառավարությունը դիմավորել են Նորին Սրբություն Պողոս VI Պապին, ուր Պապը ժամանեց Հնդկաստանից՝ Բոմբեյի քրիստոնեական վեհաժողովին մասնակցելուց հետո»⁴¹:

1965թ. հունիսի 13-ին, կիրակի, Ա.Այնթապյանի աշակերտների տարեկան՝ ամենամյա ունկնդրության ժամանակ, համերգի առաջին բաժնի վերջում Արփինե Իփրանոսյանի կատարմամբ⁴² առաջին անգամ հնչեց «Պապի օրհնությունը Լիբանանում» ստեղծագործությունը՝ նվիրված Հռոմի 262-րդ՝ Նորին Սրբություն Պողոս VI Պապին⁴³: Ստեղծագործությունը Արփինե Իփրանոսյանի կատարմամբ հնչեց նաև մեկ տարի անց՝ 1966թ. հունիսի 5-ին կայացած համերգի ժամանակ⁴⁴:

«Արուսեակ Այնթապյան, Հայ Առաքելական Եկեղեցույց հաւատացեալ զաւակ, խիստ տպաւորուած Սրբազան Պապի Լիբանանի ուղղված Հայրական Պատգամէն, կը յօրինէ իր «Պապական Օրհնու-

³⁹ «Bénédiction Papale Au Liban», Նվիրված է Պողոս VI Պապին, 1965, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 12 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 1:

⁴⁰ Պողոս VI Պապը Լիբանան է այցելել 1964 թվականի դեկտեմբերի 4-ին:

⁴¹ «Bénédiction Papale Au Liban», Նվիրված է Պողոս VI Պապին, 1965, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 12 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 1: Ֆրանսերենից թարգմանությունը՝ Մարգարիտա Քամայանի:

⁴² Տե՛ս Ծրագիր, 1965թ., 13 հունիսի, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 56:

⁴³ Պողոս VI (Paulus, աշխարհիկ անունը՝ Ջովանի Բատիստա Մոնտինի, 1897-1978), Հռոմի պապ 1963-ից: Իրականացրել է մի շարք չափավոր բարեփոխություններ, ընդլայնել կարդինալների կոլեգիան, վերակառուցել կուրիան, փոփոխություն մտցրել պապի ընտրության կանոնադրության մեջ: «Պոպուլարում պրոգրեսիո» էնցիկլիկայով (1967) հռչակել է պատմական նոր պայմաններին հարմարեցված կաթոլիկության սոցիալական ուսմունքը: Ի տարբերություն նախորդների, Պողոս VI-ը այցելել է բազմաթիվ երկրներ, հանդես եկել խաղաղության և եկեղեցիների մերձեցման պաշտպանությամբ (Հայկական սովետական հանրազիտարան, հատոր 9, Երևան, 1983, էջ 368):

⁴⁴ Տե՛ս Ծրագիր, 1966թ., 5 հունիսի, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 57:

թին Լիբանանի»ն, ձօնուած Նորին Սրբազնութիւն Պօղոս Զ. Պապին: Երբ գայն ժապաւէնի վրայ կ'ուղարկէ Վատիկան, որպէս գնահատանք կը ստանայ ոսկեղէն եւ մարգարտեայ հատիկներով գեղեցիկ վարդարան մը: Ապա կը հրաւիրուի Վատիկան, 1965-ին, Սբ. Պապին ձեռամբ իսկ ստանալու համար ոսկեղէն մետալ մը»⁴⁵:

«Bénédiction Papale au Liban»-ի ձայնագրութիւնն Ա.Այնթապլյանը նվիրեց Պապին:

«Նորին Սրբութիւն Պօղոս VI պապը 1966թ. հոկտեմբերի 4-ին ընդունում է Ա.Այնթապլյանին: Պապը շնորհակալութիւն է հայտնում իրեն նվիրված ստեղծագործութեան համար («Պապի օրհնութիւնը Լիբանանում»), օրհնում է Ա.Այնթապլյանին և նրան հանձնում մեղալորի վրա դրոշմված են Սուրբ Պօղոսը և Սուրբ Պետրոսը և պապական գորքերը: Պապը նախկինում Ա.Այնթապլյանին էր ընծայել ոսկե և սաղափե համրիչ (վարդարան):

Սուրբ Հոր նվերը և օրհնութիւնը վկայում են երիտասարդ լիբանանուհու տաղանդի մասին»⁴⁶:

«Le Soir»-ը 1966-ի նոյեմբերի 11-ի համարում գրեց. «Մեծ գոհունակութեամբ ենք թվարկում նրա ստեղծագործութիւններից մի քանիսը՝ «Ռապսոդիա N 1», Ռապսոդիա N 2», «Հրաժեշտ», «Միսիթարութիւն», «Դալասի ողբերգութիւն» և «Պապի օրհնութիւնը Լիբանանում»: Բայց նրա կյանքի ամենամեծ հաջողութիւնը Նորին Սրբութիւն Պօղոս VI Պապի մոտ ընդունելութիւնն էր: Արցունքներն աչքերին, Ա.Այնթապլյանը պատմում է այդ իրողութեան մասին: Հրաշք է, որ նա չի կորցնում հավասարակշռութիւնը, երբ հայտնվում է Պապը և խնդրում է նրան մոտենալ Սուրբ Պօղոսի գահի ժառանգորդին: Դա նրա գոյութեան նպատակն էր...

Այնթապլյանը ստանում է ոսկե մեղալոր Սուրբ Հոր ձեռքերից: Այս հանդիպումը դարձավ Այնթապլյանի ստեղծագործական թագադրումը: Նրա շնորհիվ ամբողջ երկիրն էր հպարտ, և բոլորն էին ստացել Պապի օրհնութիւնը»⁴⁷:

«Թեև հեղինակն ուղղափառ է, սակայն նա երաժշտութեան միջոցով

⁴⁵ Արուսեակ Այնթապլեանի հետ, Թերթից կտրտուկներ, Անթվակիր, հայերեն, տպագիր 13 թերթ, 7 փաթեթ, Գ.Ա.Թ, Արուսյակ Այնթապլյանի ֆոնդ N 66:

⁴⁶ Թերթից կտրտուկներ, Անթվակիր, հայերեն, տպագիր 13 թերթ, 7 փաթեթ, Գ.Ա.Թ, Արուսյակ Այնթապլյանի ֆոնդ N 66:

⁴⁷ «Le Soir», 11.11.1966.

ուրախությամբ արտահայտեց ողջ ազգության խանդավառությունն այս ականավոր անհատականության՝ Նորին Սրբություն Պողոս VI Պապի հանդեպ, անհատականություն, որը վեր է ծեսերից և եկեղեցիներից, քանի որ առաջնորդվում է «ամեն ինչ բոլորի համար» սկզբունքով:

Լիբանանի կոմպոզիտորի ստեղծագործությունը հարգանքի տուրք է Պապին, այն ժամանակ, երբ բոլոր քրիստոնյաների սրտից բխում է Քրիստոսի աղոթքի շուտափույթ իրականացման մաղթանքը, որ «բոլորը լինեն Սեկ»⁴⁸:

Այս պատմական ստեղծագործությունը, որն ունի ծրագիր, բաղկացած է 12 մասից⁴⁹:

1. Allegro moderato

«Դեպի օդանավակայան շտապող ամբոխի աղմուկին են խառնվում ոստիկանների սուլոցները, մեքենաների ազդանշանները: Անհամբեր սպասում: Շուտով հարգանք է մատուցվում Լիբանանի Հանրապետության նախագահին՝ պարոն Շառլ Հելուին և նախագահական շքախմբին: Կարճ ժամանակ անց հայտնվում է Պողոս VI-ը՝ հատուկ հյուրը, որին սպասում են բոլորը. սպիտակ ինքնաթիռը տեղավորվում է թռիչքուղու վրա»:

⁴⁸ «Bénédiction Papale Au Liban», Նվիրված է Պողոս VI Պապին, 1965, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 12 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 1: Ֆրանսերենից թարգմանությունը՝ Մարգարիտա Քամայանի:

⁴⁹ Տե՛ս Ծրագիր, 1965թ., 13 հունիսի, ֆրանս., տպ. 12 թերթ, 1 փաթեթ, 13 հունիսի, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 56: Ֆրանսերենից թարգմանությունը՝ Մարգարիտա Քամայանի:

2. Andante cantabile

«Հայտնվում է Սուրբ Հայրը: Նրա առաջին ժեստը Լիբանանի օրհնությունն է: Օրհնություն, ուժգին զգացմունքների պահ»:

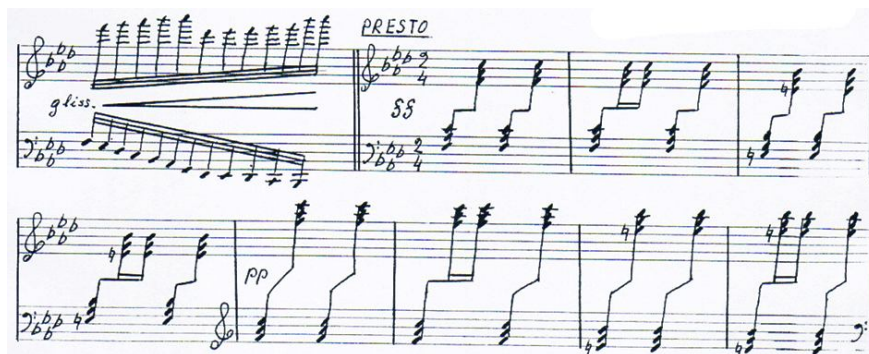
9

3. Presto

«Ամբոխի բացականչությունները պտռվում են բոլոր կողմերից: Հեղինակը համազգային ուրախությունը հաղորդում է հաղթական շարժման միջոցով»:

10

4. Andante religioso et doloroso

««Հանգրվանելով մեզ մոտ՝ Չերդ Սրբությունը դրսևորում է ար-
դարության հայրական ըմբռնումը»,- ասում է նախագահ Հելուն Պա-
պին: Եվ Սուրբ Հայրը պատասխանում է. «Եկեղեցին գնահատում և
քաջալերում է Լիբանանի որդիների բոլոր ջանքերը»: Հուզիչ գրույց:

Ա.Այնթապյանը խորապես հուզված է Պապի ներկայությունից,
ուն համար Լիբանանը «առանձնահատուկ թանկ է»»:

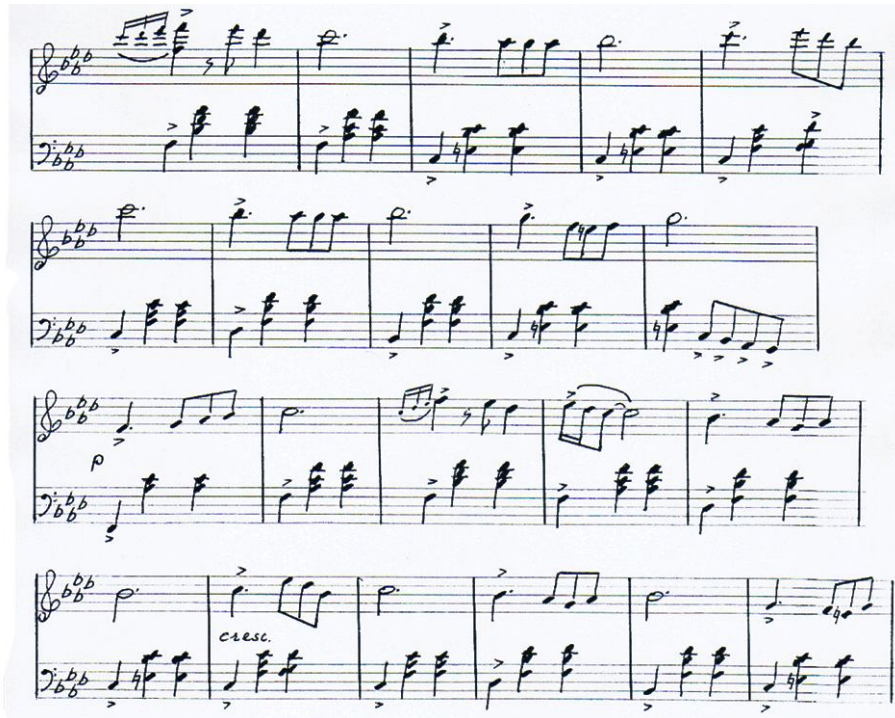
11

5. Allegro moderato

«Թեթև և զվարթ վալս, որի նպատակն է թարգմանել ժողովրդի հուզ-
մունքը, լարված սպասումը: Հաղթական դիթմն ուղեկցում է Սուրբ հոր
քայլերը դեպի օդանավակայանի պատշգամբ»:

6. Lento melanconico et religioso

«Հավաքված անբոխին օրհնելու համար Սուրբ Հայրը պատշգամ-
բից բարձրացնում է ձեռքը: Հետո նա 3 անգամ ուժգին արտաբերում է.
«Կեցցե՛ Լիբանանը». բառեր, որոնք հատակորեն տարանջատվում են
երաժշտական տեքստից: Հատվածը մեղամաղձոտ է և հատկապես
կրոնական»:

13

40

7. Presto

«Նորից՝ ժողովրդի խանդավառությունը և ողջույնի բացականությունները»:

14 8. Andante religioso

«Պողոս VI-ը իր վերջին խոսքերն է հղում հավաքված ժողովրդին. «Ես Ձեզ եմ բողնում իմ սիրտը»: Նրա խորաթափանց հայացքը վերջին անգամ է հաղորդում աջակցություն իր կարճ և գրավիչ օրհնությամբ»:

15

Handwritten musical score for page 15. The score consists of two systems of staves. The first system has a treble staff and a bass staff. The key signature is two flats (B-flat and E-flat). The tempo marking is "ANDANTE RELIGIOSO". The first system includes dynamic markings such as *pp* and *p*. The second system continues the piece with similar notation and dynamics.

9. Moderato

«Վալսի նրբագեղ հնչյուններն ուղեկցում են Պապին մինչև ինքնաթիռ: Լսվում է շարժիչի ձայնը և օդանավակայանի պատշգամբներից լսվող՝ ժողովրդի ցնցող աշխուժությունը»:

16

Handwritten musical score for page 16. The score consists of three systems of staves. The key signature is two flats (B-flat and E-flat). The tempo marking is "MODERATO (Valse d'inspiration populaire)". The first system includes the text "53 gai" and dynamic markings such as *p*. The second and third systems continue the piece with similar notation and dynamics.

42

10. Andante triste

«Շարժասանդուղքից սպիտակազգեստ մարդն օրհնում է վերջին անգամ: Հրաժեշտի խոսքերի փոխանակում: «Մենք ի սրտե շնորհակալություն ենք հայտնում մեծարգո պարոն Շ.Հելուին՝ Հանրապետության Նախագահին, որին երկար ժամանակ է ճանաչում ենք...»»:

17

11. Presto

«Յուրաքանչյուր ոք Սուրբ Հորը տեսնելու ուրախությունն է ապրում: Ա.Այնթապյանը ներկայացնում է գվարթ վալս, որն ավարտվում է տրիումֆով»:

18

gliss

PRESTO (Valse Triomphante)

mf

mf

12. Prestissimo

«Հեղինակը շարունակում է ժողովրդականություն վայելող վալսի մեղեդին՝ ուրախ վարիացիաներով: Ամբոխն աստիճանաբար ցրվում է՝ պահպանելով Պապի հրահանգը՝ «Ես մաղթում եմ, որ Լիբանանը շարունակի քաղաքակրթության իր առաքելությունը և հավատարմությունը կրոնին»:

Ունկնդիրը զգում է խանդավառ և ուրախ ամբոխի վերադարձը: Ստեղծագործությունն ավարտվում է հաղթական ակորդների պայթյունով»:

PRESTISSIMO

555

pp

2.3. ՉՈՆ ԼԻԲԱՆԱՆԻՆՆ⁵⁰

Հանդիսավոր ստեղծագործություն՝ նվիրված հանրապետության նախագահ Նորին գերազանցություն պարոն Շառլ Հելուին⁵¹

«Ա.Այնթապլյանի ներշնչանքի նոր աղբյուրը Լիբանանի հանդեպ տաժած հպարտության և շնորհակալության զգացումն է, երկիր, որն ընդունել է իրեն և որի քաղաքացիությունը նա կրում է: Լիբանոսը Լիբանանի բնանկարների պարզության և գեղատեսիլ հմայքի վկան՝ նա երգեցնում է ձայները, որոնք արձագանքվում են բնության վեհաշքության մեջ և նմանվում են ժայռից ցայտող սալիտակ և ճղփացող փրփուրների, հաղթական ճիչով երկինք սլացող ուրախ թռչունին: «Hymne au Liban»-ը փառաբանում է Լիբանանը՝ հմայքի և գեղեցկության երկիրը, նախնիների հոգևոր ժառանգությունը հարգող երկիրը,

⁵⁰ «Hymne au Liban», Միմֆոնիա, 1966, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 11 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 8:

⁵¹ **Շառլ Հելու** (1912-2001) - Լիբանանի Հանրապետության պրեզիդենտ 1964-1970թթ.: Հելուն եղել է Բեյրութում յույս տեսնող ֆրանսալեզու «Լ'Օրիան դը ժուր» օրաթերթի խմբագիրը, ապա՝ պառլամենտի անդամ, «Իսկ 1954-1955թթ. զբաղեցրել էր Լիբանանի արդարադատության նախարարի պաշտոնը: Իր պրեզիդենտության շրջանում՝ 1964-1970թթ., ներքին և արտաքին քաղաքականության բնագավառներում ընդհանուր առմամբ փորձում էր հավատարիմ մնալ իր նախորդի քաղաքականությանը: Լիբանանը 1965 թ. գարնանը խզեց դիվանագիտական հարաբերությունները Գերմանիայի Ֆեդերատիվ Հանրապետության հետ, վերջինիս կողմից Իսրայելը ճանաչելու և նրա հետ դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու կապակցությամբ: 1965 թ. ամռանը կառավարությունը մերժեց ամերիկյան կապիտալի համար արտոնյալ պայմաններ ստեղծելու համաձայնագիրը և այլն: Նրա կարևոր արժանիքներից մեկը պետք է համարել մաս այն, որ նրան հաջողվեց Լիբանանը գերծ պահել 1967թ. արաբա-իսրայելական պատերազմին մասնակցելուց: 1965թ. առաջադիմական ուժերի ջանքերով ստեղծվեց նոր Ազգային ճակատ, որի մեջ մտան Առաջադիմական-սոցիալիստական կուսակցությունը, Արաբական ազգայնականների շարժումը, կոմունիստական կուսակցությունը, բասսականները, Բանվորական ազատագրության ճակատը, Հնչակյան սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունը, ինչպես նաև քաղաքական ու հասարակական երևելի գործիչներ: Այս շրջանում բավականին ակտիվացավ բանվորական շարժումը, որը հասավ շոշափելի արդյունքների՝ բարելավվեցին բանվորների աշխատանքային պայմանները, բարձրացվեց աշխատավարձը, աշխատողների համար ստեղծվեցին ժողովրդական տներ և այլն (**Հովհաննիսյան Նիկոլայ**, Արաբական երկրների պատմություն, հատոր III, Անկախության և ինքնիշխանության դարաշրջան. 1918-2005թթ., Երևան, 2006, էջ 633-634): Շառլ Հելուն 1970-ին օրինականացրել է Լիբանանի կոմունիստական կուսակցությունը:

երիտասարդ, դինամիկ, խոստումնալից ժողովրդին: «Hymne au Liban»-ը նվիրված է Նորին գերագանցություն, Լիբանանի Հանրապետության նախագահ պարոն Շառլ Հելուին, որին հեղինակը մաղթում է բարգավաճում՝ իր ողջ ժողովրդի հետ մեկտեղ»⁵²:

«Արուսեակ Այնթապլեան է նաեւ հաւատարիմ քաղաքացին Լիբանանեան մեր հիւրասէր հայրենիքին, որուն բնութեան հրաշալիքներուն, ժողովուրդին ազնուութեան, աւանդութիւններուն, յոյսերուն ու երազներուն երգն է որ կ'երգէ իր «Ձօն Լիբանանին» սեմֆօնիք յօրինումով, նուիրում Նորին Վսեմութիւն Նախագահ Շարլ Հելուի: Այս գործը հանրութեան կը հրամցուի 1966-ի Յունիսին, եւ մեծապէս կը գնահատուի Վսեմափայլ Նախագահէն եւ կառավարական ղեմքերուն կողմէ, որոնք արուեստագիտուիին պիտի պատուէին արժանի շքանշանով անցեալ Յունիսին, սակայն այդ յետաձգուեցաւ քաղաքական տիրող կացութեան պատճառաւ»⁵³:

«Hymne au Liban»-ն առաջին անգամ հնչեց Ա.Այնթապլեանի սաների ամենամյա համերգի ընթացքում՝ 1966-ի հունիսի 5-ին, կիրակի, Արփինէ Իփրանոսյանի կատարմամբ և եզրափակեց համերգի առաջին բաժինը⁵⁴:

«Այս տարի եւս, 5 Յունիսին՝ Էսեմալի Հոլի մէջ, տօնական մթնոլորտի մը ներքեւ տեղի ունեցաւ Արուսեակ Այնթապլեանի՝ Պեզանտներու Սենթ Անն հաստատութեան դաշնակի փրոֆեսորին սեփական աշակերտներուն դաշնակի ունկնդրութիւնը:

Գրուած Կրթական նախարար Պր. Ֆ. Պութրոսի բարձր հովանաւորութեան տակ, որ կամքէ անկախ պատճառներով բացակայելով, որպէս ներկայացուցիչ ղրկած էր Տօքթ. Թուֆիք Սապապաղը, որ կրթական նախարարութեան մօտ տնօրէն է ուսուցիչներու կազմութեան եւ մանկավարժական պրպտումներու բաժնին: Սրահը լեցուն էր ծայրէ ի ծայր:

Մքանչելի հագուածքներով, որոնք իրենց գոյներով կը ներկայացնէին լիբանանեան դրոշը, աշակերտ-աշակերտուիները ելոյթ ունեցան իրենց ծնողներուն և բարեկամներուն առջեւ: Եղածը ոչ միայն երա-

⁵² «Hymne au Liban», Միմֆոնիա, 1966, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 11 թերթ, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապլեանի ֆոնդ N 8:

⁵³ Արուսեակ Այնթապլեանի հետ, Թերթից կտրտուկներ, Անթվակիր, հայերեն, տպագիր 13 թերթ, 7 փաթեթ, Գ-ԱԹ, Արուսյակ Այնթապլեանի ֆոնդ N 66:

⁵⁴ Տե՛ս Ծրագիր, 1966թ., 5 հունիսի, ֆրանս., տպ., 16 թերթ, 1 փաթեթ, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապլեանի ֆոնդ N 57:

ժըշտական պարզ ունկնդրութիւն մըն էր, այլ ժպիտի փառատօն մը: Հանդէսին բացումը կատարուեցաւ յոտնկայս Լիբանանեան քայլերգով, որ մեծ ճարտարութեամբ նուագուեցաւ Բեռլ Միսքի և Արփիմէ Իբրանոսեանի կողմէ:

Ելոյթ ունեցան՝ Գլեր Մասաապ, Ազիզ Ռըպէյզ, Հինտ Մաալուֆ, Աննի Պոյաճեան, Առլէք Շելալա, Նորա Կէօչերեան, Մէյ Համուի, Արտէմիս Տիլէնեան, Բեռլ Միսք, Արփիմէ Իբրանոսեան, Գարլա Թայյար, Մարի Ապուշաար, Միշըլին Շելալա, Խալիլ Ռիզք, Նիքոլ Թապէթ, Նատիա Սապէթ, Սոնիա Քիրքճեան, Շարպէլ Իրանի, Շանթալ Պօղոսեան, Նատա Մաալուֆ, Անուշ Եկաւեան, Ալեքսանդր Ապուշաար, Քրիսթիան Ապիժաուտէ, Ժազլին Մասուտ, Նիքոլ Ժետէոն և Գլեր Մասաապ:

Բոլորն ալ յաջող, բոլորն ալ համակրելի իրենց մեկնաբանութեամբ, կարելի է միայն շնորհաւորել Օր. Այնթապլեանը այս տարուան իր հարուստ հունձքին համար:

Ամէն մէկ ունկնդրութեան, Օր. Այնթապլեան ունի նաեւ իր նորութիւնը լիբանանեան հանրութեան: Ինչպէս նախորդ հանդէսներուն լսած էինք «Տալլասի Ողբերգութիւնը», որ կը վերաբերէր նախագահ Քէնրտիի ողբերգական սպանութեան և «Պապական օրհնութիւն»ը, որ կը վերաբերէր Պօղոս Զ Ս. Պապին Լիբանանէն անցքին, այս տարի եւս Օր. Այնթապլեան ներկայացուց «Քայլերգ Լիբանանի» յօրինումը որ յղացուած էր իր կողմէ: Այնթապլեան այս կտորին ներշնչումը գտած էր գեղեցիկ և ասպնջական Լիբանանէն, որ եղած էր իր գերդաստանին և իր հայրենակիցներուն սիրելի ապաստանարանը: Ուրախութեամբ կը նշենք որ Օր. Այնթապլեանի այս ժեստը պատիւ կը բերէ իր հայրենակիցներուն: Վստահ ենք որ Ն.Վ.Նախագահ Շարլ Հելու լիտի գնահատէ իր անձին նուիրուած այս տեղծագործութիւնը, որ կը բխի իր հայրենիքին հանդէպ երախտագէտ սրտէ մը:

Միւս կողմէ կրնանք վստահօրէն ըսել, թէ Օր. Արփիմէ Իբրանոսեան, որ կատարեց այս ստեղծագործութեան մեկնաբանումը արդէն կազմաւորուած և տաղանդաւոր դաշնակահարուի մըն է: Կը գնահատենք վաստակաւոր ուսուցչուի Օր. Այնթապլեանին աշխատանքը և խանդավառութեամբ կը շայտնենք թէ շատ պիտի չզարմանանք, եթէ օր մը Լիբանանի երկնակամարին վրայ փայլին իր աշակերտ-աշակերտուհիները որպէս նշանաւոր դաշնակահարուիներ:

Մենք տեղ և ժամանակ չունինք իւրաքանչիւր աշակերտի մասին առանձին առանձին արտայայտելու, սակայն անգամ մը եւս կուգանք մեր հիացումը յայտնել կատարուած աշխատանքին: Քրիստոնէական յուզումով և ապրումով մտիկ ըրինք նաեւ «Պապական օրհնութիւն»ը, որ մաս կը կազմէր յայտագրին և դարձեալ նուագուեցաւ Արփինէ Իբրանոսեանի կողմէ:

Այս առթիւ կը նշենք նաև լիբանանեան մամուլին խանդավառ մօտեցումը հանդէպ Օր. Այնթապլեանի գործին որ տեսակ մը պատկանող կը հանդիսանայ իր անխոնջ աշխատանքին»⁵⁵:

Ծրագրային «Hymne au Liban»-ը բաղկացած է 6 մասից⁵⁶

1. Allegro animato

«Սկզբում հեղինակը նկարագրում է ուրախ հոգեվիճակը, անբասիր ուրախություն, որն արտահայտվում է ֆլեյտայի մեղմ երգով, որի որոշ ռիթմերը հայտնի են լիբանանյան լեռներում:

Այդժամ երկնքում կուտակվում են ամպերը, ամպրոպ է սկսվում: Մրրիկի միջից երգում է տիխակը: Նրա մենահամերգը համալրվում է այլ թռչունների դայլայլով և դառնում է բնության իսկական համերգ: Բայց կայծակը պատռում է երկինքը, որոտով ամպրոպ է սկսվում, քամին վեր է ածվում փոթորկի:

Հատկանշական է առաջին մասի վերջում տիրող երաժշտության ուշագրավ աշխուժությունը»:

20

⁵⁵ 800 ունկնդիրներ կը ծափահարեն Արուսեակ Այնթապլեանի աշակերտները եւ Ն.Վ.Նախագահ Հելուին նուիրուած իր «Քայլերգ Լիբանանի»ն, Թերթից կտրտուկներ, Անթվակիր, հայերեն, տպագիր 13 թերթ, 7 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Արուսյակ Այնթապլեանի ֆոնդ N 66:

⁵⁶ «Hymne au Liban», Միմֆոնիա, 1966, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 11 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլեանի ֆոնդ N 8: Տե՛ս Ծրագիր, 1966թ., 5 հունիսի, ֆրանս., տպ., 16 թերթ, 1 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլեանի ֆոնդ N 57: Ֆրանսերենից թարգմանությունը՝ Մարգարիտա Քամալյանի:

2. Andante melancolico

«Ընության երկրորդ տեսարանը. հեղինակը գվարճանում է՝ կենդանություն տալով այն ամենին, ինչը տեսնում է: Կենդանացման, մարմնավորման մեթոդ. տերևների երազկոտ ստափյունը, ճյուղերի մելամաղձոտ շնջյունը, կամակոր առվակի խոխոջյունը:

Տիրում է մեծ, խորին մեղմության զգացողությունը, որը ներթափանցում է նուրբ քնքուշ հոգիները»:

21

3. Tempo di Marcia

«Այդ ժամանակ է, որ հանկարծակի համաչափ ռիթմը «Hymne au Liban»-ին հաղորդում է կենդանի ջրի ուժ՝ համաչափ ռիթմով «Hymne au Liban»-ը հնչում է, «ցայտում է» կենդանի ջրի ուժգնությամբ և ծավալվում է խճաքարերի միջով վազող առվակների երգերի ներքո:

22

Հաջորդում է մի մեղեդի, որտեղ արտահայտվում են հեղինակի անուրջները:

50

ADAGIO CANTABILE

Այնուհետև երաժշտությունը դառնում է վսեմաշուք, մինչդեռ երկխոսություն է սկսվում Ա.Այնթապյանի և բնության միջև, երկխոսություն, որը կորչում է ջրի կարկաչներում»:

4. Adagio cantabile

«Andante melancolico»-ի կրկնությունը: Ներդաշնակ օկտավները դառնում են առանձնահատուկ հարուստ և հանդիսավոր:

Շուտով մեր սարերի ֆլեյտան երգում է իր հին երգը, որը կորչում է հովիտներում»:

ADAGIO CANTABILE

5. Tempo di Marcia

«Քայլերգի տեմպի կրկնություն: Քայլերգը ծավալվում է հզորությամբ և փառքով, որն արտահայտվում է ներդաշնակ օկտավների արագությամբ և դրոշյունով»:

25

The image shows a musical score for 'Tempo di Marcia'. It consists of two systems of staves. The first system has a treble clef staff with a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a 4/4 time signature. It starts with a dynamic marking of *mp* and a *Rall.* (rallentando) marking. The bass clef staff has a key signature of two flats and a 4/4 time signature. The second system continues the piece with a dynamic marking of *sss* (fortississimo) and features several triplet markings (indicated by a '3' over the notes) in both staves. The tempo marking 'TEMPO DI MARCIA' is written above the first staff of the second system.

6. Prestissimo

«Բուռն հակադրություն: Միմֆոնիան հանկարծակի նոր կյանք է վերագտնում: Երկու ձեռքերով կատարած օկտավները, միմյանցից բաժանվելով՝ իրենց ելևէջային զարգացման մեջ, թմբուկի թնդյունի, խանդավառ ամբոխի ծափահարությունների տպավորություն են թողնում: Ողջույնի բացականչություններ, որոնք ավելի հնչեղ են դառնում՝ դառնալով հաղթական ակորդներ»:

26

The image shows a musical score for 'Prestissimo'. It consists of two systems of staves. The first system has a treble clef staff with a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a 4/4 time signature. It starts with a dynamic marking of *sss* (fortississimo). The bass clef staff has a key signature of two flats and a 4/4 time signature. The second system continues the piece with a dynamic marking of *sss* and features several quintuplet markings (indicated by a '5' over the notes) in both staves. The tempo marking 'PRESTISSIMO' is written above the first staff of the first system.

52

2.4. ԽԱՂԱՂՈՒԹՅՈՒՆ⁵⁷

Հանդիսավոր ստեղծագործություն՝ նվիրված պարոն Ու Թանին՝ Միավորված Ազգերի Կազմակերպության գլխավոր քարտուղարին

*Թող Խաղաղության այս սիմֆոնիան հաղթի
բոլոր ավերիչ ուժերին և բոլորին հայտնի
«Արդարության և Միրո» մասին⁵⁸:*

1968-ի մայիսի 19-ին, կիրակի, Բեյրութի Ամերիկյան համալսարանի դահլիճում, Նորին գերազանցություն Ազգային կրթության նախարար Ժան Ազիզի հովանավորությամբ կայացած՝ Ա.Այնթապյանի աշակերտների տարեկան ունկնդրումի ընթացքում տեղի է ունենում նրանոր ստեղծագործության պրեմիերան. «**Խաղաղություն**»՝ նվիրված ՄԱԿ գլխավոր քարտուղար Ու Թանին⁵⁹՝ «որպես տուրք այն աշխատանքին, որը նա կատարել է՝ պահպանելու համար խաղաղությունը աշխարհում»⁶⁰: Ու Թանը (1909-1974) ՄԱԿ-ի Գլխավոր քարտուղարի պաշտոնում պաշտոնավարել է 1961-1971 թվականներին:

⁵⁷ «La Paix», Միմֆոնիա, 1968, նվիրված Թանին, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 17 թերթ, Գ.Ա.Թ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 9:

⁵⁸ Նույն տեղում:

⁵⁹ Նյութեր՝ ամփոփված հանդեսներում, 1968-74թթ., ֆրանս., տպ. 4 փաթեթ, Գ.Ա.Թ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 61:

⁶⁰ Նույն տեղում:

«Ա.Այնթապյանը, որը ներկայացրել է սիմֆոնիայի ձայնագրու-
թյունը Բեյրութի ՄԱԿ-ի գրասենյակ, գլխավոր քարտուղարից ստացել
է շնորհակալագիր, որում ասվում է. «Շատ ոգեշնչող է աշխարհում
գտնել բարի կամքի տեր խաղաղությունը պահպանելու և պատերազմի
սարսափները վտարելու համար»՝ Թանի ստորագրությամբ»⁶¹:

Ստորև ներկայացնում ենք Շնորհակալագրի տեքստն ամբողջու-
թյամբ:

«ՄԻԱՅԵԱԼ ԱԶԳԵՐ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԳՐԱՄԵՆԵԱԿ

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ, ՔՈՒԷՅԹԻ, ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԵՒ ՍՈՒՐԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

Պեյրութ 18 Յունիս 1968

ՈՒ ԹԱՆ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՅԱՅՏՆԷ

ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅ ԵՐԳԱՀԱՆ

ԱՐՈՒՍԵԱԿ ԱՅՆԹԱՊԼԵԱՆԻ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԻՐ ՄԷԿ ՄԷՄՖՈՆԻՒՆ ՀԱՄԱՐ

Միացեալ Ազգերու Ընդհանուր Քարտուղար ՈՒ ԹԱՆ շնորհակա-
լութեան գիր մը որկած է Լիբանանահայ երգահան Արուսեակ Այնթապ-
լեանի որ իր «Խաղաղութիւն» վերնագրեալ սեմֆոնիս ձօնած էր ընդհա-
նուր քարտուղարին:

«Խիստ քաջալերական է այն երեւոյթը», - կը գրէ Ու Թան, «Թէ
այսքան շատ բարեացական մարդեր ու կիներ աշխարհի երեսին,
այսքան բռուն կերպով կը կցանկան գորավիզ կանգնիլ խաղաղութեան
դատին եւ մէկ անգամ ընդ միշտ վանել սարսափները պատերազմին»:

Յօրինուածքի ժապաւենի վրայ արձանագրուած մէկ օրինակը, ձօ-
նուած Ու Թանին եւ մեկնաբանուած 19 Մայիս 1968-ին Պեյրութի Ամե-
րիկեան Համալսարանի Էսսէմպլի Հոլին մէջ, ընդունուած էր յանուն
Ընդհանուր Քարտուղարին, Միացեալ Ազգերու Տեղեկատու Կեդրոնին
Տնօրէնին Պր. Միրզա Մ.Թաքիի կողմէ եւ որկուած Միացեալ Ազգերու
Կեդրոնատեղիները»⁶²:

«Հատված համաժողովական փաստաթղթերից. Եկեղեցի /76/. Վա-
տիկան II «խաղաղության շատ ազնիվ և իսկական հայեցակարգը
երևան բերելուց և պատերազմի դաժանությունը քննադատելուց հետո

⁶¹ «L'Orient», du 19 Juin, 1968.

⁶² Շնորհակալագիր, 18 հունիսի, 1968, Բեյրութ, Հայ., անգլ., արաբ., 4 թերթ, կից՝ ծրար, 3 փաթեթ, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 75, էջ 2:

նպատակային է բուռն կոչով դիմել քրիստոնյաներին, որպեսզի, Քրիստոսի օգնությամբ, ով խաղաղության հեղինակն էր, նրանք բոլոր մարդկանց հետ սիրով և արդարությամբ հաստատուն դարձնեն այս խաղաղությունը միմյանց մեջ և դրա համար միջոցներ նախապատրաստեն:

Ա.Այնթապյանը ժողովի, խաղաղության ուխտավորների՝ համաշխարհային կազմակերպություններում իրագործած բազմաթիվ ջանքերի օրինակով խաղաղության կոչ է արձակում, քանի որ մեր Միջին Արևելքում, ինչպես աշխարհի բազմաթիվ երկրներում Խաղաղությունը պետք է «անդադար կերտել», հաստատել, ամրապնդել»⁶³:

Ծրագրային⁶⁴ «Խաղաղությունը» բաղկացած է 9 մասերից, որոնք իրար են հաջորդում առանց ընդմիջման, բաժանումը մասերի պայմանական է:

1. Allegro moderato

«Մեզ հուզելու համար Ա.Այնթապյանը նախևառաջ հիշեցնում է պատերազմի սարսափների մասին. թնդանոթի կրակոցները, մարտակառքերի շարժումը հանդիսացել են ներշնչող, թնդացող հատկանիշներ: Նա նաև ներկայացրել է այդ ժամանակ բնակչության մեջ աճող խուճապը»:

⁶³ «La Paix», Միմֆոնիա, 1968, նվիրված Թանին, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 17 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 9:

⁶⁴ Նույն տեղում, ֆրանսերենից թարգմանությունը՝ Մարգարիտա Քամայլանի:

c-moll-ում ներքևի ռեգիստրում սեքստուլներով օկտավային կրկնապատկմամբ *fff* վարընթաց շարժումը երկրորդ աստիճանի սեպտակորդի հնչյուններով ազդարարում է թնդանոթների կրակոցները. դրանք ընդմիջվում են կետագծված ռիթմով վերընթաց շարժմամբ, որն էլ հանգեցնում է կիսակադանսին:

Առաջին մասի եզրափակիչ հատվածում փոխվում է երաժշտության բնույթը՝ տրիոլներով գահավիժող միաձայն մեղեդին ներկայացնում է ժողովրդի խուճապը, որն էլ հանգեցնում է երկրորդ մասին:

2. Andante triste

«Նուրբ և խաղաղ եղանակով փոխանցվող կարճատև դադարից հետո կրկին խռովություն է սկսվում՝ մարտակառքերի շարժում, թնդանոթի կրակոցներ: Ուժգին սարսափի պահ»:

28

ff-ով ավարտվող նախընթաց մասին հակադրվում է տերցիաներով կրկնապատկված շարժումը *p*-ով, ապա՝ *pp*-ով, պահպանվում է նախկին տոնայնությունը:

56

Կրկին վերականգնվում է պատերազմի սարսափի մթնոլորտը, նորից ff-ով երեսուներկուերորդականներով սրընթաց վերելքն է, որը հանգեցնում է երկու ձեռքերում օկտավներով կրկնապատկված ահարկու շարժմանը:

3. Andante doloroso

«Պատերազմը հարվածում է մարդկային կյանքերին. այստեղ նկատելի են օգնության ակնկալող մահացողների հեծեժամանքները: Շարունակվում են թնդանոթի կրակոցները: Այնուհետև ներկա ենք գտնվում գոհերի՝ ցավ պատճառող հոգեվարքին (2 վերջին տակտերը)»:

29

Նախընթաց եռամաս չափը փոխարինվում է 2/4-ով, բայց տոնայնությունն անփոփոխ է: Վերին ռեգիստրում տրեմոլոների ֆոնին բասում հանդես է գալիս մեղեդին՝ ներկայացնելով պատերազմի գոհերի վերջին շնչյունները:

Վերականգնվում է 3/4 մետրը, և վերստին թնդանոթների որոտներն են, որոնց վերջում արձագանքում են մեռնող մարդիկ. հանգչում է երաժրտությունը տոնիկական եռահնչյունով՝ ppp հնչողությամբ:

4. Allegro moderato

«Կոմպոզիտորը խռովության սուր թռիչքների մեջ հայտնվող տխուր և սրտաշարժ հնչյունների միջոցով հիշեցնում է Խաղաղության իր կոչը: Խաղաղության այս կոչը կրկնվում է, բայց չի լավում. պատերազմի կրակն ավելի ու ավելի է տարածվում»:

Այստեղ տրված է կոմպոզիտորի խաղաղության կոչը:

Allegro Moderato

Կոչը կրկնվում է ևս մեկ անգամ՝ մեկ օկտավ վեր, ավելի սրտակեղեք: Նոր թեմատիկ նյութը խլացնում է կոչը ff-ով, և օկտավային կրկնապատկումներով սրնթաց շարժումն ազդարարում է պատերազմի շարունակության մասին:

5. Andante melancolico

«Ա.Այնթապյանը տրվում է մելամաղձոտ մտորումների. խորունկ երազանքների պահ»:

Կրկին եռամաս մետրն է՝ 3/4: Մեղեդին հանձնարարված բասին:

31 *ANDANTE MELANCOLICO*

Մեղեդու հիմքում հաջորդ մասի վալսի թեման է, որը երկու անգամ կրկնվելով՝ նախապատրաստում է հաջորդ մասը՝ վալսը:

6. Allegro (Tempo di Valse)

«Հանդարտեցումն իր հետ բերում է հույս ավելի լավ օրերի հանդեպ: Հեղինակն այն թարգմանում է հանկարծակի ուրախությամբ, որը ծնում է վալսի շարժում»:

Նախորդ մասի թեման հնչում է որպես վալս՝ օկտավային կրկնապատկմամբ հզորացած, երկու օկտավ վեր, ավելի պայծառ ու լուսավոր:

32 *ALLEGRO*

Վալսին հաջորդող կապող անհանգիստ հատվածը հանգեցնում է հաջորդ մասին:

7. Adagio doloroso

«Անհանգստության վերադարձը: Տիրության արցունքներ»:

33

8. Andante doloroso

«Օգնություն սպասող մահացողների հեծեժանքները»:

Նույնությամբ կրկնվում է 3-րդ մասի՝ «Andante Doloroso»-ի առաջին բաժինը:

9. Presto - Prestissimo

Վստահությունն Աստծո հանդեպ հաղթեց տագնապը: Ա.Այնթապլյանն այն արտահայտում է աշխույժ երաժշտությամբ, որտեղ ռազմիկների աղաղակների միջից ուղի է հարթում հույսը հաղթանակի հանդեպ: Հաղթական էջ, որը սիմֆոնիային տալիս է իր վերնագիրը՝ «Խաղաղություն»⁶⁵:

⁶⁵ Նյութեր՝ անփոփոխ հանդեսներում, 1968-74թթ., ֆրանս., տպ. 4 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 61:

2.5. «ՀԱՐԳԱՆՔԻ ՏՈՒՐՔ»⁶⁶

Հանդիսավոր ստեղծագործություն՝ նվիրված գեներալ Շառլ դը Գոլին⁶⁷

«Ապրիլի 25-ն է՝ կիրակի, Ա.Այնթապյանի մոտ քսան աշակերտների ունկնդրումն էր... Ա.Այնթապյանը միաժամանակ դաշնամուրի ակամավոր ուսուցիչ է և կոմպոզիտոր՝ մոտ 30 ստեղծագործությունների հեղինակ, որոնցից մի քանիսը նվիրված են նշանավոր միջազգային անհատականությունների հիշատակին կամ որպես հարգանքի տուրք... Ունկնդիրների մի մասը եկել էր լսելու համար 1969 թվականին Շ.դը Գոլին⁶⁸ նվիրված «Տուրքը», որն այս մեծ մարդու մահվանից հետո ձոն

⁶⁶ «Homage», նվիրված է դը Գոլին, փոխադրություն դաշնամուրի համար, 1969, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 19 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 7:

⁶⁷ Գեներալ դը Գոլը Լիբանանի մեծ բարեկամն է: Տե՛ս «Homage», նվիրված է դը Գոլին, փոխադրություն դաշնամուրի համար, 1969, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ, N 7, ձեռագիր 19 թերթ, էջ 2՝ նկարի տակ մակագրությունը:

⁶⁸ **Շառլ դե Գոլ** (Charles de Gaulle, 22 նոյեմբերի, 1890 - 9 նոյեմբերի, 1970), Ֆրանսիայի ականավոր քաղաքական և ռազմական գործիչներից: Ֆրանսիայի նախագահ՝

և հիշատակ է դարձել... Շատ ուշադիր դահլիճը գնահատեց և ծափահարեց այս պարտիտուրին, որտեղ հարևանում են Լիստի և Շոպենի ռոմանտիզմը, Ռ-ախմանինովի կրքոտ թռիչքները: Այս ամենն ապացուցում է, որ կոմպոզիտորի ներշնչանքն արտահայտվում է դաշնամուրային լավագույն ավանդույթներով»⁶⁹:

Գեներալ դը Գոլն Ա.Այնթապլյանին շնորհակալական նամակ է գրել Փարիզից՝ 1969 թ. հուլիսի 29-ին:

Ստորև ներկայացնում ենք «Հարգանքի տուրքի» ծրագիրը⁷⁰:

Այս հաղթական ստեղծագործությունը, որն ունի Ռ-ապտոդիայի առանձնահատկություններ, բաղկացած է երեք հիմնական մասերից: Ա.Այնթապլյանը փորձում է վերակենդանացնել շատերի հուշերում դեռ կենդանի՝ 2 համաշխարհային պատերազմները:

«Մի մարդու պատմությունը դա մի դարաշրջանի պատմություն է»:

(Ֆրանսուա Մորիաք):

Գոլի պատմությունը բաղկացած է՝

- երկու պատերազմներից
- հետպատերազմյան շրջանից
- Ֆրանսիայի նախագահության երկու մանդատներից

Մաս առաջին՝

երեք գործողություն – 1914-1918 առաջին համաշխարհային պատերազմը

1. Lento (Revolte - ըմբոստություն)

«Այս գործողության սկզբում հարուստ, պոռթկուն և փառահեղ օկտավները շուտով կանգնում են աճող բարդության առջև, քանի որ դժվար է հասկանալ Շառլ դը Գոլին, «ֆրանսիացիներից ամենահանրաճանաչին», այս գորեղ անհատականությանը, ով իր ողջ կյանքի

1959-1969-ին.: Երկրորդ աշխարհամարտի ժամանակ հեռանում է Լոնդոն և կազմակերպում «Ազատ Ֆրանսիա» դիմադրության շարժումը: Մեծ Բրիտանիան, ԱՄՆ-ն, ԽՍՀՄ-ը ճանաչում են նրա «աքսորի կառավարությունը»: Ֆրանսիայի ազատագրումից հետո 1944-1946թթ, ղեկավարում է ժամանակավոր կառավարությունը: Երկու անգամ ընտրվել է նախագահ: Ընդունել է նոր սահմանադրություն, զարկ տվել տնտեսությունը, բարձրացրել երկրի միջազգային հեղինակությունը:

⁶⁹ **Marc-Henri Mainguay**, Aroussiak Aintablian, une audition ponctuee d'un «Hommage» a Le Gaulle, «L'Orient», mai, 1971.

⁷⁰ Ըստ՝ Նյութեր Այնթապլյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1969թ., 15 հունիսի, ֆրանս., տպ. 28 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 60: Ֆրանսերենից թարգմանությունը՝ Մարգարիտա Քամալյանի:

ընթացքում իր համար ստեղծել է Ֆրանսիայի «որոշակի գաղափար», ով չի կասկածել, թե Ֆրանսիան «պետք է անցնի հսկա փորձությունների միջով, և որ իր կյանքի իմաստը Ֆրանսիային մի օր շոշափելի ծառայություն մատուցելն է» (Կոչ, էջ 6)»:

35

2. Moderato (Souffrance - Տառապանք)

«Սեզանից յուրաքանչյուրը մարդ է, որը պայքարում է և տառապում է - այո՛: Ով պայքարում է և ով տառապում է, բայց ոչ թե իր, այլ՝ ուրիշների համար»: (դր Գուլի խոսքը, Լոնդոն, 29 նոյեմբերի, 1940⁷¹):

Երկրորդ գործողությունը պատմում է երիտասարդ սպայի տառապանքների և համառության մասին: Նա երկու անգամ վիրավորվել է Բելգիայում (1914թ. օգոստոսին և 1915թ. մարտին), երրորդ անգամ՝ Դուանոնում (1916թ. մարտի 2-ին), որտեղ ռումբի պայթյունից հետո, անգիտակից վիճակում նա գերի է ընկնում: Հավատարմվ Ֆրանսիայի

⁷¹ Տե՛ս «Homage», փոխադրություն դաշնամուրի համար, 1969, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ, N 7, ձեռագիր 19 թերթ, էջ 1:

հաղթանակին՝ դը Գուլը մնում է անխռով՝ եվրոպական պատերազմի տարածվող փոթորկի մեջտեղում (վերջին 10 տակտերում)»:

36

3. Cantabile (Armistice - Չինադադար)

«Որպես մարգարեական հայտարարություն երրորդ գործողության առաջին ութ տակտերը կանխագգում են 1918թ. նոյեմբերի 11-ի զինադադարը: Խորին խաղաղությամբ լի հանգիստ հատված: Այդժամ, խաղաղության համաձայնագրերը ստորագրելուց առաջ, Ա.Այնթապյանը կրկին լսում է Մարնի վերջին ապստամբությունները, կռիվները և հեղափոխությունները Ռուսաստանում և Գերմանիայում: Կարելի է զգալ զնդացրի կրակոցները՝ ձախ ձեռքի նվագամասում, մարտակառքերի դղրդոցը և ճակատամարտին հաջորդող որոշակի քառսը, վերջում բնդանոթի կրակոցներ՝ հստակ և հնչեղ»:

64

CANTABILE (Stranitsice)

The musical score is written for piano and consists of four systems of two staves each. The key signature is two flats (B-flat major), and the time signature is 3/4. The piece is marked 'CANTABILE (Stranitsice)'. The first system begins with a piano (p) dynamic and includes a 'Rall.' marking. The second system includes 'dim.' and 'pp' markings, followed by 'Rall.' and 'piu animato'. The third system includes 'doux', 'echo', and 'Rall.' markings, followed by 'ff'. The fourth system includes 'accel...' and '8' markings.

Մաս երկրորդ - 1940թ. ջախջախումը և գեներալ դր Գուլի կոչը երեք գործողություն

1. Lento melancolico (Méditation - Մտորում)

«Այստեղ սկիզբն ավելի դանդաղ է, և մեղեդին հոսում է ինչպես ջուրը, որի խաղաղությունը խռովվել է անհանգիստ գոգահովիտներում. կոմպոզիտորը մտածում է 1940թ. մայիսի օրերի մասին, երբ Ֆրանսիան պարտություն կրեց: Փոխ առ փոխ սաստիկ տխուր կամ ուղեկցվող ամպրոպի որոտով՝ երաժշտությունն անշտապ մտորումների ընթացքում փորձում է հետևել գեներալի հոգեվիճակին: Արդյո՞ք նա չէր տեսնում, որ իր երկիրը գնում է դեպի սարսափելի աղետ, դեպի անարժան ստրկություն: Անհրաժեշտ էր, որ նա կռվի: Եվ նա կռվեց...»:

LENTO. MELANCOLICO (Meditation) 2ème partie. Très mouvementé

2. Allegro agitato (Guerre - Պատերազմ)

«Ստեղնաշարի խաղն ավելի նյարդային և ավելի արագ է դառնում: Իրադարձություններն իրար են հաջորդում. 1940թ. հունիսի 14: Ֆրանսիայի հոգեվարքը: Փարիզը հայտարարված է բաց քաղաք: Ամբողջ տարածքով սեկ փախուստ է, խուճապ, զորքերի նահանջ, արիությունը խորտակվում է անողոր ուժի առջև: Այդժամ դեռ տեղի են ունենում վերջին հուսահատ ճակատամարտերը (վերջում ձախ ձեռքի նվազամասում թնդանոթի կրակոցներ)»:

3. Allegro animato (Tempo di valse: espoir - Հույս)

«Երրորդ գործողության մեջ աշխույժ վախով հեղինակը ցանկանում է արտահայտել ժողովրդի հույսի ու հպարտության մոտիվը: 1940թ. հունիսի 18-ին գեներալը Լոնդոնում կոչ է անում չենթարկվել կապիտուլյացիային: Հույսը միավորում է առաջին նվիրյալներին, և շուտով առաջին գումարտակները միանում են «Լոթարինգյան խաչին»: Այնժամ, երբ ուրախության արցունքների որոշ նոտաները հաջորդում են միմյանց, օկտավները վազում են ստեղնաշարի վրայով ինչպես հույսից ցնցված ալիք. «Հայրենիքի հանդեպ սիրո» թեման գործիքավորվում է օկտավների հարուստ զանազանությամբ և կատարման տեխնիկայի բարդությամբ»:

40

ALLEGRO ANIMATO (Tempo di valse: Espoir)

Մաս երրորդ - Դեպի հաղթանակը (1940-1945)

Վեց գործողություն

1. Lento triste (Réverie - Երազանք)

«Առաջին 12 տակտերն ունեն ռոմանտիկ քնարականության երանգ: Կոմպոզիտորին անհրաժեշտ է արտահայտել իրեն համակամ ուժեղ զգացմունքը (հետևեք ձախ ձեռքի նվագին). «Վեստերլանդում», Դակարի ճանապարհին չզգա՞ց իրեն «ջախջախված պարտքի մեծությունից»: Ինչպե՞ս չհիշել ժամանումը Դակար, խիտ մառախուղի պատճառով վտանգ, դրան հաջորդող ցավալի եղբայրասպան թնդանթաձգություն: Եթե Ժիրոն արտահայտվել էր Վիշիի կառավարությանը ենթարկվելու օգտին, ապա այլ էր Աֆրիկայի սևերի՝ «ազատ Ֆրանսիային» միանալու որոշումը: Ազատության ձայնը հստակ և արագ նոտաների շարքով՝ փողերի ձայնի ներքո, անդրադարձվում է անապատների միջով: Չնայած պայքարի դաժանությանը, որը փոխանցում է երաժշտությունը, հեղինակն այս գործողությունն ավարտում է հույսի հաղթական քնարականությամբ»:

41

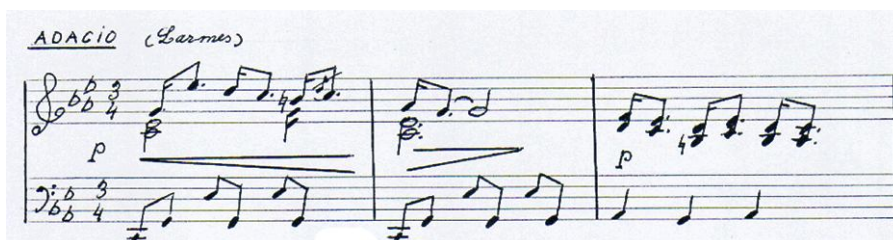

2. Adagio (Larmes - Արցունքներ)

«Ինչպես Ֆրանսուա Մորիսը, Այնթապյանը ցանկանում է բացահայտել գեներալ դը Գոլի «սրտի գաղտնիքը» (Մորիսը, Դ-ը Գ-ու, էջ 123), մի սրտի, որն ինքն իրեն հարց է տալիս... «Արդյո՞ք ես կունենամ այս փորձություններին մինչև վերջ դիմակայելու համար բավականաչափ խորաթափանցություն, վճռականություն և ճարպկություն» (Պատերազմի հուշեր, I, էջ 261): Մի՞թե ոչ ոք իրոք երբևէ չի լսել Շառլ դը Գոլի ճիշդ. «Ես միայնակ եմ: Հուզմունքից զարկող սիրտ, ուրախության արցունքներ, հպարտության հեկեկոց» (I, էջ 258): Չգանք խորը տխրությունը, որը կոմպոզիտորը ցանկանում է փոխանցել»:

42

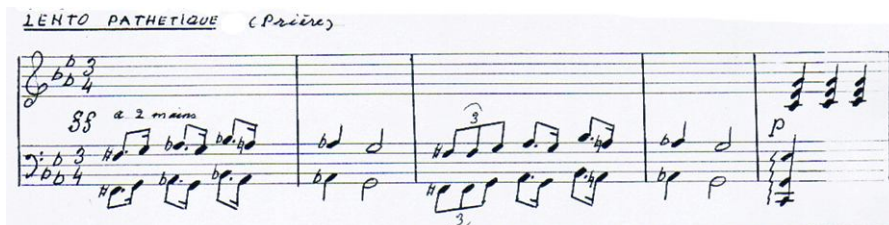

3. Lento pathétique (Prière - Աղոթք)

«Այս գործողության առաջին չորս տակտերը լսել են տալիս շեփոթի փողի մաքուր և հստակ, վճռական ձայնը. հաստատակամ է դառնում BBC-ով Շ. դը Գոլի «Ֆրանսիացիներ, իմացե՛ք, դուք դեռ ունեք պատերազմող բանակ» (1940թ., հուլիսի 13, Լոնդոն) կոչը: Հանկարծակի, այս բոլոր միավորված, վերամիավորված ջանքերից, այն մարդկանցից, ովքեր միավորված են ընդհանուր հույսով, աղոթք է բարձրանում հանուն խաղաղության, որը պետք է վերականգնվեր ավերակներից»:

43

70

4. Allegro vivace (Tempo di Valse: combat - Մարտ)

«Ալալի ցատկոտող ռիթմ. «նրանք» գրոհում են ամենուր՝ Նորմանդիայում, Պրովանսում: Դինամիզմից և հզորությունից կուրացած խրոմատիկ օկտավները փորձում են հետևել ճակատամարտի զարգացմանը, ֆրանսիացիներին միացած զորքերի գրոհներին»:

44

ALLEGRO VIVACE (Tempo di Valse: Combat)

5. Andante (expressif - Արտահայտիչ)

«Հնչյունների աստիճանական վայրէջքից հետո ձախ ձեռքը նվագում է մի մեղեդի, որը դառնում է նուրբ ու արտահայտիչ՝ քնքուշ և նյութանսավորված: Շուտով նույն թեմայով նոր վարիացիաները փոխանցվում են աջ ձեռքին: Ուժգին զգացմունքի պահ՝ 1944թ. հունիսի 14, Շ. դը Գոլը չորս տարվա բացակայությունից հետո վերջապես ոտք է դնում ազատագրված Ֆրանսիայի հողի վրա՝ Կուրսյում»:

45

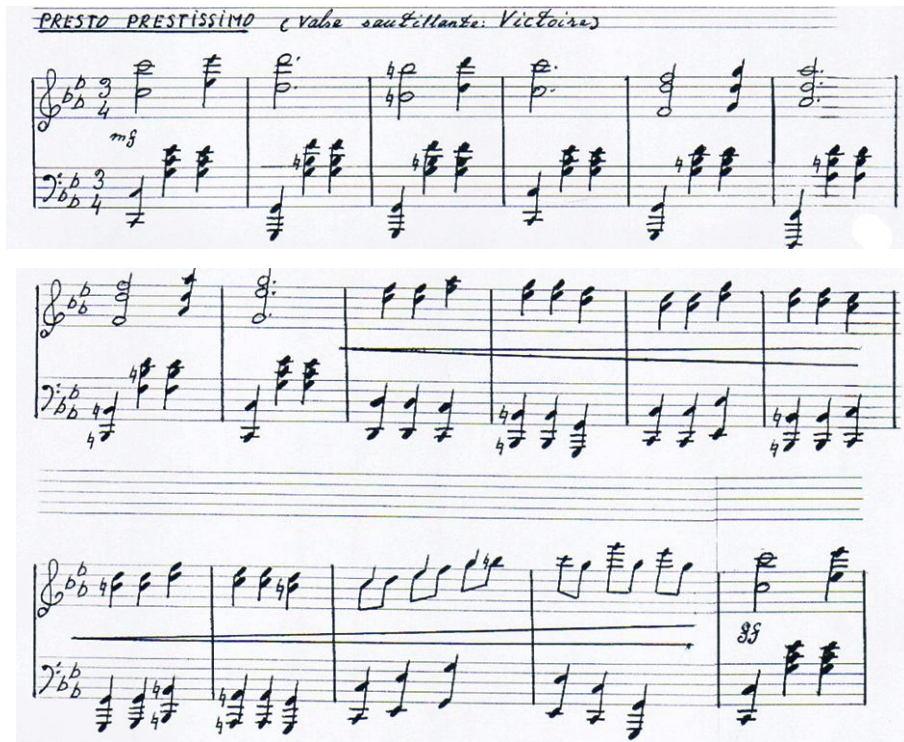
6. Presto prestissimo (Valse sautillante: Victoire - Յատկոտող վալս. Հաղթանակ)

«Հաղթական հիմնն ընդունում է վալսի տեմպ՝ ավելի ու ավելի արագ և հզոր: Փարիզն ազատագրված է, հաղթանակի քայլերգն արագանում է: Շ. դը Գոլն իր կյանքի պատմական զագաթնակետին է: Հիշելով Օռլեանի կույսի գոհը՝ նա գրում է. «Մեզ մոտ միշտ կա մեկը, ով իր ճակա-

72

տագիրը Ֆրանսիային է տալիս», քանի որ ծառայել Ֆրանսիային, արդյո՞ք չի նշանակում՝ ծառայել աշխարհին: Լսենք պարզ և դողողուն օկտավները, որոնց հաջորդում են ստեղծագործությունը եզրափակող տագնապային և վառ օկտավները, աշխուժությամբ և խանդավառությամբ հնչում է վերջին հաղթանակի տրիումֆը:

46

Չմոռանանք ընդգծել գորեղ վիրտուոզության տեխնիկայի բնույթը, որն անհրաժեշտ է Ա.Այնթապյանի որոշ չափով քաջ կոմպոզիցիայի համար, որ նվիրված է Շ. դը Գոլի պես մարդուն: (Քաջ, որովհետև նվիրված է Մեծ մարդուն):

Ընդունենք, որ Ա.Այնթապյանն իրագործել է գեղեցիկ և մեղեդային աշխատանք, փառահեղ, այլազան, որտեղ խաղաղությունը և հույսը հաղթում են մեր աշխարհը ցնցած «փոթորիկների սանձարձակությամբ»:

Չմոռանանք նաև, որ 1944թ. գեներալ դը Գոլի առաքելությունն ամենևին ավարտված չէր, այլ նոր էր սկսվում: Մտորումների և մեկուսացման երկար շրջանից հետո այս բացառիկ դեկավարը 11 տարով իր ձեռքը վերցրեց իր ազգի ճակատագիրը: Ֆրանսիային վերադարձնելով իր մեծությունը, իր դիրքը և իր կոչումը, Շ.դը Գոլը ձգտեց երազանքին. կառուցել ոչ միայն Եվրոպայի Միությունը, այլև միավորված և արդար աշխարհ, որտեղ կոչնչացվեն սովը և անգրագիտությունը:

Լիբանանը մնում է շնորհակալ վկա՝ գեներալի այս ուղղամտության, որը նրան հավատարիմ է պահել իր ընկերների հանդեպ և նրան դարձրել է լիբանանյան ժողովրդի և արաբական երկրների արդար գործի վճռական պաշտպան:

Տուրք է մատուցվում այս մեծ Առաջնորդին, ում համար հոգևոր արժեքները դատարկ խոսքեր չէին»:

2.6. ՏԻԵՁԵՐԱԿԱՆ ՈՂԻՍԱԿԱՆ⁷²

Գարաշրջանի ամենաարտառոց արկածը

«Յուրաքանչյուր ոք դեռ հիշում է 1969թ. հուլիսի 20-ին հեռուստացույցի էկրաններին հայտնված պատկերները, որտեղ Նեյլ Արմսթրոնգը՝ Ապոլլո 11 անձնակազմի հրամանատարը և առաջին մարդը, ով քայլել է լուսնի վրա, Էդվին Ալդրենը՝ ԼԵՄ-ի օդաչուն և օդաչու Միշել Քոլինգը և Ապոլլո 11 անձնակազմը իրականացրել են դարի սխրանքը՝ իջել են լուսնի վրա: Նման իրադարձությունը չէր կարող չոգևորել գորեղ երևակայությամբ և նրբագագությամբ օժտված արվեստագետին: Ա.Այնթապլյանն իր երաժշտական խանդավառությունը փոխանցեց դաշնամուրին»⁷³:

Ա.Այնթապլյանը «Odysseé Spatiale» ստեղծել է 1970-ի մարտին, մեկ շաբաթում՝ ոգեշնչված լուսնի առաջին նվաճողներով՝ Ապոլլո 11 տիեզերագնացներով: «Odysseé Spatiale»-ի կատարման առիթով Ա.Այնթապլյանը հրավիրում է արվեստի և գրականության աշխարհի որոշ անհատների, այդ թվում՝ գրող և բանաստեղծ Սաիդ Աքլին, բժիշկ Ֆուադ Նիկո-

⁷² Ցավոք, «Odysseé Spatiale»-ի նոտաները Ա.Այնթապլյանի արխիվում բացակայում են:

⁷³ Նյութեր Այնթապլյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1974թ., 9 հունիսի, ֆրանս., տպ. 30 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 63: Ֆրանսերենից թարգմանությունը՝ Մարգարիտա Քամալյանի:

լա Հադդադին, մամուլի ներկայացուցիչների... «Այս ունկնդրումի ընթացքում ստեղծագործությունը կկատարի կոմպոզիտորի աշակերտներից Լիզ Դեյրմենջյանը: Պրեմիերայի ժամանակ՝ փետրվարի 10-ի երեկոյի ընտրյալները ուշադրությամբ լսեցին և ծափահարեցին «Ապոլլո 11»-ով ներշնչված այս «Odysseé Spatiale»-ին, որը բաղկացած է 11 միմյանց հաջորդող կտորներից:...

Այս էջերում կարելի է գտնել Ա.Այնթապլյանի ծայրահեղ զգայունությունը և բնատուր ունակությունն ու ներշնչանքը, որոնցով նա մարդկային իրողությունները փոխադրում է պոռթկուն հնչյունների: Դա արտահայտվում է նրա հեղինակած 50 պարտիտուրներում, որոնցից մոտ 10-ը ներկայացնում են ժամանակակից պատմության ամենանշանավոր էջերը:

20 ընդամենը այս ստեղծագործությունը շուտով կներկայացվի հանրությանը՝ հունիսի 9-ին Բեյրութի Ամերիկյան համալսարանի ժողովների դահլիճում լիբանանյան կոմպոզիտորի աշակերտների տարեկան ունկնդրումի ժամանակ:...

Այս ստեղծագործությունն արժանի է գովասանքի իր դաշնամուրային որակի և շատ հասուն ոճի համար»⁷⁴:

«La Revue du Liban» 1974թ. փետրվարի 23-ի համարում, ստեղծագործության ունկնդրումից հետո Մարկ-Անրի Մենզին գրեց. ««Տիեզերական Ողիսական» իրականացվել է մեկ շաբաթում: Այս կոմպոզիտորի խառնվածքում, անշուշտ, կա մեծ ռոմանտիկ խորք: Այս «Odysseé Spatiale»-ը բաղկացած է 11 մասից՝ սկսած տիեզերք մեկնումից ծնված անհանգստությունից մինչև առաքելության ավարտից հետո Երկիր վերադարձից ծնված ապոթեոզ: Այս տարբեր հատվածների երաժշտությունը՝ ամփոփված այստեղ 17 ընդամենը 40 վայրկյանում, ներկայացնում է հակադրությունների անդադար շարք, սկսած արագ տեմպով խրոմատիկ օկտավներից մինչև հաղթական ակորդներով կտրուկ վերելք և ներկայացնում առաջին տիեզերագնացների նոր արկածի մեղեդային և հայեցողական պահերը: Ունկնդիրների սահմանափակ խումբը, որը լսել է «Odysseé Spatiale»-ը, գնահատել է սիմֆոնիկ պոեմներին մոտ այս կոմպոզիցիայի կատարման տեխնիկայի դժվարությունը. օրիգինալու-

⁷⁴ Արուսյակ Այնթապլյանի «Odysseé Spatiale»-ի աւերդիմամիկ հետքում, Նյութեր Այնթապլյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1974թ., 9 հունիսի, ֆրանս., տպ. 30 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 63: Ֆրանսերենից թարգմանությունը՝ Մարգարիտա Քամայանի:

թյուն արտահայտչականության մեջ, անթերի վարպետություն: Ա.Այնթապյան կոմպոզիտորն ունի հավատ բանաստեղծական երևակայության հանդեպ, նրա հանդեպ, որ երաժշտության ուղերձն արժեք ունի: Նա ցանկանում է, որ մարդը մարդ մնա և հաղթահարի առօրյա երկրորդական պայմանները»⁷⁵:

Ստորև ներկայացնում ենք «Odyssee Spatiale»-ի ունկնդրումից հետո առաջ եկած մտորումները⁷⁶:

«Մաս I: Allegro molto moderato

Երեք տիեզերագնացների հոգեվիճակը

Մեծ պահը եկավ: 1969թ. հուլիսի 16-ին տիեզերական բազայի մոտակայքում հավաքվել էին լրագրողներ, ճամփորդներ և զբոսաշրջիկներ, որպեսզի դառնան «Ապոլլո 11» անունը կրող հսկա հրթիռի մեկնելու վկան:

Ինչպե՞ս թարգմանել սպասող ամբոխի և երեք տիեզերագնացների հոգեվիճակը մեկնելուց առաջ, եթե ոչ նվազախմբի շնչակտուր ներածությամբ, որին հետևում է նուրբ և աղերսագին մեղեդին՝ անցնելով խանդավիցությունից դեպի վայրագություն, այնուհետև տխրություն, որը ծավալվում է և վեր է ածվում ակորդների հաջորդականությամբ ավարտվող խռովահույզ շարժման: Այս մասն ավարտվում է, հետո ձգվում է ֆերմատայի երկարատև հնչողությամբ:

Այսպես՝ առաջին մասում արտահայտվում են վախը, տագնապը, անհանգիստ սպասումը, հույսը:

Մաս II: Allegro agitato

...«Մեկնենք»

Նկատելի հուզմունք

Մեքենաների աղմուկ

Նոր դարաշրջան է սկսվում: Սատուրն V-ը օդ է բարձրանում ուղղահայաց կերպով: Այս երկրորդ մասն սկսվում է խլացուցիչ ակորդներով,

⁷⁵ **Marc-Henri Mainguy**, «Odyssee Spatiale de la compositrice libanaise Aroussiak Aintablian rappelle, en musique, les premiers pas de l'homme sur la lune «La Revue du Liban», 23.2.74. Ֆրանսերենից թարգմանությունը՝ Մարգարիտա Քամայլանի:

⁷⁶ Տե՛ս Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1974թ., 9 հունիսի, ֆրանս., տպ. 30 թերթ, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 63: Ֆրանսերենից թարգմանությունը՝ Մարգարիտա Քամայլանի:

անհանգիստ ռիթմին է միանում խորքում հնչող մեղեդային, նուրբ, հուզիչ և խանդալից երաժշտությունը: Այսպես է թարգմանվում ժողովրդի ուրախությունը, մեքենաների աղմուկը:

Իրար հաջորդող օկտավները, ձեռքերի հնչող էֆեկտները, հզոր ռիթմը, ելևէջային պոռթկումներն այս հատվածին հավելում են ռիթմիկ շարժունություն և ճկունություն: Այնուհետև խանդավառ ամբոխի վերադարձը հաջորդվում է տրիոլների շարքով, կոտրտված օկտավներով: Ֆինալում հաղթական ակորդներ են:

Սկսվում է պատմության ամենամեծ արկածը. լուսնի վրա իջեցումը փոխադրվում է ստեղնաշարի վրա:

Մաս III:

1. Andante doloroso

Երկիր մոլորակ - լուսին

Հրթիռում (Օրորոցային)

Աննախադեպ թռիչք տիեզերագնացների համար, ովքեր կարող են մի քանի ժամ վայելել օգտավետ քունը: Դա տիեզերանավում՝ աստղային ընդարձակ տարածության մեջ անցկացրած երրորդ զիշերն է:

Հեղինակը նախընտրում է ռոմանտիկ մեղեդի, մեղմ և հանդարտ օրորոցային, որում նա հանդիպման է ձգտում երազանքի այս աստղերի հետ...

Առկա են վարիացիաները, աջ և ձախ ձեռքերի միջև պատասխանների խաղը, մտքերի և զգացմունքների մեջ խորասուզվելու հրավեր:

Եվ էքսպրեսիվ, մտածված, խորապես մելամաղձոտ այս նոտաները հուզում են:

2. Allegro vivace

Կրակով, գույնով, դինամիզմով խռովահույզ օկտավներն ազդարարում են ԼԵՄ-ի անջատումն Ապոլլոյի խցիկից, որտեղ Քոլինգը միայնակ է մնում լուսնի ուղեծրում:

Մեղեդին դառնում է թեթև, օդային, ծայրաստիճան կարճ. այդ ժամ երկու ձեռքերը սլանում են հակադիր շարժման մեջ և կանգ են առնում երկարաձգված նոտայի վրա: Շարժիչը կանգ է առնում, ԼԵՄ-ը իջնում է լուսնի վրա: «Ստացվեց: Անհավատալի է», - Արմսթրոնգի պատմական խոսքերն են:

Մաս IV: Adagio sostenuto

Լուսնի վրա առաջին մարդու իջնելը

Քավականին կարճ

1969թ. հուլիսի 21, երկուշաբթի: 3:50: Ն.Արմսթրոնգը բացեց դիտանցքը: ԼԵՄ-ի տեսախցիկը սկսում է գործել: Այն նկարում է Արմսթրոնգի քայլերը՝ աստիճաններով իջնող Արմսթրոնգի ծանր կոշիկները:

Ճշմարտության պահը, վարանում, անվստահություն. ահա սա է քարզմանում ստեղնաշարի վրա ձախ ձեռքը՝ նկարագրելով առաջին՝ կասկածելի և առեղծվածային փորձը, երբ մարդը ոտք է դնել լուսնի վրա: Որոշ նոտաների շեշտադրմամբ այդ ձեռքի երգն արտահայտում է Արմսթրոնգի խորհրդածությունը: Հեղինակը հուզականությամբ է հագեցնում այս մասի յուրաքանչյուր նոտան և զգացնել է տալիս լուսնի վրա ոտք դնելուց առաջ Արմսթրոնգի աշխուժությունը, ծածուկ մեկամաղձոտությունը: «Մարդու համար փոքր քայլ... մարդկության համար հսկա թռիչք»:

Մաս V և VI: Allegro

Երկրորդ մարդը լուսնի վրա

Ալդրենի նախապատրաստական մարզանքը

ԼԵՄ-ի ներսում Ալդրենը կատարում է նախապատրաստական մարզանք, մինչդեռ իր գործընկերն արդեն լուսնի վրա հավաքում է առաջին նմուշները:

Դաշնամուրի նվագն արագ է, շատ կարճ հատվածում հերթազառում են ակորդները և տերցիաները: Շատ աշխույժ այս հինգերորդ մասն ավարտվում է աշխույժ և հնչեղ ակորդներով:

Մաս VI: Moderato

Ալդրենն իջնում է աստիճաններով

Արմսթրոնգից 20 րոպե հետո Ալդրենն սկսում է իջնել: Առանց վախի, նույնիսկ վստահությամբ նա թռնում է երկու ոտքերով: Սակայն ետ է ցատկում և կատարում թեթև թռիչքների իրական բալետ:

Լսեք Ալդրենի քայլերը՝ արտահայտված այդ ձեռքի երգով, ոչ երկարատև շարժման մեջ, շեշտը դրվում է տրիոլների խմբի առաջին նոտայի վրա: Մի երկարաձիգ նոտայով է ավարտվում այս մասը:

Մաս VII և VIII: Allegro vivace

Գիտական առաքելություն

Այս պահին հետազոտողները սկսում են իրագործել NASA-ի կողմից նախատեսված տարբեր գործողությունները. ամերիկյան դրոշի տեղադրումը. լազերային անդրադարձի և սեսամոգրաֆի տեղադրումը և այլն:

Մարդկային այս հրաշալի ջանքերն արտահայտելու համար հեղինակը հանդես է բերում վիրտուոզություն. գամմաները, տրիոլներն արագորեն (allegro) բարձրանում են և իջնում և ավարտվում են ֆինալի շատ հնչեղ ակորդներով:

Մաս VIII: Andante melancolico

Արմսթրոնգը և Ալդրենը քայլում են լուսնի վրա

Մեղեդին ավելի անհանգիստ է դառնում: Թվում է, թե Ա.Այնթապլյանն ուշադիր զննում է այս մարդկանց, ովքեր, անհավատալի է, լուսնի վրա են: Դիտարկումից նա անցնում է մտորումների, երազելուն... Երկու տիեզերագնացների համար դա հուզումնալից պահ է: Լուսնի վրա 135 ֆանտաստիկ ըոպե:

Այս մասում հեղինակը նկարագրում է երկու տիեզերագնացների անվճռական քայլերը՝ արտահայտվող աջ ձեռքի՝ ռոմանտիզմով երանգավորված երգում: Լսե՛ք: Այս մասն ավարտվում է կադենցիայով՝ տեղ տալով մեղմ և երկարաձիգ ակորդներին:

Մաս IX: Andante

Արդեն վերադարձ...

Երկու տիեզերագնացների վերադարձը:

Ճանապարհորդությունը մոտենում է ավարտին: Ալդրենը և Արմսթրոնգը բարձրանում են ԼԵՄ (լսեք դաշնամուրի քայլերգը կամ տրիոլների աշխույժ քայլերը): Հրթիռը շարժվեց տեղից և միացավ խցիկին, որտեղ լուսնի շուրջ Քոլինգն արդեն կատարել էր 24 պտույտ:

Այդ պահին հեղինակը մեզ է հրամցնում նուրբ ռոմանտիզմով լի, զվարճալիորեն ռիթմիկ, հնայքով լի մեղեդային երգը: Օկտավներն այս գեղեցիկ մեղեդուն հետևում են ակնհայտ աշխուժությամբ: Մա այն պահին է, երբ տիեզերագնացները միանում են Քոլինգին, որը նրանց սպասում է օդանավի խցիկում՝ ուղեծրի վրա, որը շարունակում է շարժ-

վել լուսնի շուրջ, լուսնից 111 կմ հեռավորության վրա, 23 ժամվա ընթացքում, տիեզերքի տարածության մեջ:

Մաս X: Adagio patetico

Առաքելությունն ավարտված է:

Տիեզերական հրթիռի վերադարձը (Օրորոցային)

Այս մասի սկզբում հնչող լավատեսական օրորոցայինն արտահայտում է ավարտված առաքելության լավատեսությունը: Երեք տիեզերագնացներին մնում է միայն Երկիր վերադառնալ: Լսենք ներդաշնակ սկորդների ձայնը՝ հաճելի ականջի համար: Հետևենք մեղեդու գծի հանգիստ և նվիրական պոեզիային, որը գործիքավորված է մեղմոցով: Աջ ձեռքն ավելացնում է իր սկորդները, երգը դառնում է էքսպրեսիվ՝ տերցիանների խաղով և ավարտվում է նրբորեն երկարաձգված նոտայով:

Այս հատվածի երկրորդ մասը կրում է խաղաղություն և գթասրտություն. երկու ձեռքերը կարծես սլանում են հակադիր ուղղություններով՝ աստղերի միջով, թեթև, գրեթե օդային եղանակով, որին հետևում է հնչեղ սկորդների «քանակը»:

Մեկնումի թեման աշխուժացված է տերցիաներով, ձախ ձեռքը յուրաքանչյուր նոտան հստակությամբ է անջատում մյուսից: Աջ ձեռքն է նվազակցում՝ ավարտելով հատվածը երեք կոտրտված սկորդներով, կարելի է պատկերացնել էոլական տավիղը: Նոտաների իրական արտացոլվածքը հիշեցնում է աստղերի տոնը, ուրախ փայլը:

Վերջում տավղի սկորդները ձախ ձեռքի արագ և ռիթմիկ օկտավների հետ վկայում են Երկիր ժամանման մասին, հաղթանակի ուրախության, մարդու խելքի և տեխնիկայի մեծության մասին:

Մաս XI: Presto Prestissimo

Երկրի վրա, ապոթեոզ

Վերադարձ Երկիր, Հաղթանակ

Այս մասում ներկայացված է լուսինը նվաճողների համար նախատեսված Ամերիկայի և համայն աշխարհի ընդունելությունը:

Սկզբում լավում է երկու ձեռքի կատարմամբ խուլ դռնոց. ավիակիր, ուղղաթիռ շտապում են վայրէջքի վայր՝ Խաղաղ օվկիանոս: Ամբոխի բացականչություններին հետևում են ջրից հանելու հետևանքով առա-

ջացած հույզերը. դողդոջուն օկտավները վազում են ստեղնաշարի վրայով ալիքների պես և անսպասելիորեն ընդհատվում են pianissimo-ով որոշ տակտերում՝ ավարտվելով զգայուն նոտայով:

Շուտով ավյունով և տաղանդով վերածնվում է դողդոջուն ելևէջային օկտավների ռիթմիկ շարժումը:

Այս սիմֆոնիան եզրափակում են հաղթական ակորդները:

Մտորումներ եզրակացության մասին

Մենք բոլորս կարող էինք գնահատել «Odysseé Spatiale»-ի տեխնիկայի բարդությունը, որը սիմֆոնիկ պոեմներին մոտ ռոմանտիկ կոմպոզիցիա է:

Պահանջները վերաբերում են որակին՝ օրիգինալություն և թեթևության շունչ՝ արտահայտչականության մեջ և անթերի վիրտուոզություն՝ կատարման մեջ:

Որպես ունկնդիր մենք գնահատեցինք ստեղծագործության գեղեցկությունը:

Ա.Այնթապլյանը հավատում է բանաստեղծական երևակայությանը, կարևորում է այն ուղերձը, որը կարող է հաղորդել երաժշտությունը: Նա ցանկանում է մարդուն ասել, որ «մարդ» մնա, հաղթի առօրյա բոլոր անկումները, որոնք նրան նսեմացնում են:

Տիեզերքի նվաճման ուղին բացվում է աստղերով լի բառերի վրա. Ստեղծարարություն - Ազատություն - Պարզություն»:

«Odysseé Spatiale»-ի համար Ա.Այնթապլյանին շնորհվում է Սաիդ Աբլի մրցանակը: «Որպես ճանաչման վկայություն այն աշխատանքի համար, որը նա իրականացրել է մի քանի տարիների ընթացքում դաշնամուրի դասավանդման ասպարեզում և պարզևատրելու համար իր վերջին կոմպոզիցիան՝ Լիբանանին պատիվ բերող «Odysseé Spatiale»-ը, Սաիդ Աբլին իր մրցանակը շնորհում է Ա.Այնթապլյանին: Ապրիլ ամսվա համար այս պարզևատրելու կոմպոզիտորին կհանձնվի արարողության ընթացքում՝ մայիսի 21-ին, Մամուլի արհմիությունում»⁷⁷:

Մրցանակաբաշխությանն է անդրադառնում «La Revue du Liban»-ն իր 1974թ. մայիսի 25-ի համարում՝ Մարկ-Անրի Մենգի «Սաիդ Աբլի

⁷⁷ **Marc-Henri Mainguy**, de Prix Said Akl Aroussiak Aintablian, «La Revue du Liban», 11.05.74: Ֆրանսերենից թարգմանությունը՝ Մարգարիտա Քամալյանի:

մրցանակը կոմպոզիտոր Արուսյակ Այնթապլյանին» հոդվածում. «Լիբանանյան մամուլի արհմիության շենքում երկուշաբթի՝ մայիսի 21-ին, դաշնամուրի ուսուցիչ և կոմպոզիտոր Ա.Այնթապլյանին հանձնվեց Սաիդ Աքլի պարգևը՝ Այնթապլյանի վերջին ստեղծագործության համար՝ վերնագրված «Odyssee Spatiale»: Ներկա էին պարոն Սաիդ Աքլը, Ռիադ Թահան, մամուլի արհմիության նախագահը, մամուլի և մշակութային կյանքի տարբեր ներկայացուցիչներ, այդ թվում՝ ԱՄՆ դեսպանատան մշակույթի կցորդը՝ ծագումով հայ Կորին Հեդիցյանը, նաև Գարբիա Կազանջյանը, Ֆարիդ Խուրին, Հրաչ Թորիզյանը, սույն տողերի հեղինակը և դաշնակահարի փայլուն աշակերտները, Բզանսոնի Ս.Աննայի քույրերի հաստատության պրոֆեսորը, Սակրը-Կյորի Ս.Մայր Մարին և քույր Պոլ-Շենևեան:

Կարճ արարողության ընթացքում առատաձեռն բանաստեղծ Սաիդ Աքլը... միաժամանակ պարզ և հուզիչ ելույթ ունեցավ՝ բացատրելով Ա.Այնթապլյանին պարգևը շնորհելու պատճառները:

Հռետորը հիշեցրեց, որ պարգևը մի կողմից՝ տրվում է երաժշտական կրթությանը նվիրված մի ամբողջ կյանքի, իսկ մյուս կողմից՝ 1970թ. առաջին լուսնային էպոպեային վերաբերող «Odyssee Spatiale»-ի համար: Այդ ստեղծագործության բնույթը յուրահատուկ է, ասել է Սաիդ Աքլը, քանի որ այն ոչ այնքան լուսնի արկածների ճայնային իլյուստրացիան է, որքան այդ թեմաների ստեղծարար փոխադրումը հարմոնիկ և ռիթմիկ տպավորության՝ այս պատմական պահի ամբողջությունն արտահայտող, առաջին լուսնային արկածից ծնված հոգեբանական պահերի հնչյունային նրբություններով:

Այս ելույթը հուզել է Ա.Այնթապլյանին, ով հուզմունքով խոստովանեց, թե որքան հպարտ է՝ ստանալու այս պարգևը Սաիդ Աքլից, ով նրան քաջալերեց պահպանելու կոմպոզիցիայի ասպարեզում իր ապրելու իմաստը: Նա շնորհակալություն է հայտնում հռետորին, Արհմիության նախագահին...»⁷⁸:

---

⁷⁸ Marc-Henri Mainguy, de Prix Said Akl Aroussiak Aintablian, «La Revue du Liban», 25.5.74.

2.7. ՇԻՐՄԻ ՎՐԱ⁷⁹

Թույլ տվեք ինձ արտասվել Ա.Այնթապյանի դառնադետ ստեղծագործությունը՝ նվիրված հարազատ մարդուն

«Ստեղծագործությունը կկատարվի մահացած սիրելիի հիշատակին: Ա.Այնթապյանը մեծ կորուստ է ունեցել: Նա տառապել է՝ տեսնելով հարազատ եղբոր ողբերգական մահը և սկսել է մտածել մահվան առեղծվածի մասին: Նման բաժանումը, որը կարող է դիպչել բոլոր մարդկանց, խորապես ցնցեց նրան, և նրա մեծահոգի սիրտը դրանից տառապում է:

Հարազատ էակի կորստի վիշտն արտահայտելու համար նա ստեղծում է «Շիրմի վրա» վերնագրով սիմֆոնիան, որը բացահայտում է իր նրբագագությունը և իրեն բնութագրող խորապես մարդկային զգացմունքները:

Այս սիմֆոնիայի ակորդները շատ հանդիսավոր են և դանդաղ, տխուր: Սակայն այդ տխրությունը երբեմն խաղաղվում է՝ անմահ հոգուն հայտնի խաղաղությամբ: Անսահման մարդկային տխրություն»⁸⁰:

«Sur une tombe»-ն առաջին անգամ հնչել է 1965-ի հունիսի 15-ի համերգի առաջին բաժնում, Արփինե Իփրանոսյանի կատարմամբ⁸¹: Արփինե Իփրանոսյանը «Sur une tombe»-ը կատարել է նաև 1969-ի հունիսի 15-ի համերգի առաջին բաժնում⁸²:

Մինչ այդ՝ Ա.Այնթապյանն իր վաղամեռիկ եղբոր հիշատակին էր նվիրել 1953-ին գրված «Les Larmes»-ը⁸³ («Արցունքները»), որն առաջին

⁷⁹ «Sur une tombe», Սիմֆոնիա, 1964թ. 15 դեկտեմբերի, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 5 թերթ, 4 թերթ, ընդ. 9 թերթ, 2 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 24:

⁸⁰ Տե՛ս «Sur une tombe», Սիմֆոնիա, 1964թ. 15 դեկտեմբերի, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 5 թերթ, 4 թերթ, ընդ. 9 թերթ, 2 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 24: Տե՛ս Ծրագիր, 1965թ., 15 հունիսի, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 56: Թարգմանությունը ֆրանսերենից՝ Մարգարիտա Քամայանի:

⁸¹ Տե՛ս Ծրագիր, 1965թ., 15 հունիսի, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 56:

⁸² Programme, Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1969թ., 15 հունիսի, ֆրանս., տպ. 28 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 60:

⁸³ «Les Larmes», 1953թ., նվիրված է Ջորջ Այնթապյանի հիշատակին, ձեռագիր 5 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 13:

անգամ հնչել է պրոֆեսորի սաների ամենամյա տարեկան համերգի ժամանակ՝ 1959-ի մայիսի 30-ին, կոմպոզիտորի սիրելի ու շնորհալի սան Սալվա Աբի-Շաուդեի կատարմամբ⁸⁴: «Les Larmes»-ն Ա.Այնթապլյանի՝ մեզ հայտնի թվագրված առաջին գործն է, որից թելերը գնում են դեպի կոմպոզիտորի սգո մյուս opus-ները՝ տոնայնությունը, բնական միևնույն լադի և բնական սեպտակորդների կիրառումը, կրկնակի ձայնառություն և այլն:

«Sur une tombe» տխուր ստեղծագործությունը ծրագրային է: Ողջ ընթացքում պահպանվում է es-moll տոնայնությունը: Բաղկացած է 5 մասից, որոնք իրար են հաջորդում առանց ընդմիջման: Վերջին մասը նույնությամբ կրկնում է առաջինը՝ փոքրիկ կողայով ավարտվող յուրատեսակ ռեպրիզ է: Ողջ ստեղծագործության միջով ռեֆրենի պես անցնում և բոլոր մասերը եզրափակում են Ֆ.Շոպենի op. 35 Գաշնամուրային երկրորդ b-moll սոնատի երրորդ մասի Marche funèbre-ն հիշեցնող ակորդները:

Ստորև ներկայացնում ենք «Sur une tombe»-ի ծրագիրը⁸⁵:

1. Lento doloroso

«Սկզբում հեղինակը մի շիրմի մոտ է: Ա.Այնթապլյանն արտասվում է: Իրեն թվում է, թե լսում է հանգուցյալ եղբոր ձայնը, որին խառնվում են հեռվից լսվող այլ ձայների արձագանքներ: Արցունքները կրկնապատկվում են, բայց շարունակում են հնչել նաև արձագանքները, որոնք միախառնվում են արցունքներին և ներքին ըմբոստության պահերին: Վիշտը կարճ ժամանակով թուլանում է Շոպենի Marche funèbre-ի գաղտնի և քողարկված որոշ ակորդների ներքո»:

47

AROUSSIAK AĪNTABLIAN

⁸⁴ Տե՛ս Programme, Ծրագիր, 1959թ., 30 մայիսի, ֆրանս., տպ. 6 թերթ, 1 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 51:

⁸⁵ Լստ՝ Ծրագիր, 1965թ., 15 հունիսի, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 56: Ֆրանսերենից թարգմանությունը՝ Մարգարիտա Քամալյանի:

Handwritten musical score for a piece in 3/4 time. The score is written in a key with four flats (B-flat major or D-flat minor). It features piano (*p*) and mezzo-forte (*mf*) dynamics. Key markings include *pp* *écho douloureux*, *p*, *a tempo*, and *mf* *rall.*. The score includes trills, triplets, and various articulations.

2. Andante triste

«Երկրորդ մասում հեղինակն ընթրատացել է, տրտնջում է ու ողբում, մինչև որ տրվում է արցունքներին, որոնք անսպառ են, անմխիթար...

Ա.Այնթապյանն ավարտում է այս նախադասությունները՝ վերցնելով անվերջանալի տխրությանը լի սգո ակորդներ»:

48

Handwritten musical score for "ANDANTE TRISTE" in 3/4 time. The score is written in a key with four flats. It features piano (*p*) and mezzo-forte (*mf*) dynamics. Key markings include *Renotte*, *pp* *écho douloureux*, and *mf* *rall.*. The score includes trills, triplets, and various articulations.

3. Lento patetico

«Թվում է, թե խզվել է կապն այս աշխարհի հետ: Ա.Այնթապյանը երազ է տեսնում: Նրան շրջապատում են արդեն լաված վշտալի արձագանքները, և հանգուցյալ եղբոր հոգին թերվում է դեպի նա, ցանկանում է նրան մխիթարել, բայց արցունքները շարունակում են առատորեն հոսել: Տանջալի երկխոսություն է սկսվում: Ինչի՞ համար է այս դաժան բաժանումը: Արցունքները վեր են ածվում երկար վշտալի հեկեկոցի, որը կորչում է *Marche funèbre*-ի դանդաղ ռիթմում»:

49

4. Adagio triste

«Հեղինակը հոգնում է արտասովորուց: Մեղեդին այդժամ դառնում է ուշադիր յուրաքանչյուր արցունքին, որը թվում է, թե դիպչում է հանգուցյալի հոգուն: Նորից են հնչում անորշիբիմյան ձայները: Հեղինակը ցանկանում է հանդարտվել, բայց ըմբոստության ճիչ է արձակում: Աստիճանաբար գալիս է խաղաղումը, ճակատագրին հնազանդումը, մինչդեռ թաղման ակորդները պահպանում են տխրության մթնոլորտը»:

50

Musical score for Adagio triste. The score is in 4/4 time and features a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The tempo is marked 'ADAGIO TRISTE'. The piece begins with a piano (p) dynamic and a triplet of eighth notes in the right hand. The left hand provides a steady accompaniment. The score includes dynamic markings such as 'pp' (pianissimo), 'ppp' (pianissimissimo), and 'pp' (pianissimo) again. Performance instructions include 'Rall... et douloureux' and 'echo'. The score concludes with a final piano (p) dynamic.

5. Lento doloroso

«Ա.Այնթապյանը շարունակում է դառնորեն արտասովել, քանի որ սիրելի հանգուցյալի հոգին գնում է դեպի հավիտենական կյանք. վերջնական բաժանման պահը եկել է, և Ա.Այնթապյանը հոգու համբարձվելը դեպի երկինք ներկայացնում է օդային, թեթև մեղեդիով, որն ավարտվում է հագիվ լսելի պիանիսիմոյով՝ հեղինակին թողնելով իր խորը վշտի հետ, որը չի անհետանում. այսպիսին է մահվան վշտալի առեղծվածը»:

51

Musical score for Lento doloroso. The score is in 4/4 time and features a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The tempo is marked 'LENTO DOLOROSO'. The piece begins with a piano (p) dynamic and a triplet of eighth notes in the right hand. The left hand provides a steady accompaniment. The score includes dynamic markings such as 'pp' (pianissimo), 'ppp' (pianissimissimo), and 'pp' (pianissimo) again. Performance instructions include 'echo douloureux' and 'echo douloureux'. The score concludes with a final piano (p) dynamic.

2.8. ԿՈՐՄՎԱԾ ԵՐՁԱՆԿՈՒԹՅՈՒՆ⁸⁶

(Թույլ տվեք ինձ արտասպել)

Տևողությունը՝ 9 րոպե:

**Ա.Այնթապյանի հուզիչ ստեղծագործությունը՝
նվիրված իր բժիշկ Ֆուադ Նիկոլա Հադդադին**

«Վիրաբուժական միջամտության պատճառով հեղինակն իրեն զգում է մահվան առեղծվածին դեմ-հանդիման, որը նրան անդադար հետապնդում է և ցավ պատճառում:

Այս հոգեվիճակն արտահայտելու համար Ա.Այնթապյանը ստեղծեց այս հուզիչ ստեղծագործությունը և այն նվիրեց բժիշկ Նիկոլա Հադդադին՝ որպես վկայություն հարգանքի և շնորհակալության, քանի որ բժիշկը փրկել է կոմպոզիտորի կյանքը:

«Bonheur perdu»-ն բացահայտում է հեղինակի դյուրազգացությունը և խորապես մարդկային զգացմունքները: Այս ստեղծագործությունը կատարելապես բացահայտում է հեղինակի խառնվածքը:

Ստեղծագործության մեջ Ա.Այնթապյանը պատկերացնում է իր հավերժական ճանապարհորդությունը դեպի վերջին հանգրվան և ծածուկ, անդադար արցունքներ է թափում իր բժշկի առջև, ով քաջությամբ նրան իր պատասխանատվության տակ է վերցրել:

Նա փորձում է հանդարտեցնել իր հիվանդին, բայց, ցավոք, ոչինչ չի կարող սփռվել հուսահատ սիրտը: Արցունքները կրկնապատկվում են և բերում են ներքին ըմբոստության, այն ժամանակ, երբ Ա.Այնթապյանը լսում է, ինչպես հեռավոր արձագանք, իր բժշկի անկեղծ ու զուսպ մխիթարանքը, որը հեղինակին վերադարձնում է ապրելու ուրախությունը:

Այսպիսին են այս ստեղծագործության արտահայտած տարբեր զգացմունքները⁸⁷:

Ծրագրային «Bonheur perdu»-ն բաղկացած է վեց մասից:

Ստորև ներկայացնում ենք «Bonheur perdu»-ի ծրագիրը⁸⁸:

⁸⁶ «Bonheur perdu», անթվակիր, ձեռագիր 5 թերթ, Գ.Ա.Թ., Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 2:

⁸⁷ Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1974թ., 9 հունիսի, ֆրանս., տպ. 30 թերթ, Գ.Ա.Թ., Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 63: Ֆրանսերենից թարգմանությունը՝ Մարգարիտա Քամայանի:

⁸⁸ Ըստ Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1974թ., 9 հունիսի,

1. Lento doloroso

«Տառապանքը անհանգստացնում է սիրտը: Արցունքները չեն դադարում»:

2. Andante melancolico

«Այս մասում հեղինակն ապստամբում է: Նա անճնատուր է լինում արցունքներին: Նա չի մխիթարվում: Նա ավարտում է այս մասը թաղման որոշ ակորդներով»:

3. Adagio triste

«Ա.Այնթապյանը շարունակում է դառն արցունքներ թափել: Անհանգստության զգացողություն: Իր վշտի խորությունը ցույց տալու համար հեղինակն այս մասն ավարտում է մռայլ սգո ակորդներով»:

4. Andante grave

«Այս մասում Ա.Այնթապյանն ըմբոստանում է ճակատագրի անարդարության դեմ: Արցունքները դառնում են հեծկլտոցներ: Վիրավոր սիրտ, հուսահատ վիճակ: Այս մասն ավարտվում է վշտալի ակորդներով»:

5. Lento pathetique

«Այս մասում Ա.Այնթապյանը հոգնություն է զգում շատ արտասվելուց: Յուրաքանչյուր արցունքը ցնցում է ու խոցում հեղինակի հոգին: Այդժամ թաղման ակորդները պահպանում են տխրության մթնոլորտը»:

6. Lento doloroso

«Ավելի ու ավելի հուզված՝ հեղինակը լալիս է իր «կորած երջանկության» համար և ավարտում է իր հուզիչ կոմպոզիցիան մռայլ սգո ակորդներով՝ մոտ Շոպենի թաղման քայլերգին, անսահման տխուր:

Եվս մեկ անգամ բժշկին իր շնորհակալությունը հայտնելու համար հեղինակն առաջարկում է նոր ստեղծագործություն հորինել՝ վերնագրելով այն «վերագտած երջանկություն» (ապրելու ուրախությունը), որը նա կնվիրի բժշկին և որտեղ նա ազատություն կտա իր զգացմունքներին»:

Շուտով կոմպոզիտորն իսկապես գրում է «Վերագտած երջանկությունը»՝ իր N 3 Ռ-ապստղիան:

Ի դեպ՝ «Bonheur perdu»-ի երաժշտության ուսումնասիրությունը ցույց տվեց, որ այն, ըստ էության, «Sur une tombe»-ի տարբերակն է, որտեղ հեղինակն ընդամենը փոխել է որոշ մասերի դասավորությունը:

Ֆրանս., տպ. 30 թերթ, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 63: Ֆրանսերենից թարգմանությունը՝ Մարգարիտա Քամայանի:

2.9. ՀՐԱԺԵՇՏԸ⁸⁹

Նվիրվում է նրանց, ովքեր սիրել են

«- Ամառային երեկո: երկինքը աստղապատ է: Հոգին լցվում է անբացատրելի ուրախությամբ և հավատով: Հավատում ես սիրուն, ցածր ձայնով շշուկով զգացմունքների անկեղծությանը:

- Այնտեղ ամեն ինչ կարգուկանոն է և գեղեցկություն, ճոխություն, անդորր և ցանկասիրություն:

ԲՈՂԼԵՐ

-Բայց ժամանակները սկսում են ոչնչացնել բացառիկ և անվերջանալի սիրո պատրանքը, դանդաղորեն անուրջը փշրվում է, տապալվում է:

Որքան գեղեցիկ էր երկինքը և մեծ հույսը:

- Սիրելի էակը հեռանում է: Խանդն է սողոսկում հոգու մեջ, որին գրկել են ամենամոլորական հույսերից: Արցունքներ են թափվում կորսված հույսի համար: Սուտ խոստումներ:

- Մի երեկոյի երազանք, մեկ օրվա հույս, ամեն ինչ շատ շուտ ավարտվեց: Սե՛ր, որտե՞ղ ես: Թե՞ միայն հույս ես, երազանք: Պետք է սիրել կամ ատել կամ լքել այն էակին, որին սիրել ենք և որը մեզ խաբել է:

- Պե՞տք է հավատալ թե՛ չհավատալ, ամեն ինչ մերժել, հավիտենական հրաժեշտով մնալ:

- Կամաց-կամաց հոգին հնազանդվում է և վերհիշում անցյալի խաղաղ օրերը: Միայն Աստվածը, իրական Մերը, իրական հույսն են վստահություն ներշնչում կյանքի հանդեպ: Բայց չնայած ամեն ինչի, հուսալքված սրտում ըմբոստություն է սկսվում⁹⁰:

Ահավասիկ ստեղծագործության արտահայտած տարբեր զգացմունքները: «Մեզանից յուրաքանչյուրը կարող է գտնել այս նոտաներում իր հոգու մասնիկը՝ իր հույսերը, իր հուսախաբությունները, իր ըմբոստությունները, իր հավատն Աստծո հանդեպ»⁹¹:

«Les Adieux»-ն առաջին անգամ հնչել է 1957-ի հունիսի 14-ին Մալ-

⁸⁹ «Les Adieux», անթվակիր, ձեռագիր 6 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 12:

⁹⁰ Տե՛ս Ծրագիր, 1957թ., 14 հունիսի, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 50: Ֆրանսերենից թարգմանությունը՝ Մարգարիտա Քամալյանի:

⁹¹ Տե՛ս Ծրագիր, 1957թ., 14 հունիսի, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 50:

վա Արի-Շաուդեի կատարմամբ⁹², 1963-ի հունիսի 21-ին այն նվագել է Աստրիդ Գալուստյանը⁹³, իսկ 1971-ի ապրիլի 25-ի համերգը «Les Adieux»-ով է սկսել Անի Բոյաջյանը⁹⁴:

Ստորև ներկայացնում ենք «Les Adieux»-ի ծրագիրը⁹⁵:

1. Maestoso (լուրջ և տխուր)

«Ներածություն: Հավատ սիրո հանդեպ, ապրելու ուրախություն»:

52

2. Lento triste

«Միավորված սիրով հավատալով հավերժական երջանկությանը՝ նրանք խաբվում են»:

53

⁹² Տե՛ս Programme, Ծրագիր, 1957թ., 14 հունիսի, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 50:

⁹³ Տե՛ս Programme, Ծրագիր, 1963թ., 2 հունիսի, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 54:

⁹⁴ Տե՛ս Programme, Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1971թ., 25 ապրիլի, ֆրանս., տպ. 28 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 62:

⁹⁵ Տե՛ս Ծրագիր, 1957թ., 14 հունիսի, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 50: Ֆրանսերենից փարզմանությունը՝ Մարգարիտա Քամալյանի:

3. Adagio cantabile

«Փորձիրիկ է բարձրանում, և տեսարանները հաջորդում են միմյանց: Տառապանքը կրծում է սիրտը: Արցունքները հեղվում են»:

54

4. Presto

Ճակատագրի հեզմանք: Կեղծ խոստումներ:

55

5. Andante melancolico (Reverie)

«Յավալի հուսախարություն: Դառն արցունքներ: Վիրավոր սիրտ»:

56

6. Adagio triste Les (Adieux) - Հրաժեշտը:

«Վերջնական բաժանման մասին հայտարարություն»:

57

7. Adagio et Presto

«Ճակատագրի անարդարության դեմ ընթրատությանը հետևում է աստվածային ներշնչանքը և ցավ պատճառող խաղաղությունը»:

58

Երրորդ մասը՝ Adagio cantabile-ն, կառուցված է Նախաբանի թեմատիկ կորիզի վրա: Այստեղ 2/4-ի փոխարեն՝ 4/4 է, երաժշտությունը ծավալվում է կրկնակի դանդաղ: Բացի այդ՝ նվագակցության մեջ ի հայտ է գալիս թաքնված երկձայնությունը:

Վեցերորդ մասում՝ Adagio triste, կրկնվում է երրորդ մասը՝ Adagio cantabile-ն: Տարածության վրա ստեղծվում են թեմատիկ կամարներ:

94

2.10. ՄՆԻԹԱՐՈՒԹՅՈՒՆ⁹⁶

Նվիրված է իր աշակերտուհի տիկին Կլոդ Չոզզոզիին (օրհորդական ազգանունը՝ Սալվա Աբի-Շաուդե)

1956-ի մայիսի 28-ին տեղի է ունենում Ա.Այնթապյանի շնորհալի սաներից մեկի՝ Սալվա Աբի-Շաուդեի մենահամերգը, որի ընթացքում առաջին անգամ հնչում է կոմպոզիտորի «Consolation» ստեղծագործությունը⁹⁷ նվիրված հենց առաջին կատարողին: Հետագայում «Consolation»-ը կատարվել է բազմիցս՝ 1962-ի հունիսի 17-ին՝ Սոսի Պակլայանի⁹⁸, 1964-ի հունիսի 14-ին՝ Արփինե Իփրանոսյանի⁹⁹, իսկ 1969-ի հունիսի 15-ին՝ Պերլ Միսկի¹⁰⁰ կատարմամբ:

Մի շարք հեղինակավոր բժիշկների հետ խորհրդակցելուց հետո Ա.Այնթապյանը գիտակցում է, որ իր առողջությունը վերականգնելու համար անհրաժեշտ է վիրաբուժական միջամտություն: «Ազդված այս պատահականությունից՝ հեղինակն ընկճվում է և հուսահատվում: Այդժամ նրա սաներից մեկը փորձում է նրան մխիթարել՝ արտասվում է հեկեկացող ուսուցչի հետ: Բայց իրադարձությունները զարգանում են. անհրաժեշտ է, որպեսզի կոմպոզիտորը գնա հիվանդանոց, և աստիճաններով բարձրանալիս սկսվում է ցավը: Այնուհետև արհեստական մահվան բերող ցավազրկումը մեղմում է ցավը, հետո արթնացումն է, երբ օրորվում ես ինչպես նավում, և ըմբոստություն, երբ հասկանում ես, որ գիշերները ցերեկներից հետո չեն բերում ապաքինում և երկարացնում են անկողնում ժամանակավոր կեցությունը: Վերջապես գալիս է այդքան սպասված օրը, երբ հեղինակը լքում է հիվանդանոցը՝ վերադառնալու դեպի լուսավոր կյանք, որը նա, այնուամենայնիվ, վերագտավ:

Այսպիսով, նա հասկացավ, որ մահվան դեմ իր պատերազմում,

⁹⁶ «Consolation», անթվակիր, ձեռագիր 5 թերթ, 5 թերթ, ընդ.՝ 10 թերթ, 2 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 4:

⁹⁷ Տե՛ս Ծրագիր, 1956թ., 28 մայիսի, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 49:

⁹⁸ Տե՛ս Ծրագիր, 1962թ., 17 հունիսի, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 53:

⁹⁹ Տե՛ս Ծրագիր, 1964թ., 14 հունիսի, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 55:

¹⁰⁰ Տե՛ս Programme, Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1969թ., 15 հունիսի, ֆրանս., տպ. 28 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 60:

անհանգստության դժվար պահերին իրեն օգնել է իր աշակերտի սփոփանքը»¹⁰¹:

Ստորև ներկայացնում ենք «Consolation»-ի ծրագիրը¹⁰²:

1. Ներածություն

«Իր ցավի պատճառը հասկանալու համար հիվանդ և անհանգիստ հեղինակը խորհրդակցում է մի քանի բժիշկների հետ»:

59

MAESTOSO (introduction)

The image shows a handwritten musical score for the introduction of 'Consolation'. It is in B-flat major (two flats) and 4/4 time. The tempo is marked 'MAESTOSO (introduction)'. The score consists of three systems of music. The first system has dynamics of piano (p), mezzo-piano (mp), and piano (p), with a 'Rall...' marking. The second system has dynamics of piano (p) and mezzo-piano (mp), with an 'e tempo' marking. The third system has dynamics of sforzando (sf) and piano (p), with a 'Rall...' marking. The score includes various musical notations such as notes, rests, and slurs.

2. Lento melancolico

«Աշակերտը գալիս է մխիթարելու իր ուսուցչին և նրա տխրությունը տեսնելիս ուսուցչի արցունքներին է միախառնում իր արցունքները: Ազդված սփոփանքի այս ժեստից՝ հեղինակը բարձրաձայն հեկեկում է»:

¹⁰¹ Տես Ծրագիր, 1956թ., 28 մայիսի, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 49: Ֆրանսերենից թարգմանությունը՝ Մարգարիտա Քամալյանի:

¹⁰² Նույն տեղում:

LENTO MALINCONICO

The musical score for page 60 is written for piano and bass. It begins with the tempo marking *LENTO MALINCONICO* and a 2/4 time signature. The key signature has two flats. The score includes several measures with dynamics such as *p* (piano), *pp* (pianissimo), and *ppp* (pianississimo). There are also markings for *rall.* (rallentando) and *a tempo*. The piece concludes with a series of chords in the piano part.

3. Presto

«Յավոր, պետք է հնազանդվել, և հյուրանոցի աստիճաններն այս հուսահատված էակի համար տառապանք են»:

PRESTO

The musical score for page 61 is marked *PRESTO* and is in 2/4 time with two flats in the key signature. It features a fast, rhythmic melody in the piano part and a supporting bass line. Dynamics include *sf* (sforzando) and *ss* (sottissimo). The score includes articulation markings such as *crast* and *accabl*. The piece ends with a final chord in the piano part.

4. Andante doloroso

«Անհրաժեշտ է վիրահատությունը, բոլոր կասկածներն արդարացված են: Հեղինակը մահացու տխուր է»:

62

Musical score for 'Andante doloroso'. The score is in G major (one flat) and 3/4 time. It consists of two systems of staves. The first system has two staves (treble and bass clef). The second system has two staves (treble and bass clef). The tempo is marked 'ANDANTE DOLOROSO'. Dynamics include *p*, *pp*, and *f*. There are slurs and accents throughout. A section marked '8-measure rest: ADAGIO (chacane)' is indicated.

5. Adagio

«Օրորոցային: Ցավազրկման քաղցրությունը և արթնանալուց հետո օրորում բթացումից, այնուհետև ընթրատություն, քանի որ հիվանդության սրացման պատճառով մի քանի շաբաթների ընթացքում գամվում է անկողնուն»:

63

Musical score for 'Adagio'. The score is in G major (one flat) and 3/4 time. It consists of three systems of staves. The first system has two staves (treble and bass clef). The second system has two staves (treble and bass clef). The third system has two staves (treble and bass clef). The tempo is marked '8-measure rest: ADAGIO (chacane)'. Dynamics include *pp*, *p*, and *m*. There are slurs and accents throughout.

98

6. Prestissimo

«Վերջապես եկավ այնքան սպասված ապաքինման և տանջանքի այս վայրից հեռանալու օրը: Ահա լուսավոր օրը, որը հեղինակին բերում է իր աստվածային սփոփանքը: Օ, սփոփանք, աստվածային ծաղիկ, որի բուրմունքը օգնում է մեզ դիմադրելու ցավին»:

64

2.11. ՌԱՊՍՈՂԻԻԱՆԵՐ

Ա.Այնթապլյանի արիվում գտնվում է չորս ռապսոդիա, որոնք կարելի է միավորել ռապսոդիաների շարքում: Դրանք են՝

> «Ռապսոդիա N 1»-ը¹⁰³, որն Ա.Այնթապլյանը նվիրել է Փարիզի հայտնի փաստաբան Թեոդոր Վալենսին: Այն ներշնչվել է և ստեղծվել Ֆոնտենբլոյի հիասքանչ միջավայրում¹⁰⁴: Ռապսոդիան հնչել է 1962-ի հունիսի 17-ին, Մոսի Պակլայանի կատարմամբ¹⁰⁵, իսկ 1969-ի հունիսի 15-ի համերգի երկրորդ բաժնում այն նվագել է Մոնա Ջաքարիան¹⁰⁶:

¹⁰³ Rhapsodie N 1, անթվակիր, ձեռագիր 5 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 15:

¹⁰⁴ Տե՛ս **Louis Checrallah**, Aroussiak Aintablian, «Le Soir», 28.04.1967.

¹⁰⁵ Տե՛ս Ծրագիր, 1962թ., 17 հունիսի, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 53:

¹⁰⁶ Տե՛ս Programme, Նյութեր Այնթապլյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1969թ., 15 հունիսի, ֆրանս., տպ. 28 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապլյանի ֆոնդ N 60:

- «Ռապսոդիա N 2»¹⁰⁷
- «Ռապսոդիա N 3» (Bonheur retrouvé)¹⁰⁸ - «Վերագտած երջանկություն»
- «Ռապսոդիա N 3» (Rêve poétique)¹⁰⁹ - «Բանաստեղծական երագ»
- Ռապսոդիա¹¹⁰, որը համարակալված չէ¹¹¹:

Ռապսոդիա N 2¹¹²,

Հաղթական հանդիսավոր ստեղծագործություն՝ նվիրված հարգարժան Մայր Վինսեն դը Փոլին...

«Իր ստեղծագործական երկար կարիերայի ընթացքում Ա.Այնթապյանն ստեղծել է բազմաքանակ և բազմապիսի ստեղծագործություններ: Դրանք աչքի են ընկնում հմայիչ թեմաների առատությամբ, զարգացման հարստությամբ, հարմոնիայի պարզությամբ: Նման պատկերացում կարելի է կազմել Ռապսոդիա N 2 ունկնդրելիս:

Ա.Այնթապյանը երաժշտության միջոցով արտահայտում է իր ապրած դրաման, թարգմանում իր տանջված և հուսախաբ հոգու զգացմունքները: Բայց այդ «գիշերը» անհետանում է ուրախությամբ՝ տեղը զիջելով պայծառ լուսաբացին, վերածննդին, որն անհետացնում է նրա մղձավանջը, խաղաղեցնում նրա հոգին: Նրա համարձակությունը վերածնվում է:

Ռապսոդիա N 2-ը սկսվում է կոպիտ և խճճված ակորդներով՝ արտահայտելով վշտալի իրավիճակը: Դանդաղ, ցածր նոտաները, մռայլ

¹⁰⁷ Rhapsodie N 2, 1963թ., կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 10 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 16:

¹⁰⁸ Rhapsodie N 3 (Bonheur retrouvé), անթվակիր, ձեռագիր 9 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 17:

¹⁰⁹ Rhapsodie N 3 (Rêve poétique), անթվակիր, ձեռագիր 11 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 18:

¹¹⁰ Rhapsodie, 1974թ., ձեռագիր 4 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 19:

¹¹¹ Ամենայն հավանականությամբ, այս Ռապսոդիան ստեղծվել է մյուսներից ավելի ուշ, և հերթական համարը պիտի ունենար:

¹¹² Rhapsodie N 2, 1963թ., կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 10 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 16:

Ֆրագները պարզ արտահայտում են հեղինակի շփոթմունքը: Անհանգիստ է նրա հոգին՝ միաժամանակ տենդալից և խռովահույզ: Հետո հեղինակը մաքուր և ազնիվ հոգու վստահելու կարիք է զգում: Հրաշալի կերպով օգնություն է հասնում՝ թեթևացնելով նրա հոգին, վեափոխելով նրա գոյությունը: Նա զգում է մեծ ուրախություն... Այսպես, նրա բազում տանջանքներն առիթ են դառնում նրա երաժշտական արվեստն իր արտահայտչական ողջ հարստությամբ արտահայտելու համար»¹¹³:

Ռապսոդիան առաջին անգամ հնչել է 1963-ի հունիսի 2-ին, Սոսի Պակլայանի կատարմամբ¹¹⁴: 1968-ի մայիսի 19-ի համերգի առաջին բաժնում այն նվագել է Արփինե Իփրանոսյանը¹¹⁵, իսկ 1974-ի հունիսի 9-ի համերգի առաջին բաժնում՝ Մոնա Չաքարիան ¹¹⁶:

Ռապսոդիա N 2-ը ծրագրային է և բաղկացած է 9 մասից:

Ստորև ներկայացնում ենք Ռապսոդիա N 2-ի ծրագիրը¹¹⁷:

1. Allegro – Molto moderato (Introduction - Կերածություն)

«Վճռականության պահ, քանի որ հեղինակը որոշել է վերջ դնել իր կասկածներին»:

65

¹¹³ Տե՛ս Ծրագիր, 1963թ., 2 հունիսի, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 54: Ֆրանսերենից թարգմանությունը՝ Մարգարիտա Քամալյանի:

¹¹⁴ Տե՛ս Ծրագիր, 1963թ., 2 հունիսի, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 54:

¹¹⁵ Տե՛ս Programme, Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1968թ., 19 մայիսի, ֆրանս., տպ. 17 թերթ, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 61:

¹¹⁶ Տե՛ս Programme, Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1974թ., 9 հունիսի, ֆրանս., տպ. 30 թերթ, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 63:

¹¹⁷ Ըստ՝ Ծրագիր, 1963թ., 2 հունիսի, Գ-ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 54: Ֆրանսերենից թարգմանությունը՝ Մարգարիտա Քամալյանի:

cresc. e string. poco a poco

2. Andante triste

«Անհանգստության զգացողությունը շարունակվում է...»

66

ANDANTE TRISTE

p, *pp*, *ppp*

3. Adagio

«Մեծ սրտով Ա.Այնթապյանը հաղորդակից է դարձնում իր ցավերին... Կրքոտ, հաճախ ընդհատուն ուրիշ և վշտալի շեշտ, որը թարգմանում է ներքին պայքարը և խորին տխրությունը»:

67

ADAGIO

ppp, *pp*, *ppp*, *p*

102

4. Andante grave – (à la marcia funèbre)

«Ավելի ու ավելի հուզված հեղինակը հիշում է իր բազմաթիվ դժբախտությունները... տխուր, դանդաղ, գրեթե թաղման էջ, որն արտահայտում է մի տեսակ տառապանքի կամ հուսահատությունը»:

68

5. Presto

«Եվ այժմ այս վիրավոր սիրտը ստանում է անհրաժեշտ թեթևությունը: Քաջալերում և վստահելի խոստում՝ արված նշանավոր հոգու ազնվությամբ»:

69

Handwritten musical score for page 69. The score is in 3/4 time and consists of three systems. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The first system includes a piano section with a forte (f) dynamic and a presto section with a fortissimo (fff) dynamic. The second system is marked piano (p). The third system is also marked piano (p) and ends with a double bar line.

6. Allegro

«Այսպիսով, հեղինակը զարմանքով է իրականացնում բարեգործական անակնկալը: Թեման ցուցադրվում է ռիթմի հետ միաժամանակ, որը շատ նրբագեղ վալսի ռիթմ է»:

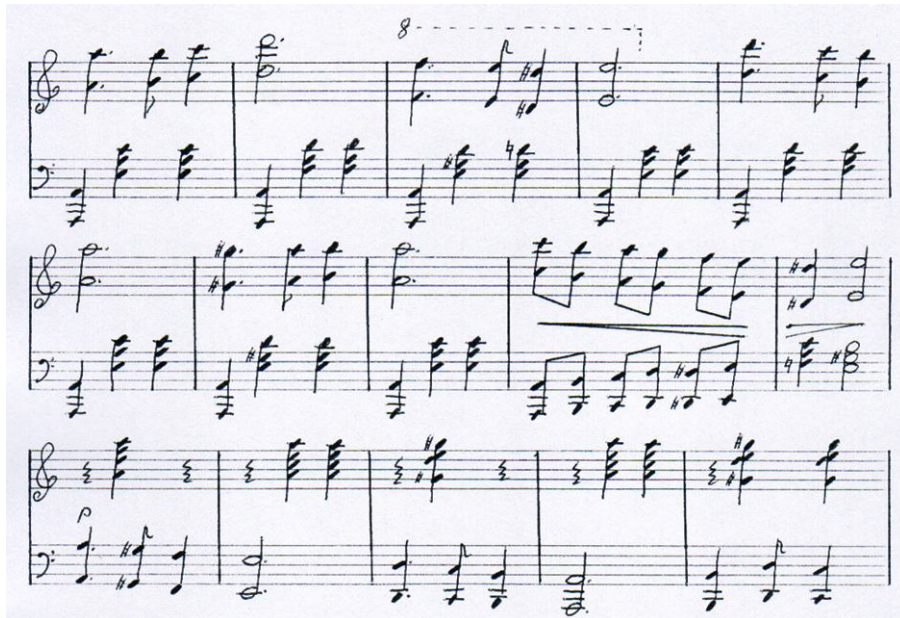
7. Allegro – Presto – Prestissimo (Valse dansante - վալս է պարային)

«Հեղինակին համակած մեծ ուրախությունը վերացնում է անհանգստության բոլոր հետքերը: Ցատկոտող ռիթմ»:

70

Handwritten musical score for page 70. The score is in 3/4 time and consists of two systems. The key signature has one sharp (F-sharp). The tempo marking is Allegro. The first system includes a piano section with a fortissimo (fff) dynamic. The second system continues the piece with various chordal textures.

104

8. Lento triste (Rêverie - Երազանք)

«Բայց ահա հեղինակի երազկոտ հոգին սկսում է լսել ինքն իրեն: Կարճ վերադարձ դեպի մռայլ անցյալը: Երազ, որը զարգանում է դյուֆիչ կերպով»:

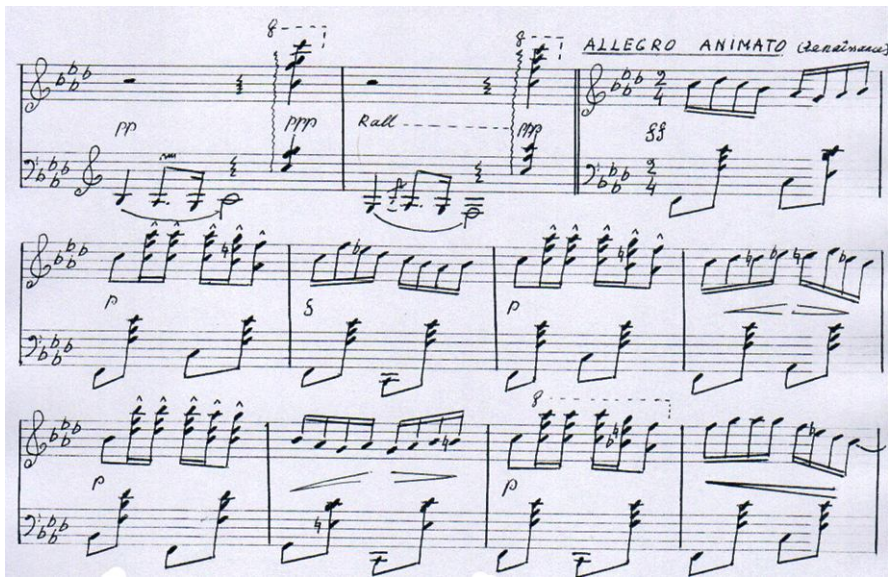
71

9. Allegro animato (Renaissance - Վերածնունդ)

«Վերածնունդ, որը թարգմանում է անմիջական շտապ զարթոնքը: Վերագտած խաղաղության և հրճվանքի զգացողություն: Ֆինալում աշխույժ կենդանություն»:

72

2.12. CHATTI YA DINYI¹¹⁸

Ա.Այնթապյանի դաշնամուրային ստեղծագործության ուշագրավ էջն է նրա անդրադարձը արաբական ժողովրդական երաժշտության մեղեդիներին:

Հրնթացս Ա.Այնթապյանի սաների 1963-ի հունիսի 2-ի համերգի Աստրիդ Գալուստյանը ներկայացնում է «Chatti ya dinyi»-ն¹¹⁹: 1964-ի հունիսի 14-ի համերգին Աստրիդ Գալուստյանի կատարմամբ հնչում են արաբական դաբկեների այնթապյանական փոխադրումները դաշնամուրի համար՝ «Chatti ya dinyi»-ն և «Ya Ghzayel»-ը¹²⁰: Մեկ տարի

¹¹⁸ «Chatti ya dinyi», անթվակիր, ձեռագիր 9 թերթ, 5 թերթ, 2 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 3:

¹¹⁹ Տե՛ս Ծրագիր, 1963թ., 2 հունիսի, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 54:

¹²⁰ Տե՛ս Ծրագիր, 1964թ., 14 հունիսի, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 55:

անց՝ 1965-ի հունիսի 13 համերգի ժամանակ Ժակլին Մասուդը նվագում է «Chatti ya dinyi»-ն, իսկ Սոնա Դուզջանը՝ «Ya Ghzayel»-ը¹²¹: 1969-ի հունիսի 15-ի համերգի առաջին բաժնում Ժակլին Մասուդը կրկին հանդես է գալիս «Chatti ya dinyi»-ի կատարմամբ¹²²:

«Երկրի հոգին թրթռում է ժողովրդական պարերում և երգերում: Լիբանանյան ֆոլկլորը մի քանի տարի է, ինչ զգայուն կերպով զարգանում է: Լուրջ ջանքեր են ձեռնարկվում՝ այն ամենուր ճանաչված դարձնելու ուղղությամբ:

Դաշնակահար և կոմպոզիտոր Ա.Այնթապյանը չի կարող անտարբեր մնալ նորարարական այս շարժման հանդեպ: Սեր ունենալով ժողովրդական մեղեդիների հանդեպ՝ նա որոշել է շատ զգայուն կերպով դաշնամուրի համար փոխադրել «Դաբկեն» («dabké»), որն այս ֆոլկլորի լավագույն արտահայտչանական է: Այն նկարչագեղ և հմայիչ, սիրելի Լիբանանի արտացոլանքն է:

Նշենք, որ ստեղծագործության ամբողջ հմայքը իրար հարևանող երկու՝ Հայկական-Լիբանանյան միտումների նրբաճաշակ, հիասքանչ միախառնումն է: Դրանք բնութագրական թեմաների և ռիթմերի վարիացիաներ են, որոնք հիշեցնում են Արևելքի ճոխ գեղեցկությունը»¹²³:

---

¹²¹ Տե՛ս Ծրագիր, 1963թ., 2 հունիսի, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 54:

¹²² Տե՛ս Programme, Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1969թ., 15 հունիսի, ֆրանս., տպ. 28 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 60:

¹²³ Տե՛ս Ծրագիր, 1963թ., 2 հունիսի, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 54: Ֆրանսերենից փարզմանությունը՝ Մարգարիտա Քամալյանի:

ՎԵՐՁԱԲԱՆ

Սիրելի ընթերցող:

Շնորհակալ եմ, որ համբերատար ընթերցեցիր լիբանանահայ կոմպոզիտոր, դաշնակահարուհի, մանկավարժ և երաժշտական-հասարակական գործիչ Արուսյակ Այնթապյանի ստեղծագործությանը նվիրված համառոտ ակնարկը:

➤ Հումանիստական ուղղվածությամբ է առանձնանում Ա.Այնթապյանի ստեղծագործության գաղափարական բովանդակությունը: Նրա ուշադրության կենտրոնում են գտնվել մարդկության ապագայի հետ կապված համամարդկային թեմաներ: Առաջին հերթին՝ խաղաղության թեման՝ «La Paix» («Խաղաղություն»)՝ նվիրված ՄԱԿ գլխավոր քարտուղար ՈՒ Թանին (1968) և «Bénédiction Papale au Liban» («Պապի օրհնությունը Լիբանանում»)՝ նվիրված Հռոմի 262-րդ պապ Պողոս VI-ին (1965): Հումանիստ կոմպոզիտորն իր բողոքի ձայնն է բարձրացնում հումանիզմի հակոտնյաների դեմ. մի դեպքում նա դատապարտում է պատերազմները՝ «Homage» («Հարգանքի տուրք»)՝ նվիրված Շառլ դը Գոլին (1969), մյուս դեպքում՝ ահաբեկչությունը՝ «La Tragédie de Dallas» («Դալասի ողբերգությունը»)՝ նվիրված ԱՄՆ 35-րդ պրեզիդենտ Ջոն Ֆիցջերալդ Քենեդու հիշատակին (1963): Միևնույն ժամանակ կոմպոզիտորին ոգևորում են մարդկության գիտական մտքի նվաճումները՝ «Odysseé Spatiale» («Տիեզերական ոդիսական», 1970): Պատահական չէ, որ դեռևս Ա.Այնթապյանի կենդանության օրոք նշվել է, թե՛ «իր մօտ շեշտուող նկարագրի ամենէն զորաւոր գիծն է մարդկայինը: Եւ որովհետեւ իսկական արուեստը ցեղի, կրօնքի եւ ազգութեան ստեղծած կաշկանդումները յաճախ կ'անտեսէ, Արուսեակ Այնթապլեան ներշնչուած է միջազգային առում ունեցող նիւթերով եւ դէպքերով, որոնք մօտիկ են մարդկային հոգիին»¹: Պատասխանելով թղթակցի «Ի՞նչ ձեռով կը յօրինէք ձեր երաժշտական կտորները» հարցին նա խոստովանել է՝ «Անոնք ինձի կը ներկայանան վայրկենական ներշնչումով մը, զոր անմիջապէս թուղթին պէտք է յանձնուի: Նիւթի մը մասին երկար ժամանակ մտածելով չէ որ ներշնչումը կը հրաւիրեմ, այլ ան կուգայ

¹ **Գոճայեան Աստղիկ**, Արուսեակ Այնթապլեանի հետ, Թերթից կտրուկներ, Անթվակիր, հայերեն, տպագիր 13 թերթ, 7 փաթեթ, Գ.Ա.Թ, Արուսյակ Այնթապյանի ֆոնդ N 66:

յանկարծ եւ ես անոր ձեռն ու մարմին կուտամ դաշնակիս վրայ փորձելով զանազան երաժշտական նախադասութիւններ եւ պարբերութիւններ»²:

➤ Յավոք, Ա.Այնթապլյանի դաշնամուրային ստեղծագործության մեջ չկա անդրադարձ հայկական թեմաներին: Ի պատասխան թղթակցի «հետաքրքիր է իմանալ թէ երբեք չե՞ք ներշնչուած ազգային դէպքով մը, ըլլայ այդ պատմական թէ այժմէական, եւ կամ կը ծրագրէ՞ք նման կտոր մը յօրինել» պրոֆեսորը խոստովանել է. «Շատեր ուղղած են ինձի այդ հարցումը, նոյնիսկ առաջարկուեցաւ Մեծ Եղեռնի յիշատակին յօրինել երաժշտական գործ մը: Սակայն ինչպէս արդէն յիշեցի, սպասարանքի վրայ եւ կամ դիտումնաւոր կերպով չեմ կրնար ընել այդ եւ թէ ներշնչումը ինքն է որ պիտի գայ զիս աշխատանքի լծուելու: Դիշդ է որ ներշնչումի աղբիւրներ չեն պակսիր հայ իրականութեան մէջ եւ վստահ եմ թէ գեղեցիկ օր մը պիտի կարենամ ժողովուրդիս նուիրել իմ հայրու զգացումներուս հաւաստիքը»³:

➤ Փայլուն դաշնակահարուի ու հմուտ մանկավարժի՝ պրոֆեսոր Ա.Այնթապլյանի ստեղծագործական հետաքրքրությունների կենտրոնում հարատւ գտնվել է դաշնամուրը, որին է վստահել իր հույզերն ու ապրումները: Եվ դա պատահական չէ՝ Փարիզում Ալֆրեդ Կորտոյի դեկավարությամբ իր երաժշտական կրթությունն ավարտած կոմպոզիտորը հետագայում խոստովանել է, թե «Հոն էր նաեւ որ ձեռն ու մարմին առաւ յօրինողի ոճս որը յստակօրէն Շոբենիստ է եւ հետեւաբար սանթիմանթալ ու րոմանթիք»⁴: Եվ ինչպէս Շոպենը, այնպէս էլ Ա.Այնթապլյանն իր ստեղծագործությանն մեջ սահմանափակվեց դաշնամուրով:

➤ Հարուստ ու բազմազան է Ա.Այնթապլյանի գեղարվեստական աշխարհը. մի կողմից՝ խոր հոգեբանականություն ու նուրբ լիրիզմ, մյուս կողմից՝ ռեալ իրականություն: Դաշնամուրային ստեղծագործություններում գերակշռում են մի կողմից՝ սիրո, մյուս կողմից՝ տխրության, թախծի, բաժանման, մահվան մոտիվները: Ավելին՝ Ջոն Քենեդու հիշատակին է նվիրել «Դալասի ողբերգությունը», իսկ իր վաղամեռիկ եղբոր հիշատակին՝ «Շիրմի վրա»-ն և «Արցունքները»:

➤ Ա.Այնթապլյանն իրեն իրավացիորէն համարել է ռոմանտիզմի ներկայացուցիչ: Պատասխանելով Աստղիկ Գոճայանի «Արուեստի

² Նույն տեղում:

³ Նույն տեղում:

⁴ Նույն տեղում:

քննադատներու կարծիքը ի՞նչ է ձեր ոճին նկատմամբ» հարցին՝ պրոֆեսորն ասել է՝ «Անոնք հազուադիտ կը նկատեն զայն, մանաւանդ այս դարուս, ուր կը տիրէ իրապաշտն ու գերիբապաշտը: Գիշդ այս պատճառով էր որ երբ վերջերս Բարիզի մէջ երաժշտասէրներու եւ արուեստագէտներու խումբ մը ունկնդրեց «Տալլասի Ողբերգութիւն»ն ու յօրինումներէս մի քանին, անակնկալի եկած 19-րդ դարու պատկանող այդ զգացական մօտեցումէն, ինծի առաջարկուեցաւ տրամադրել վիլլա մը, ուր պիտի մնայի երկու ամիս եւ եղանակներ յօրինելի շարք մը բովանդակութիւններու: Ընդունեցի. քաշուեցայ բնութեան այդ խաղաղ անկիւնը եւ գործի լծուեցայ: Մի քանի օր վերջ արդէն աւարտած էին աշխատանքս»⁵: Ուստի միանգամայն տրամաբանական է, որ իր ստեղծագործություններում նա մեծ տեղ է հատկացրել ծրագրայնությանը, ընդ որում՝ մի դեպքում ընդհանրացված, այսինքն՝ վերնագրված է միայն պիեսը, ինչպես, օրինակ, «Տխրություն», «Ափսոսանք», «Բաժանում», Ջորջ Այնթապլյանի հիշատակին նվիրված «Արցունքները» և այլն, ինչպես նաև գործեր երկու դաշնամուրի համար՝ «Հուշ», «Միայն քեզ համար» և այլն, իսկ մյուս դեպքում առկա է ստեղծագործության ծավալուն սյուժե՝ «Hymne au Liban» («Ձոն Լիբանանին»)՝ նվիրված Լիբանանի Հանրապետության նախագահ Շառլ Հելուին, «La Paix» («Խաղաղություն»)՝ նվիրված ՄԱԿ գլխավոր քարտուղար ՈՒ Թանին, «La Tragédie de Dallas» («Դալասի ողբերգությունը»)՝ նվիրված ԱՄՆ 35-րդ պրեզիդենտ Ջոն Ֆիցջերալդ Բենեդու հիշատակին, «Sur une tombe» («Շիրմի մոտ»)՝ նվիրված եղբոր հիշատակին, «Hommage» («Հարգանքի տուրք»)՝ նվիրված Շառլ դը Գոլին, «Odysseé Spatiale» («Տիեզերական ոդիսական»), «Bonheur perdu» («Կորսված երջանկություն», Թույլ տվեք ինձ արտասվել)՝ նվիրված իր բժիշկ Ֆուադ Նիկոլա Հադդադին, «Consolation» («Մխիթարություն»), «Les Adieux» («Հրաժեշտը»)՝ նվիրված նրանց, ովքեր սիրել են: Որոշ դեպքերում նշում է միայն ժանրը՝ Ֆանտազիա, Ռասսոդիա և այլն:

➤ Ա.Այնթապլյանը ժամանակի պետական, քաղաքական, հոգևոր և այլ հզոր դեմքերին՝ Լիբանանի պրեզիդենտ Շառլ Հելուին, ՄԱԿ գլխավոր քարտուղար ՈՒ Թանին, Շառլ դը Գոլին, Հռոմի Պողոս VI Պապին է ընծայել իր գործերը:

➤ Լիբանանի հավատարիմ քաղաքացին անդրադարձել է լիբա-

⁵ Նույն տեղում:

նանյան ժողովրդական դաբլեներին՝ դրանք մշակելով դաշնամուրի և երկու դաշնամուրի համար՝ «Chatti ya dinnyi» և «Debki N 2» («Ya Ghzayel»), գրել «Չոն Լիբանանին», «Լիբանանի ողբերգությունը», «Մաիդ Աբլ» և «Պապի օրհնությունը Լիբանանում» և այլն:

➤ Մելոդիկայում միահյուսված են վոկալայնությունն ու գործիքայնությունը, երգայնությունն ու պարայնությունը (վալս, տանգո), կանտիլենան և ասերգը: Ի դեպ՝ թեև նրա դաշնամուրային պիեսների պահպանված ձեռագրերում չենք հանդիպում վալսի, և հայտնի է, որ 1965թ. հունիսի 13-ի համերգի ժամանակ Արտեմիս Դելենյանի նվագել է կոմպոզիտորի «Grand Valse Brillante»-ն, սակայն նրա բազմամաս գործերում բազմաթիվ են որպես առանձին բաժին վալսի կիրառման դեպքերը: Այսպես՝

«**Bénédiction Papale au Liban**» - 5-րդ մասում (Allegro animato)

9-րդ մասում (Moderato)

11-րդ մասում (Presto)

12-րդ մասում (Prestissimo)

«**La Paix**» - 6-րդ մասում՝ Allegro (Tempo di Valse)

«**Hommage**» - Մաս երկրորդ - N 3, Allegro animato (Tempo di Valse: espoir - Հույս)

Մաս երրորդ - N 4, Allegro vivace (Tempo di Valse: combat - Մարտ)

N 6, Presto Prestissimo (Valse sautillante:

Victoire - Ցատկոտող վալս. Հաղթանակ)

Rhapsodie N 2 - Վալս a-moll

Rhapsodie N 3 (Bonheur retrouvé) - Վալս cis-moll

Rhapsodie N 3 (Rêve poétique) - Վալս cis-moll:

➤ Լադահարմոնիկ տեսակետից՝ զարմանալիորեն նրա գրեթե ողջ ստեղծագործությունը գրված է մինորում՝

«Չոն Լիբանանին», «Հարգանքի տուրք», «Խաղաղությունը», Ռ-ապտոդիա N 1, «Ափսոսանք», «Հուշ» և այլն՝ c-moll,

«Մխիթարություն», «Գալասի ողբերգությունը», «Արցունքները», «Բաժանում»՝ f-moll,

«Կորսված երջանկություն», «Շիրմի վրա»՝ es-moll,

«Հրաժեշտը», Ռ-ապտոդիա N 2՝ b-moll,

Ռ-ապտոդիան, N 3 երկու Ռ-ապտոդիաները՝ cis-moll,

«Տխրություն»՝ fis-moll և այլն:

Ընդ որում, ստեղծագործության ամբողջ ընթացքում պահպանելով միևնույն տոնայնությունը՝ ստեղծում է կուռ ու ամբողջական դրամատուրգիա: Առանձին մասերի միջև հակադրություն ու տարաբնույթ կերպարներ ստեղծելիս չի դիմում լադային կոնտրաստներին, մաժոր հատվածներ չկան: Օգտագործում է ռեգիստրային և ֆակտուրային հնարներ:

➤ Ա.Այնթապլյանի ստեղծագործության միջով կարմիր թելի պես անցնում է բնական միևնորի վերին տետրախորդը՝ վարընթաց շարժմամբ, որը բազմազան կիրառմամբ ստեղծում է տարբեր կերպարներ:

➤ Լինելով փայլուն դաշնակահար՝ Ա.Այնթապլյանը բացահայտեց դաշնամուրային ֆակտուրայի հարուստ հնարավորությունները: Նրա գործերն ընդգրկում են գործիքի ողջ դիապազոնը: Հանդիպում են ֆիգուրացիոն թեմատիզմի արտահայտիչ նմուշներ: Ա.Այնթապլյանի դաշնամուրային ոճն առանձնանում է մեղեդայնությամբ, ճկունությամբ՝ դաշնակահարից պահանջելով վիրտուոզություն: Հաճախ կոմպոզիտորը դաշնամուրը մեկնաբանում է որպես նվագախումբ՝ վերարտադրելով նվագախմբային հնչողություն:

➤ Ա.Այնթապլյանի դաշնամուրային ստեղծագործության ժանրերն ու ձևերը ռոմանտիզմի հունում են: Կոմպոզիտորի մոտ հավասարաչափ տեղ են գրավում ինչպես մանրանվագը, այնպես էլ խոշոր՝ մեկմասանի կամ ցիկլիկ ձևը: Ընդ որում՝ բազմամաս ձևերն օժտված են միջանցիկ զարգացմամբ, երբեմն հանդիպում են մոնոթեմատիզմի կիրառման դեպքեր, թեմատիկ կամարներ:

Հ. Գ.

Յուրաքանչյուր կոմպոզիտոր ապրում է ճիշտ այնքան, որքան հնչում է նրա երաժշտությունը, իսկ երաժշտությունը հնչում է այն դեպքում, եթե հրատարակված են նոտաները:

Ուստի կարծում ենք, որ անհրաժեշտ է վերջապես մոռացության փոշուց թոթափել Ա.Այնթապլյանի երաժշտությունը՝ հրատարակել նրա ստեղծագործությունները, որոնք գերազանցապես անտիպ՝ ժամանակին մեծ ժողովրդականություն են վայելել ու կատարվել, իսկ այսօր մեզ անհայտ են:

Դա կարևոր քայլ կլինի Ա.Այնթապլյանի ստեղծագործության վերածննդի ճանապարհին, որովհետև դրանից հետո միայն հնարավոր

կղառնա դրանց կատարումը հայ և օտար երաժիշտների կողմից:

Իսկ մինչ այդ...

Մինչ այդ՝ գրքի հավելվածում զետեղեցինք մինչ օրս մեզ անհայտ, մինչդեռ ժամանակին մեծ ժողովրդականություն վայելած նրա դաշնամուրային ստեղծագործություններից երկուսը՝ N 3 «Bonheur retrouvé» («Վերագտած երջանկություն»)՝ ռասպոդիան⁶ և «Chatti ya dinyi»⁷ պիեսը, ինչպես նաև «Pour toi seul»⁸ («Միայն քեզ համար») ֆրանսերեն տանգոն ձայնի և դաշնամուրի համար (խոսք՝ Ժան Ժուենի և Ժաննա Պակոյի), որոնք Հայաստանում տպագրվում են առաջին անգամ: Ի դեպ, ստեղծագործությունների ընտրությունը պատահական չէ: Լիբրանսում իր երկրորդ հայրենիքը գտած կոմպոզիտորն իր «Chatti ya dinyi»-ում մշակել է արաբական ժողովրդական մեղեդին՝ իր հարգանքի տուրքը մատուցելով Լիբրանանի արաբ ժողովրդին:

Առաջիկայում ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտը նախատեսում է Ե. Չարենցի անվան գրականության և արվեստի թանգարանում, որտեղ խնամքով պահվում է կոմպոզիտորի արխիվը, կազմակերպել համերգ, որի ընթացքում ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտի արվեստագիտության թեկնածու գիտաշխատողները, ասպիրանտներն ու հայցորդները, ովքեր միաժամանակ միջազգային ու հանրապետական մրցույթների դափնեկիրներ դաշնակահարներ են, կներկայացնեն Ա.Այնթապյանի դաշնամուրային ստեղծագործության էջերը: Հայրենիքում, ուր նա այդպես էլ չայցելեց, առաջին անգամ կհնչի կոմպոզիտորի երաժշտությունը՝ ազդարարելով նրա երաժշտության մեծ նավարկության մեկնարկը:

Իսկ հետո՝ միգուցե ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտի և ՀՀ սփյուռքի նախարարության համատեղ ջանքերով, «Սփյուռքահայ արվեստ. արդի վիճակը և զարգացման հեռանկարները» ծրագրի շրջանակներում, հնարավոր լինի իրականացնել Ա.Այնթապյանի ժառանգության ակադեմիական հրատարակությունը...

⁶ «Rhapsodie N 3 (Bonheur Retrouvé)», անթվակիր, ձեռագիր 9 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 17:

⁷ «Chatti ya dinyi», անթվակիր, ձեռագիր 5 թերթ, 2 փաթեթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 3:

⁸ «Pour toi seul», անթվակիր, Բեյրութ, տպագիր, ֆրանսերեն 2 թերթ, Գ.ԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 29:

Rhapsodie Nr. 3 Aroussiak Aintablian

per Parte 3 movimenti
Impetuoso

Lento

Impetuoso

p *f* *cresc.*

Lento

ff

mf *f*

©Škorp Nr. 1174 - 5 Systeme

Handwritten musical score for piano, featuring multiple systems of staves. The score includes dynamic markings such as *f*, *mf*, *ff*, *p*, *pp*, and *f*. Performance instructions include *cresc. poco a poco* and *Poco più mosso*. The score is heavily annotated with fingerings and articulation marks. Rehearsal marks 20 and 30 are present. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4.

Handwritten musical score for piano, consisting of four systems of music. The score is written in treble and bass clefs with a key signature of two sharps (F# and C#). The music includes various dynamics such as *pp*, *mf*, and *ppp*, and performance instructions like *Con tristezza*, *espr.*, *rall.*, and *a tempo*. The score is heavily annotated with handwritten fingering numbers (1-5) and includes a circled number '40' and a circled number '50' indicating measure numbers. The piece concludes with a double bar line and a circled number '3'.

System 1: Includes fingering numbers (e.g., 5 3 4 1, 5 2 4 1) and dynamics *p* and *pp*.

System 2: Marked *Con tristezza* and *espr.*. Includes dynamics *pp* and *mf*. Includes the circled number 40.

System 3: Marked *rall.* and *a tempo*. Includes dynamics *pp* and *p*. Includes the circled number 50.

System 4: Marked *a tempo*. Includes dynamics *ppp* and *pp*. Includes the circled number 50.

At the bottom left, there is a small printed note: "©Škrieva Nr. 11/4 - 5 Systeme".

Lento
melancolico

Handwritten musical score for piano, featuring a melodic line with various ornaments and a harmonic accompaniment. The score includes dynamic markings such as *pp*, *mf*, *p*, *f*, and *dolcissimo*, along with performance instructions like "Lento melancolico", "a tempo", and "rall.". Fingering numbers are written above and below notes throughout the piece.

Handwritten musical score for piano, featuring various dynamics, articulations, and performance instructions. The score is written in treble and bass clefs with a key signature of two sharps (F# and C#).

Key features and markings include:

- Measure 80:** Dynamics range from *f* (forte) to *p* (piano) and *mf dim.* (mezzo-forte, decrescendo). Includes fingerings like 4 2 1 and 4 2 1, and articulations like *écho*.
- Measure 81:** Dynamics include *pp* (pianissimo) and *ff* (fortissimo). Includes the instruction *espr.* (espressivo) and *Animato*.
- Measure 82:** Dynamics include *ff* and *f*. Includes the instruction *Piu animato martellato*.
- Measure 83:** Dynamics include *ff*, *sf* (sforzando), *fff* (fortississimo), *p*, and *pp*. Includes the instruction *meno mosso misterioso*.
- Measure 84:** Dynamics include *ff*. Includes the instruction *accel.* (accelerando).

The score includes numerous fingerings, slurs, and dynamic markings throughout, indicating a complex and expressive piece.

©Gábor Nr. 11 1/4 - 8 Systema

3 = Partie 1 *Mauremieu*
Valse dansante
Allegro moderato

ff

mf

f

cresc.

Agitato

100 110 120 130

Handwritten musical score for piano, measures 140-160. The score is written in treble and bass clefs with a key signature of two sharps (F# and C#). It includes complex fingering numbers (1-5) and dynamic markings such as *f* and *Più agitato*. Measure numbers 140, 150, and 160 are boxed. The piece concludes with a double bar line and the instruction "V.S." (Vincenzo).

Più agitato

f

140

150

160

V.S.

•Shocho• Nr. 11 1/4 • 5 Systeme

Presto

cresc. ed accel.

170

Meno mosso

Andante triste Partic 1 alla

180

Rhapsodie Nr. 3

Handwritten musical score for Rhapsodie Nr. 3, consisting of five systems of music. The score is written for piano and includes various dynamics and performance markings. The first system starts with a piano (*p*) dynamic and features a melodic line with a 5-finger fingering and a bass line with a 3-finger fingering. The second system continues the melodic line with a 5-finger fingering and a bass line with a 3-finger fingering. The third system features a piano (*pp*) dynamic and a melodic line with a 5-finger fingering, followed by a forte (*f*) dynamic. The fourth system is marked *rall.* and features a melodic line with a 4-finger fingering and a bass line with a 4-finger fingering. The fifth system is marked *Allegro vivace* and features a melodic line with a 4-finger fingering and a bass line with a 4-finger fingering. The score includes various performance markings such as *pp*, *f*, *rall.*, and *Allegro vivace*. It also includes section markings: "Parte 1 ab int" and "Valse 1. u. trionfante". The score is marked with various fingerings (e.g., 5, 4, 3, 2, 1, 2, 3, 4, 5) and includes a "V.S." marking at the bottom right. The publisher's name "Schöner No. 117/1 - 5 Systeme" is visible at the bottom left.

Handwritten musical score for piano, consisting of five systems of music. The score is written in treble and bass clefs with a key signature of two sharps (F# and C#).

- System 1:** Features a *marcato* tempo marking. The right hand has a melodic line with a dotted rhythm, and the left hand has a bass line with a dotted rhythm. Fingering numbers (1-5) are written above the notes.
- System 2:** Marked *Poco meno* and *leggiero (superficiellement)*. It includes a dynamic marking of *p* (piano) and a *tenuto* marking. A box labeled "250" is present. Fingering numbers are written above the notes.
- System 3:** Continues the piece with a dynamic marking of *p*. A box labeled "260" is present. Fingering numbers are written above the notes.
- System 4:** Features a dynamic marking of *f* (forte). Fingering numbers are written above the notes.
- System 5:** Marked *6: Partie 1. M. Fin* and *Andante sostenuto*. It includes a dynamic marking of *f*. A box labeled "270" is present. Fingering numbers are written above the notes.

At the bottom left of the page, there is a small text: "Schaerer No. 117/8 - 5 Systeme".

Handwritten musical score for piano, featuring multiple systems of notation. The score includes various dynamics such as *p*, *pp*, *f*, and *sf*. Performance instructions include *avec beaucoup de tristesse* and *à la clochette funèbre*. The notation includes complex fingerings, slurs, and accents. A section is marked *se fine*. The score is written in a key signature of two sharps (F# and C#) and a 4/4 time signature.

System 1: *p*, *pp*, *p*. Fingerings: 4 2 1, 4 2 1, 3 4 3 2 1, 4 2 1.

System 2: *f*, *sf*, *p*. Instruction: *avec beaucoup de tristesse*. Fingerings: 5 4, 4 2, 3, 5 4 3 2 1, 5 2 3, 5 2 1.

System 3: *ff*, *pp*. Instruction: *à la clochette funèbre*. Fingerings: 4 3 2 1 4, 4, 3, 3, 3, 3, 2, 2, 5 1 4, 3 1 4, 5, 2 3 4 1.

System 4: *p*. Fingerings: 4 2 3, 4 3 2, 3, 4 4 3, 4 3 2, 1, 4 2 3 2 1, 4 3 2 1, 5 3 2 1 2 3, 5 3 2 1 2 3.

System 5: *pp*. Fingerings: 5 4 3, 2 4 3, 3, 3 4 5, 4 3 2, 3 4 5, 4 3 2, 3 4 5, 5 4 3, 5 4 3 2 1.

Rhapsodie Nr. 3

Handwritten musical score for Rhapsodie Nr. 3, featuring piano and bass staves with various musical notations, dynamics, and performance instructions. The score is divided into several systems, each with a measure number in a box (300, 310, 320).

System 1 (Measures 300-304): Starts with a box containing the number 300. The tempo is marked *Più mosso*. Dynamics include *dolcissimo* and *f*. Fingerings and articulations are indicated above and below notes.

System 2 (Measures 305-309): Starts with a box containing the number 305. The tempo is marked *Animato*. Dynamics include *ff* and *f*. The instruction *furioso* appears below the bass staff.

System 3 (Measures 310-314): Starts with a box containing the number 310. The dynamic is marked *mf*. The instruction *Allegro animato* is written above the staff.

System 4 (Measures 315-319): Starts with a box containing the number 315. The tempo is marked *rall.*. Dynamics include *pp* and *mf*. The instruction *simile* is written below the bass staff.

System 5 (Measures 320-324): Starts with a box containing the number 320. The dynamic is marked *p dolce*.

Throughout the score, there are numerous handwritten annotations, including fingerings (e.g., 1, 2, 3, 4, 5), slurs, and dynamic markings.

4
14

2 4 3 1 2 3 1 3 2 1 2 3 2 3 1 2 3 2 3 2

2 1 #5 1 4 1 2 3 4 #5 4 3 2 3 4 4 #5 4

p

3 2 1 2 3 8 1 2 3 2 4 3 1 2 3 1

2 3 4 5-2 1 2 5-3 2 1 2 3 4 5-2 1 2 3 1 3 3 4

pp (echo) senza espressione

8 7 3 2 1 2 3 2 3 1 2 3 2 1 4 3 2 3 1

4 5-2 1 2 3 1 3 4 5-2 1 2 3 1 2 1 4 3 2 3 1

Più animato
mf

8 7 3 2 1 2 3 2 3 1 2 3 2 1 4 3 2 3 1 2 1 3 1

1 2 3 1 2 3 4 3 2 3 1 2 3 1 2 3 1 2 1 3 1

cresc.

Presto
ff

3 2 1 4 2 1 2 4 2 1 2 3 2 1 2 3 2 1 2 3 2 1

4 2 1 4 2 1 3 4 2 1 2 4 1 2 3 2 1 2 3 2 1 2 3 2 1

350

4 2 1 2 4 2 1 2 2 3 2 2 3 2 2 3 2

f cresc.

Più animato

360

2 3 2 2 3 2 2 3 2 2 3 2

cresc. sempre

ff

7 5 2 1

370

8

8

cresc.

©Götsche Nr. 1114 - 5 Systeme

8

Detailed description: This is a page of musical notation for a piano piece, likely in G major. The score is divided into five systems. The first system (measures 350-359) features a bass line with eighth-note patterns and a treble line with chords. Fingerings are indicated with numbers 1-4. Dynamics include 'f cresc.'. The second system (measures 360-369) shows a more active treble line with sixteenth-note runs and a bass line with chords. Dynamics include 'cresc. sempre' and 'ff'. The instruction 'Più animato' is placed above the second system. The third system (measures 370-379) continues the sixteenth-note runs in the treble. The fourth system (measures 380-389) features a treble line with eighth-note patterns and a bass line with chords. The fifth system (measures 390-399) continues the eighth-note patterns. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings.

Handwritten musical score for piano, featuring several systems of music with various annotations and performance instructions. The score is written in treble and bass clefs with a key signature of two sharps (F# and C#).

Key annotations and instructions include:

- 6^e Partie** (6th Part)
- Souvenir**
- Andante tranquillo**
- riten. molto** (ritardando molto)
- 380** (measure number)
- due Jed.** (two Jed.)
- comme une foudre** (like lightning)
- fff** (fortissimo)
- 10^e Partie** (10th Part)
- Presto 1. All.** (Presto 1. All.)
- 390** (measure number)
- accel.** (accelerando)

The score includes various musical notations such as dynamics (*ff*, *sf*, *f*, *pp*, *fff*), articulation marks, and fingerings. There are also some handwritten numbers and symbols above the notes, possibly indicating fingerings or specific performance techniques.

The musical score is written for piano and consists of two systems of staves. The first system includes the following markings: *molto riten.*, *ff cresc.*, and dynamic markings *p*. The second system includes a tempo marking of **4-00**, a dynamic marking of *sfz*, and a section marked with a double bar line and the number 74. The score contains numerous fingering numbers (1-5) and articulation marks such as accents and slurs.

CHATTI YA DINYI

Transcription pour piano par:
Aroussiak Aintablian

Grandioso sostenuto

5 plus vite

9 sostenuto

13 plus vite

rall.....

The musical score is written for piano in 2/4 time, featuring a grand staff with treble and bass clefs. It is in the key of B-flat major. The score is divided into four systems. The first system (measures 1-4) is marked 'Grandioso sostenuto' and includes a '8va' (octave) marking above the treble staff. The second system (measures 5-8) is marked 'plus vite' and features a rhythmic pattern of eighth notes in both hands. The third system (measures 9-12) is marked 'sostenuto' and includes a '8va' marking above the treble staff. The fourth system (measures 13-16) is marked 'plus vite' and includes a 'rall.....' (rallentando) marking above the treble staff.

2

Allegro moderato

17

ff *pp*

This system contains measures 17 through 20. The music is in a minor key with a bass clef. The right hand features a complex, rhythmic accompaniment with many beamed notes and chords. The left hand has a simpler bass line with some chords. Dynamic markings include *ff* (fortissimo) and *pp* (pianissimo).

21 Allegro (Danse)

21

f

This system contains measures 21 through 24. The tempo is marked *Allegro (Danse)*. The right hand has a more active melody with eighth and sixteenth notes. The left hand provides a steady accompaniment with chords and eighth notes. The dynamic marking is *f* (forte).

25

This system contains measures 25 through 28. The right hand continues with a melodic line, and the left hand has a consistent accompaniment pattern.

29

p

This system contains measures 29 through 32. The dynamic marking is *p* (piano). The right hand melody and left hand accompaniment continue.

33

This system contains measures 33 through 36. The right hand melody and left hand accompaniment continue, ending with a final chord in the right hand.

37

ff *pp*

41

f

45

p

49

8va *p*

53

8va *ppp*

4

57

f *cresc.*

Musical score for measures 57-60. The system consists of two staves. The upper staff is in treble clef and contains a melodic line with eighth and sixteenth notes. The lower staff is in bass clef and contains a bass line with chords and eighth notes. The key signature has two flats. Dynamics include *f* and *cresc.*

61

accel. et cresc.

Musical score for measures 61-63. The system consists of two staves. The upper staff is in treble clef and contains a melodic line with sixteenth-note runs. The lower staff is in bass clef and contains a bass line with chords and eighth notes. The key signature has two flats. Dynamics include *accel. et cresc.*

64

ff *ff*

Musical score for measures 64-67. The system consists of two staves. The upper staff is in treble clef and contains a melodic line with chords and eighth notes. The lower staff is in bass clef and contains a bass line with chords and eighth notes. The key signature has two flats. Dynamics include *ff* and *ff*.

68

pp

Musical score for measures 68-71. The system consists of two staves. The upper staff is in treble clef and contains a melodic line with chords and eighth notes. The lower staff is in bass clef and contains a bass line with chords and eighth notes. The key signature has two flats. Dynamics include *pp*.

72

f

Musical score for measures 72-75. The system consists of two staves. The upper staff is in treble clef and contains a melodic line with eighth and sixteenth notes. The lower staff is in bass clef and contains a bass line with chords and eighth notes. The key signature has two flats. Dynamics include *f*.

76

p

Musical score for measures 76-79. The system consists of a grand staff with a treble clef and a bass clef. The key signature has two flats. The right hand plays a melodic line with eighth and sixteenth notes. The left hand plays a bass line with chords and eighth notes. A dynamic marking of *p* (piano) is present in the first measure.

80

p *f*

Musical score for measures 80-83. The system consists of a grand staff with a treble clef and a bass clef. The key signature has two flats. The right hand plays a melodic line with eighth and sixteenth notes. The left hand plays a bass line with chords and eighth notes. Dynamic markings of *p* (piano) and *f* (forte) are present in the first and third measures, respectively.

84

cresc. *ff*

Musical score for measures 84-87. The system consists of a grand staff with a treble clef and a bass clef. The key signature has two flats. The right hand plays a melodic line with eighth and sixteenth notes. The left hand plays a bass line with chords and eighth notes. A dynamic marking of *cresc.* (crescendo) is present in the first measure, and *ff* (fortissimo) is present in the third measure.

88

p

Musical score for measures 88-91. The system consists of a grand staff with a treble clef and a bass clef. The key signature has two flats. The right hand plays a melodic line with eighth and sixteenth notes. The left hand plays a bass line with chords and eighth notes. A dynamic marking of *p* (piano) is present in the third measure.

92

f

Musical score for measures 92-95. The system consists of a grand staff with a treble clef and a bass clef. The key signature has two flats. The right hand plays a melodic line with eighth and sixteenth notes. The left hand plays a bass line with chords and eighth notes. A dynamic marking of *f* (forte) is present in the third measure.

6

96

pp

This system contains measures 96 to 99. The right hand features a melodic line with eighth-note patterns and a half-note. The left hand provides a harmonic accompaniment with chords and eighth-note patterns. A *pp* dynamic marking is present in the third measure.

100

ff

This system contains measures 100 to 103. The right hand has a melodic line with eighth-note patterns. The left hand features a bass line with eighth notes and chords. A *ff* dynamic marking is present in the third measure.

104

p pp

This system contains measures 104 to 107. The right hand has a melodic line with eighth-note patterns. The left hand features a bass line with eighth notes and chords. Dynamic markings of *p* and *pp* are present in the first and third measures, respectively.

108

pp ppp

This system contains measures 108 to 111. The right hand has a melodic line with eighth-note patterns. The left hand features a bass line with eighth notes and chords. Dynamic markings of *pp* and *ppp* are present in the first and third measures, respectively.

112

f p

8va

This system contains measures 112 to 115. The right hand has a melodic line with eighth-note patterns. The left hand features a bass line with eighth notes and chords. Dynamic markings of *f* and *p* are present in the first and third measures, respectively. An 8va marking is present above the first measure of the right hand.

116 *8va*
cresc.

120 *f* *cresc.*

124 *ff*

128 *ff*

132 *pp* *ff*

Musical score for piano, measures 136-152. The score is in a key with one flat (B-flat major or D minor) and 3/4 time. It consists of five systems of music, each with a treble and bass staff joined by a brace. Measure numbers 136, 140, 144, 148, and 152 are indicated at the start of their respective systems. The first system (measures 136-139) features a complex texture with many chords and sixteenth-note patterns in both hands, marked with a dynamic of *8va*. The second system (measures 140-143) continues this texture, with a *ff* dynamic marking in the right hand. The third system (measures 144-147) shows a change in texture, with a *p* dynamic marking. The fourth system (measures 148-151) features a *pp* dynamic marking. The fifth system (measures 152-155) begins with a *f* dynamic, followed by a *p* dynamic, and includes a *8va* marking in the right hand.

156 *cresc.*

160 *ff*

164 *mf* $\delta^{(2)}$

167 *ff* $\delta^{(3)}$

170 *ff* *pp*

The image shows a piano score for measures 156 to 170. The music is in a minor key, indicated by two flats in the key signature. The score is divided into five systems, each with a treble and bass clef. Measure 156 begins with a *cresc.* marking. Measure 160 features a *ff* dynamic. Measure 164 has a *mf* dynamic and a $\delta^{(2)}$ marking. Measure 167 has a *ff* dynamic and a $\delta^{(3)}$ marking. Measure 170 starts with a *ff* dynamic and ends with a *pp* dynamic. The notation includes various rhythmic values, chords, and articulation marks.

174

ff

cresc.

Presto

179

glissando

Detailed description: This musical score consists of two systems of piano music. The first system, starting at measure 174, features a treble clef with a key signature of two flats and a bass clef. The right hand plays a series of chords and dyads, while the left hand plays a steady eighth-note accompaniment. A dynamic marking of *ff* (fortissimo) is present at the beginning, and a *cresc.* (crescendo) marking is placed over the right hand in the final measure of the system. The second system, starting at measure 179, is marked **Presto**. It continues the accompaniment in the left hand and features a glissando in the right hand, indicated by a slur and the word *glissando*. The piece concludes with a double bar line.

*Un succès
de France*

POUR TOI SEUL

TANGO

Paroles de
Jean JOUENNE et
Jeanne PACAUD

Musique de
Aroussiak AÏNTABLIAN

EDITÉ PAR *Art Musique*
F. HOMSI 42 rue PICOT
BEYROUTH (LIBAN)

EN GROS chez Aroussiak AÏNTABLIAN
9 rue SAAD
BEYROUTH (LIBAN)

POUR TOI SEUL

TANGO

Paroles de
**Jean JOUENNE et
Jeanne PACAUD**

Musique de
Aroussiak AINTABLIAN

T^o de Tango

The musical score is written in 2/4 time with a key signature of one sharp (F#). It consists of a vocal line and a piano accompaniment. The piano part begins with a *pp* dynamic, followed by a *f* section, and returns to *pp*. The vocal line starts with a *p* dynamic. The lyrics are in French and are written in a standard font. The piano accompaniment includes various chords and melodic lines, with some notes marked with *dim* (diminuendo) and *pp* (pianissimo). The score is divided into several systems, each containing a vocal line and a piano accompaniment line. The lyrics are written below the vocal line. The piano accompaniment includes various chords and melodic lines, with some notes marked with *dim* (diminuendo) and *pp* (pianissimo). The score is divided into several systems, each containing a vocal line and a piano accompaniment line. The lyrics are written below the vocal line.

Comme un vi - vant ba - s - su - ge Je garde en moi ton i -
Par l'i - ro - nie d'un sou - ri - re Tu m'as con - fié sans rien
Hé - las! Il me faut bien croi - re Qu'un obs - ta - cle nous sé -
ma - ge Je t'aime et je sais que tu connais ce se - cret
di - re Que notre amour ne pourra se ré - a - li - ser
pa - re Mais si Dieu a dé - ci - dé de nous rappro - cher
Et dé - sor - mais à tout ja - mais Pour toi seul je veux chan -
Pourtant mon cœur n'a pas chan - gé
Rien ne pourra l'en em - pe - cher

Copyright MCML by F. HOMSI
ART ET MUSIQUE
BEYROUTH - LIBAN

Tous droits réservés
pour tous pays

ter Dans mes po - è - mes Chanter les beaux souve -

nirs Que la présence a fait fleu - rir Et qui ne peuvent plus fi - nir Pour toi seul je veux rê -

ver Ré - ver quand mè - me Rêver fol - le ment qu'un

jour Tu m'apporteras en re - tour Le don précieux de ton a - mour

Et si mon es - poir est vain Quand le vou - dra le des - tin

Chord markings: Ré m, Sol m, La 7, Ré m, La 7, Ré m, Sol m, Ré m, Sol dim., Ré n, Sol m, Ré m.

Je ne pense-rai qu'à toi Cher-chant dans mes pleurs l'n dernier bon - heur Pour toiscul je veux pleu-

rer Pour toi que j'ai - me Tout en bénissant le

sort De me laisser garder en - cor Ton souve-nir jusqu'à la mort !

f p
Do 7 Fa Sol m f La p
Ré m Sol m La 7
Ré m Sol m La 7 Ré m Ré m

FIN

Art Musique

Établissements F. HOMSI 42, Rue Picot, BEYROUTH (LIBAN)

DISTRIBUTEURS EXCLUSIFS AU LIBAN ET EN SYRIE

DES PIANOS
WELMAR ET DANEMANN

MUSIQUE - DISQUES - RADIOS - INSTRUMENTS DE MUSIQUE

1331

IMPRIMERIE
 IMP. BOLLAND Rue de Fln - PARIS
 82, FAUBOURG ST-MARTIN 11-52

ՑԱՆԿ

ԱՐՈՒՄՅԱԿ ԱՅՆԹԱՊԼՅԱՆԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ

ԴԱՇՆԱՍՈՒՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾԵՐ

- «Bénédiction Papale au Liban», Նվիրված է Պողոս VI Պապին, 1965, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 12 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 1:
- «Bonheur perdu», անթվակիր, ձեռագիր 5 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 2:
- «Chatti ya dinnyi», անթվակիր, ձեռագիր 9 թերթ, 5 թերթ, 2 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 3:
- «Consolation», անթվակիր, ձեռագիր 5 թերթ, 5 թերթ, ընդ.՝ 10 թերթ, 2 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 4:
- «Debki N 2», անթվակիր, ձեռագիր 11 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 5:
- «Fantaisie», անթվակիր, Բեյրութ, տպագիր 2 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 6:
- «Hommage», նվիրված է զր Գուլին, 1969թ., կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 19 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 7:
- «Hymne au Liban», Սիմֆոնիա, 1966, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 11 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 8:
- «La Paix», Սիմֆոնիա, 1968, նվիրված Թանին, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 17 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 9:
- «La Tragédie de Dallas», 1963թ., նվիրված է Քենեդու հիշատակին, կից՝ թերի հատվածներ և համառոտագրություն, ձեռագիր 9 թերթ, 3 թերթ, ընդ.՝ 12 թերթ, 2 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 10:
- «La Tragédie du Liban», անթվակիր, ձեռագիր 25 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 11:
- «Les Adieux», անթվակիր, ձեռագիր 6 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 12:
- «Les Larmes», 1953թ., նվիրված է Ջորջ Այնթապյանի հիշատակին,

- ձեռագիր 5 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 13:
- «Pour toi seul», անթվակիր, երկու դաշնամուրի համար, ձեռագիր 11 թերթ, 11 թերթ, ընդ. 22 թերթ, 2 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 14:
  - Rhapsodie N 1, անթվակիր, ձեռագիր 5 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 15:
  - Rhapsodie N 2, 1963թ., կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 10 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 16:
  - Rhapsodie N 3 (Bonheur retrouvé), անթվակիր, ձեռագիր 9 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 17:
  - Rhapsodie N 3 (Réve poetique), անթվակիր, ձեռագիր 11 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 18:
  - Rhapsodie, 1974թ., ձեռագիր 4 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 19:
  - «Regret», անթվակիր, Բեյրութ, տպագիր 2 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 20:
  - «Regret», անթվակիր, ձեռագիր 7 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 21:
  - «Said Akl», 22 հունիսի, 1974թ., ձեռագիր 17 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 22:
  - «Separation», անթվակիր, ձեռագիր 6 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 23:
  - «Sur une tombe», Սիմֆոնիա, 1964թ. 15 դեկտեմբերի, կից՝ ստեղծագործության համառոտագրություն, ձեռագիր 5 թերթ, 4 թերթ, ընդ. 9 թերթ, 2 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 24:
  - «Tristesse», անթվակիր, ձեռագիր 2 թերթ, 3 թերթ, ընդ. 5 թերթ, 2 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 25:
  - «Souvenir», երկու դաշնամուրի համար, անթվակիր, ձեռագիր 10 թերթ, 9 թերթ, ընդ.՝ 19 թերթ, 2 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 26:
  - «Bonheur retrouvé», «Réve poetique», Սևագրություն, ձեռագիր 2 թերթ, 2 թերթ, ընդ.՝ 4 թերթ, 2 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 27:

ԵՐԳԵՐ

- «Pour toi seul», անթվակիր, Բեյրութ, կից՝ գործիքային պարտիաներ, տպագիր, ֆրանսերեն 5 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 28:
- «Pour toi seul», անթվակիր, Բեյրութ, տպագիր, ֆրանսերեն 2 թերթ,

ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 29:

- «Priere», անթվակիր, առանց գրական տեքստի, ձեռագիր 2 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 30:
- «Un cour sous la pierre» (Միրոս մը քարին տակ), կից՝ երգի մեղեդին, ձեռագիր 4 թերթ, 2 թերթ, 3 թերթ, 5 թերթ, 3 թերթ, 5 թերթ, ընդ.՝ 22 թերթ, 6 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 31:

ՉԱՅՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

- «Bénédictio Papale au Liban», 1 ժապավեն, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 33:
- «Bonheur perdu», 2 ժապավեն, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 34:
- «Hymne au Liban», 1 ժապավեն, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 35:
- «Hommage», 2 ժապավեն, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 36:
- «La Paix», 2 ժապավեն, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 38:
- «La Tragédie de Dallas», 1 ժապավեն, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 39:
- «Pour toi seul», 2 ժապավեն, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 40:
- Rhapsodie N 1, 1 ժապավեն, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 41:
- «Sur une tombe», 1 ժապավեն, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 42:
- «Odyssée Spatiale», 6 ժապավեն, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 43:

ՑԱՆԿ

ԱՐՈՒՄՅԱԿ ԱՅՆԹԱՊԼՅԱՆԻ ՄԱՍԻՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

- Առաջընթացի խրախուսման հասարակության հանդիսավոր պարգևատրումը (պարգևների հանդիսավոր բաշխումը), Նյութեր Այնթապայլանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1974թ., 9 հունիսի, ֆրանս., տպ. 30 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապայլանի ֆոնդ N 63:
- Արուսեակ Այնթապլեանի գնահատելի ելույթը, Թերթից կտրտուկներ, Անթվակիր, հայերեն, տպագիր 13 թերթ, 7 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապայլանի ֆոնդ N 66:
- Արուսեակ Այնթապլեանի հետ, Թերթից կտրտուկներ, Անթվակիր, հայերեն, տպագիր 13 թերթ, 7 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապայլանի ֆոնդ N 66:
- **Բրուտեան Ցիցիլիա**, Հայ երաժշտական մշակոյթի աշխարհասփիւռ ընձիղները, Երեւան, 1996, էջ 229-230:
- **Գոճայեան Աստղիկ**, Արուսեակ Այնթապլեանի հետ, Թերթից կտրտուկներ, Անթվակիր, հայերեն, տպագիր 13 թերթ, 7 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապայլանի ֆոնդ N 66:
- Ծրագիր, 1952թ., 22 հունիսի, ֆրանս., տպ. 4 թերթ, 1 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապայլանի ֆոնդ N 48:
- Ծրագիր, 1956թ., 28 մայիսի, ֆրանս., տպ. 8 թերթ, 1 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապայլանի ֆոնդ N 49:
- Ծրագիր, 1957թ., 14 հունիսի, ֆրանս., տպ. 8 թերթ, 1 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապայլանի ֆոնդ N 50:
- Ծրագիր, 1959թ., 30 մայիսի, ֆրանս., տպ. 6 թերթ, 1 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապայլանի ֆոնդ N 51:
- Ծրագիր, 1961թ., 9 հունիսի, ֆրանս., տպ. 7 թերթ, 1 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապայլանի ֆոնդ N 52:
- Ծրագիր, 1962թ., 17 հունիսի, ֆրանս., տպ. 4 թերթ, 1 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապայլանի ֆոնդ N 53:
- Ծրագիր, 1963թ., 2 հունիսի, ֆրանս., տպ. 12 թերթ, 1 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապայլանի ֆոնդ N 54:
- Ծրագիր, 1964թ., 14 հունիսի, ֆրանս., տպ. 12 թերթ, 1 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապայլանի ֆոնդ N 55:
- Ծրագիր, 1965թ., ֆրանս., տպ. 12 թերթ, 1 փաթեթ, 13 հունիսի, ԳԱԹ, Ա.Այնթապայլանի ֆոնդ N 56:

- Ծրագիր, 1966թ., 5 հունիսի, ֆրանս., տպ., 16 թերթ, 1 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 57:
- Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1968թ., 19 մայիսի, ֆրանս., տպ. 17 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 61:
- Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1969թ., 15 հունիսի, ֆրանս., տպ. 28 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 60:
- Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1971թ., 25 ապրիլի, ֆրանս., տպ. 28 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 62:
- Նյութեր Այնթապյանի մասին՝ ամփոփված հանդեսներում, 1974թ., 9 հունիսի, ֆրանս., տպ. 30 թերթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 63:
- Շնորհակալագիր, 18 հունիսի, 1968, Բեյրութ, Հայ., անգլ., արաբ., 4 թերթ, կից՝ ծրար, 3 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 75, էջ 2:
- Օր. Արուսեակ Այնթապլեանի աշակերտուհիներուն դաշնակի ռեսիթալը, Թերթից կտրտուկներ, Անթվակիր, հայերեն, տպագիր 13 թերթ, 7 փաթեթ, ԳԱԹ, Ա.Այնթապյանի ֆոնդ N 66:
- 800 ունկնդիրներ կը ծափահարեն Արուսեակ Այնթապլեանի աշակերտները եւ Ն.Վ.Նախագահ Հելուին նուիրուած իր «Քայլերգ Լիբանանի»ն, Թերթից կտրտուկներ, Անթվակիր, հայերեն, տպագիր 13 թերթ, 7 փաթեթ, ԳԱԹ, Արուսյակ Այնթապյանի ֆոնդ N 66:
- **Louis Checrallah**, Aroussiak Aintablian, «Le Soir», 28.04.1967.
- «Le Soir», 11.11.1966.
- «L'Orient», du 19 Juin, 1968.
- **Marc-Henri Mainguy**, Aroussiak Aintablian, une audition ponctuee d'un «Hommage» a de Gaulle, «L'Orient», mai, 1971.
- **Marc-Henri Mainguy**, «Odyssee Spatiale de la compositrice libanaise Aroussiak Aintablian rappelle, en musique, les premiers pas de l'homme sur la lune «La Revue du Liban», 23.2.74.
- **Marc-Henri Mainguy**, de Prix Said Akl Aroussiak Aintablian, «La Revue du Liban», 11.05.74.
- **Marc-Henri Mainguy**, de Prix Said Akl Aroussiak Aintablian, «La Revue du Liban», 25.5.74.

АРМЯНСКАЯ МУЗЫКА ЛИВАНА: АРУСЯК АЙНТАПЛЯН

“Она уважаема и известна как высококлассная пианистка, заслуженный преподаватель и особенно – как талантливый сочинитель, заставивший говорить о себе в течение последних трех лет не только ливанскую, но и зарубежную прессу. Скромная армянка, она полагает, что способность творить – ниспосланный ей свыше дар, а она лишь его интерпретатор. Любит свою родину, радуется ее расцвету, гордится ее успехами в области искусства, колоссом армянской музыки Арамом Хачатуряном, его достойными последователями”¹.

Речь идет о ливанском композиторе армянского происхождения, пианистке и педагоге Арусяк Айнтаплян, чья композиторская деятельность, признанная в Ливане и за его пределами – во Франции, в США и в других странах, на родине, к сожалению, неизвестна. Фонд А. Айнтаплян был передан сестрами Айнтаплян в Музей литературы и искусства имени Е. Чаренца в Ереване в 1981 году. Архив, в котором содержатся рукописи произведений композитора, изданные экземпляры, программы концертов, публикации об А. Айнтаплян в армяноязычной и франкоязычной прессе, личные документы, проливающие свет на ее творческую и концертную деятельность, письма, стихотворения на армянском и французском языках, звукозаписи работ, фотографии, пригласительные билеты, ордена и медали – общим числом 462 документа, 125 единиц, обработала заведующая музыкальным отделом Музея Цогик Бекарян в 1986 г.

В наследии родившейся в Мерсине (Турция), получившей начальное и среднее образование в Бейруте в школе Дочерей милосердия /Les Filles de Charité/, окончившей Факультет искусств Американского университета Бейрута, завершившей музыкальное образование в Париже и представляющей направление романтизма в музыке А. Айнтаплян, естественно, большое место занимают фортепьянные произведения. Ее перу принадлежат работы, посвященные известным политическим, государственным, духовным, общественным деятелям, в том числе: “Bénédiction Papale au Liban” /“Папское благословение Ливану”/ – посвящение 262-му Папе

---

¹ Вырезки из газет, недатированные, на армянском, 13 печатных листов, 7 файлов, МЛИ, фонд Арусяк Айнтаплян N 66.

Римскому Павлу VI (1965), “Hymne au Liban” /“Гимн Ливану”/ – посвящение президенту Ливанской Республики Шарлю Элү (1966), “La Paix” /“Мир”/ – посвящение Генеральному Секретарю ООН У Тану (1968), “La Tragédie de Dallas” /“Трагедия Далласа”/ – памяти 35-го президента США Джона Фитцджеральда Кеннеди (1963), “Hommage” /“Дань уважения”/ – посвящение Шарлю де Голлю (1969), а также: “Sur une tombe” /“У надгробия”/, “Les Larmes” /“Слезы”/ – памяти скоропостижно скончавшегося брата композитора Джорджа Айнтапьяна (1964), “Bonheur perdu” /“Утерянное счастье” [Позвольте мне пролить слезы]/ – посвящение ее доктору Фуаду Николя Хаддаду, “Odyssée Spatiale” /“Космическая одиссея”/ (1970), “Tristesse” /“Грусть”/, “Regret” /“Сожаление”/, “Separation” /“Разлука”/, “Consolation” /“Утешение”/, “Les Adieux” /“Прощание”/; фортепьянные рапсодии, Фантазия, произведения для двух фортепьяно: “Souvenir” /“Воспоминание”/, “Pour toi seul” /“Только для тебя”/ и другие. Является также автором песен на армянские и французские тексты. Среди произведений ливанского композитора армянского происхождения особое место занимают обработки для фортепьяно и двух фортепьяно ливанских народных дабке.

Идейное содержание творчества А. Айнтапьян имеет гуманистическую направленность. В центре ее внимания находятся общечеловеческие темы, и в первую очередь – тема мира (“Мир” и “Папское благословение Ливану”). Композитор-гуманист поднимает голос протеста против антиподов гуманизма; в одном случае ею осуждаются войны (“Дань уважения”), в другом – терроризм (“Трагедия Далласа”). Но ее вдохновляют и достижения научной мысли человека (“Космическая одиссея”). Отвечая на вопрос корреспондента: “Как вы создаете свои музыкальные произведения?”, А. Айнтапьян призналась: “Они являются мне как секундное вдохновение, и я спешу немедленно закрепить их на бумаге. Я не вызываю вдохновения долгими размышлениями на тему; оно приходит внезапно, я же придаю ему плоть и форму, пробую за фортепьяно различные музыкальные фразы и периоды”.

Фортепьяно неизменно было в центре творческих интересов блистательного пианиста и искусного педагога А. Айнтапьян, ему она поверяла свои волнения и переживания. И это не случайно: завершила она свое музыкальное образование в Париже у выдающегося пианиста Альфреда Корто и в дальнейшем признавалась, что “там же получил плоть и форму

композиторский стиль, несомненно шопеновский, а значит – сентиментальный и романтический”. Как и Шопен, А. Айнтаплян ограничилась в своем творчестве сочинениями для фортепьяно.

Богат и многообразен художественный мир А. Айнтаплян: с одной стороны – глубокий психологизм и тонкий лиризм, с другой – реализм современности; с одной стороны – любовь, с другой – грусть, тоска, разлука, смерть.

А. Айнтаплян по праву причисляла себя к представителям романтизма, и вполне логично, что в своем творчестве она придерживается программной музыки, причем в одних случаях обобщенно, т.е. лишь озаглавливая пьесу (“Грусть”, “Сожаление”, “Разлука”, “Слезы”, произведения для двух фортепьяно “Воспоминание”, “Только для тебя”), в других – излагая развернутый сюжет (“Гимн Ливану”, “Мир”, “Трагедия Далласа”, “У надгробия”, “Дань уважения”, “Космическая одиссея”, “Утерянное счастье” [Позвольте мне пролить слезы], “Утешение”, “Прощание”, а иногда – отмечая только жанр (Фантазия, Рапсодия).

Преданная гражданка Ливана, она написала такие произведения как “Гимн Ливану”, “Папское благословение Ливану”; интерес к ливанскому народному танцу дабке привел к тому, что она переработала его для одного и двух фортепьяно.

В мелодике сплетены воедино вокальность и инструментальность, песенность и танцевальность (вальс, танго), кантилена и речитатив. Среди фортепьянных пьес А. Айнтаплян вальсов нет, однако в крупномасштабных циклических произведениях они встречаются нередко как отдельная часть.

С точки зрения ладогармоники наблюдается удивительная закономерность: почти все сочинения А. Айнтаплян написаны в миноре:

- “Гимн Ливану”, “Дань уважения”, “Мир”, Рапсодия N1, “Сожаление”, “Воспоминание” – c-moll;
- “Утешение”, “Трагедия Далласа”, “Слезы”, “Разлука” – f-moll;
- “Утерянное счастье”, “У надгробия” – es-moll;
- “Прощание”, Рапсодия N 2 – b-moll;
- “Грусть” – fis-moll и т.д.

Сохраняя минорную тональность на протяжении всего творчества, композитор тем не менее выстраивает прочную и цельную драматургию. Разнохарактерность образов и контраст между отдельными частями

достигаются без применения ладовых контрастов. Мажорные отрезки отсутствуют, используются регистровые и фактурные приемы.

Будучи выдающейся пианисткой, А. Айнтаплян выявила богатые возможности фортепьянной фактуры. Ее работы охватывают весь диапазон инструмента. Встречаются выразительные образцы фигурационного тематизма. Фортепьянный стиль А. Айнтаплян характеризуется мелодичностью и гибкостью, которые требуют от пианиста виртуозного мастерства.

Жанры и формы фортепьянных произведений А. Айнтаплян – в русле романтизма. Равномерно распределяются в творчестве композитора миниатюры и крупные одночастные либо циклические формы, многочастным же формам присуще сквозное развитие; встречаются случаи применения монотематизма.

* * *

Композитор живет так долго, как долго звучит его музыка, а музыка звучит, если опубликованы ноты. Чтобы спасти от забвения творчество А. Айнтаплян, его необходимо опубликовать. Преимущественно ненапечатанные, тем не менее исполнявшиеся и пользовавшиеся большой популярностью ее работы сегодня не известны на родине. Издание творческого наследия А. Айнтаплян было бы важнейшим шагом на пути к возрождению этих произведений, ибо только тогда станет реальным их исполнение армянскими и зарубежными музыкантами.

А пока...

А пока – в приложении к книге мы поместили некогда весьма популярные, сегодня не известные нам два ненапечатанных фортепьянных произведения – Рапсодию N3 “Bonheur retrouvé” / “Вновь обретенное счастье”, пьесу “Chatti ya dinyi”, а также танго “Только для тебя” (слова Жана Жуйена и Жанны Паго) для голоса и фортепьяно. В Армении они публикуются впервые. Выбор произведений неслучаен. Нашедшая в Ливане вторую родину А. Айнтаплян, отдавая дань уважения арабскому народу Ливана, в “Chatti ya dinyi” обработала арабский танец дабке.

Институт искусств НАН РА планирует организовать концерт в Музее литературы и искусства имени Е. Чаренца, в котором бережно хранится архив композитора. Впервые в Армении силами научных сотрудников Института искусств НАН РА – музыкантов-исполнителей, лауреатов международных и республиканских конкурсов – будут представлены донныне

неизвестные страницы творчества композитора. На родине, где она так и не побывала, зазвучит музыка А. Айнтапян, знаменуя начало большого плавания.

Возможно, в дальнейшем, совместными усилиями Института искусств НАН РА и Министерства диаспоры РА, в рамках проекта “Искусство армян диаспоры: современное состояние, перспективы развития”, будет осуществлено академическое издание наследия А. Айнтапян.

**LEBANESE ARMENIAN MUSIC:
ARUSYAK AINTAPLYAN**

“She is respected and well known as a high-class pianist, honored teacher and, especially, as a talented composer, who caused the Lebanese and foreign press to speak about her over the last three years. A humble Armenian, she thinks that her capability to create is a Heaven-sent gift, and she is only its interpreter. She loves her homeland, rejoices at its growth, prides at the successes in the sphere of art, the master of Armenian music Aram Khachaturyan, his deserving successors”¹.

This is said about the Lebanese Armenian composer, pianist and teacher Arusyak Aintaplyan, whose activity as a composer, recognized in Lebanon and beyond – in France, the USA and other countries, is unknown in her homeland. A. Aintaplyan’s fund was transferred to Yerevan, the Ye. Charents Museum of Literature and Arts, by the Aintaplyan sisters in 1981. The archive, containing manuscripts of the composer’s works, published copies, concert programs, reviews about A. Aintaplyan in the Armenian-language and French-language press, personal documents elucidating her creative and concert activity, letters, verses in Armenian and French, sound recordings of her works, photographs, invitation cards, decorations and medals – 463 documents in total, 125 items, were processed by the head of the Music Department of the Museum Tsoghik Bekaryan in 1986.

Born in Mersin (Turkey), A. Aintaplyan went to the Daughters of Mercy elementary and secondary school in Beirut, graduated from the American University of Beirut, the Department of Arts, accomplished her musical education in Paris, adhering to romantic music – which explains the predominance of works for piano among her oeuvre. She authored pieces dedicated to renowned political, state, clerical and public figures: “Benedicico Papale au Liban” /“Papal Blessing to Lebanon”/ – dedicated to the 262th Pope Paul VI of Rome (1965), “Hymne au Liban” /“Hymn to Lebanon”/ – to the President of the Republic of Lebanon Charles Helou (1966), “La Paix” /“Peace”/ – to UN Secretary-General U Thant (1968), “La Tragédie de Dallas” /“The Tragedy of Dallas”/ – in commemoration of the 35th US President John Fitzgerald Kennedy (1963),

---

¹ Cuttings from newspapers, in Armenian, 13 printer’s sheets, 7 files, MLA, Arusyak Aintaplyan fund N 66,

“Homage” /“Homage”/ – to Charles de Gaulle (1969); as well as: “Sur une Tombe” /“By a Tomb”/, “Tears” – to commemorate the composer’s untimely deceased brother George Aintaplyan (1964), “Bonheur Perdu” /“Lost Happiness” [Allow Me to Shed Tears]/ – dedicated to her physician Fuad Nikola Haddad, “Sorrow”, “Regret”, “Separation”, “Consolation”, “Les Adieux” /“Farewell”/ , “Odysée Spatiale” /“Space Odyssey”/ (1970); piano rhapsodies, fantasies, pieces for two pianos: “Recollection”, “For You Alone”, etc. She also wrote songs on Armenian and French texts. The Lebanese composer of Armenian descent attached considerable importance to the folk music of Lebanon; in particular, she arranged for one and two pianos the Lebanese folk dance dabke.

Ideologically, A. Aintaplyan tended to the humanistic trend. Her attention had been focused on universal topics, peace in the first place (“Peace” and “Papal Blessing to Lebanon”). The composer-humanist raised her voice of protest against the antipodes of humanism; she denounced war (“Homage”) and terrorism (“The Tragedy of Dallas”); neither was she indifferent to the achievements of man’s scientific thought (“Space Odyssey”). Answering a reporter’s question, “How do you create your music?”, A. Aintaplyan said, “They dawn on me as a second’s inspiration, and I hurry to fixate them on the paper. I am not urging the inspiration to come by long reflections: it happens unexpectedly, and I give it shape and body, trying various musical phrases and periods at the piano”.

The piano has always been in the focus of creative interests of the brilliant pianist and skillful pedagogue; to it she trusted her worries and anxieties. And this is nothing out of the ordinary: having completed her musical education in Paris with a most acclaimed pianist Alfred Cortot, later on she recognized that “right there, her style of a composer, undoubtedly Chopinian, that is – sentimental and romantic, got shape and body”. Like Chopin, A. Aintaplyan confined her creative work to pieces for piano.

The composer’s artistic world is rich and diverse: profound psychological insight and lyricism on the one hand, the reality of modernity – on the other; love – on the one hand, sorrow, anguish, separation, death – on the other.

A. Aintaplyan rightfully ranked herself among the representatives of romanticism, so quite logical is her adherence to program music, at times – in a generalized way, just giving the piece a title (“Sorrow”, “Regret”, “Separation”, “Tears”, the works for two pianos “Recollection”, “For You Alone”), at times – narrating a developing story (“Hymn to Lebanon”, “Peace”, “The Tragedy of

Dallas”, “By the Tomb”, “Homage”, “Space Odyssey”, “Lost Happiness” [Allow Me to Shed Tears], “Consolation”, “Farewell”), in some other cases – only denoting the genre (Fantasy, Rhapsody).

A devoted citizen of Lebanon, she has written such works as “Hymn to Lebanon”, “Papal Blessing to Lebanon”; her interest in the Lebanese dabke brought her to arranging them for one and two pianos.

In the melodic patterns, intertwined are vocality and instrumentality, song and dance (waltz, tango) features, cantilena and recitative. Among the piano pieces by A. Aintaplyan there are no waltzes, but they occur quite often in her large-scale cyclic works as a separate part.

An interesting regularity is observed in tonality and harmony: almost all the works of A. Aintaplyan are written in a minor key:

- “Hymn to Lebanon”, “Homage”, “Peace”, Rhapsody N1, “Regret”, “Recollection” – c-moll;
- “Consolation”, “The Tragedy of Dallas”, “Tears”, “Separation” – f-moll;
- “Lost Happiness”, “By the Tomb” – es-moll;
- “Farewell”, Rhapsody N2 – b-moll;
- “Sorrow” – fis-moll, etc.

Keeping to the minor tonality throughout her creative work, the composer was nonetheless capable of building a firm and whole dramatic concept. The diversity of images and the confrontation between individual parts were achieved without tonality contrasts. There are no passages in a major key; applied are register and texture devices.

Herself an outstanding pianist, A. Aintaplyan revealed the rich potential of the piano. Her works embrace the entire diapason of the instrument. Some expressive samples of figuration thematism occur. A. Aintaplyan’s style is melodic and flexible – qualities, requiring virtuosity from the performer.

The genres and forms of the piano works by A. Aintaplyan are all in line with romanticism. Evenly distributed are miniature pieces and big one-part or cyclic forms; the multipart forms are characterized by through development; sometimes monothematism is applied.

* * *

A composer lives as long as his/her music sounds, and the music sounds if it is printed. In our opinion, it is urgent to save A. Aintaplyan’s works from oblivion. They need to be published. Predominantly unprinted, her works had

been performed, gained great popularity, remaining unknown to the audience in her homeland. Publication of A. Aintaplyan's oeuvre would be an all-important step towards the revival of her works: it is the only way for the Armenian and foreign musicians to get the music available for performing.

And in the meanwhile...

In the meanwhile we have inserted in the supplement to the book the once very popular, today unknown to us two unprinted piano works – Rhapsody N3 “Bonheur retrouve” /“Regained Happiness”/, the piece “Chatti ya dinyi”, as well as the French tango “For You Alone” (lyrics by Jean Jullien and Jeanne Pageau) for voice and piano. They come out for the first time in Armenia. It is not a random choice: A. Aintaplyan found her second home in Lebanon, and by arranging the Arab folk dance dabke in “Chatti ya dinyi”, she paid tribute to her Arab compatriots.

NAS RA Institute of Arts is planning a concert at the Ye. Charents Museum of Literature and Arts, where the composer's archive is carefully kept. The research staff of the Institute – musicians, prize-winners at international and republic contests – will present the so far unknown pages from A. Aintaplyan's legacy. In her homeland, where she had never been, her music will sound, heralding the start of a long voyage.

Afterwards, by a joint effort of NAS RA Institute of Arts and the Ministry of Diaspora, within the framework of the project “The Art of Armenians of Diaspora: Modern State, Prospects of Development”, the academic edition of A. Aintaplyan's works may be realized.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջաբան

(5 - 9)

ԳԼՈՒԽ Ա

Արուսյակ Այնթապյան. դիմանկարի նրբագծեր

(9 - 23)

ԳԼՈՒԽ Բ

Արուսյակ Այնթապյանի դաշնամուրային ստեղծագործությունը

(24 - 107)

Վերջաբան

(108 - 113)

Ա.Այնթապյան. Ռ-ապտոդիա N 3 «Bonheur retrouvé»

(«Վերագտած երջանկություն»)

(114 - 130)

Ա.Այնթապյան. «Chatti ya dinyi»

(131 - 140)

Ա.Այնթապյան. «Pour toi seul» («Միայն քեզ համար»)

(141 - 144)

Յանկ Արուսյակ Այնթապյանի ստեղծագործությունների

(145 - 147)

Յանկ Արուսյակ Այնթապյանի մասին գրականության

(148 - 149)

Армянская музыка Ливана: Арусяк Айнтаплян

(150 - 154)

Lebanese Armenian Music: Arusyak Aintaplyan

(155 - 158)

ԱՆՆԱ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

**ՍՓՅՈՒՌՔԱՀԱՅ ԱՐՎԵՍՏ.
ԱՐԴԻ ՎԻՃԱԿԸ ԵՎ ՁԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐԸ**

**ԼԻՔԱՆԱՆԱՀԱՅ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆ.
ԱՐՈՒՄՅԱԿ ԱՅՆԹԱՊԼՅԱՆ**

Համակարգչային շարվածքը՝ Աննա Ասատրյանի
Համակարգչային էջադրումը՝ Վերա Պապյանի
Կազմի ձևավորումը՝ Արմեն Մուրադյանի
Ձայնանիշերի համակարգչային շարվածքը՝
Տաթևիկ Շախկույանի

Ստորագրված է տպագրության՝ 28.12.2012թ.
Չափսը՝ 60 x 84¹/₁₆, թուղթ N 1, օֆսեթ տպագրություն,
10 տպագրական մամուլ:
Տպաքանակը՝ 400 օրինակ:
Գինը պայմանագրային:

ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատարակչություն
Երևան, Մարշալ Բաղրամյան պող. 24գ: